

ZA STAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK

ROČNÍK XI.

V PRAZE, V PROSINCI 1926.

ČÍSLO 1.—6.

DVACETPĚT LET KLUBU ZA STAROU PRAHU.

Mám dnes za úkol vylíčit činnost Klubu v letech 1900 až 1925 a nečiním toho suchým výpočtem jednotlivých faktů, poněvadž zájemci najdou je všechny v literatuře, jednak ve společném orgánu Klubu a Svazu okrašlovacích spolků »Krásě našeho domova«, jednak od roku 1910 ve vlastním Věstníku. Chci podati spíše obraz činnosti Klubu jako části kulturního vývoje naší národní společnosti vůbec. Pod tímto zorným úhlem je čtvristoletí činnosti Klubu dvacet pět let ideje. Je to kulturní program, který se nevyvíjí v izolaci od ostatní kulturní oblasti národa, nýbrž jde paralelně s vývojem vědy historické, technické a celé naší kultury výtvarné.

Péče na ochranu památek je ve svých počátcích plod romantismu a poněvadž obsah památky a metoda jejího zachování se postupem doby až do založení Klubu mění, má i u nás velmi krásné dějiny. Zprvu je památka pouhým dokumentem historickým, který je legitimován domácí vlasteneckou historií a zachováním tohoto dokumentu snaží se ochránce vlastně o zachování symbolu, který nese domácí dějiny ve své fyzické hmotě. V tomto stadiu nejde ochráně ovšem o nic jiného, než o symbol a proto chtějíce se dohledati jeho čisté prvotní formy rekonstruuje jeho první stav metodou, kterou nazýváme puristickou a již jakási ideální ryzost a původnost po stránce formální je nejdůležitějším charakterem památky. Během druhé polovice 19. stol. udal se ovšem v tomto názírání na obsah a formu památky bohatý vývoj. Stále větší důraz kladl se na umělecký její obsah a z toho důvodu paralelně s vývojem vědy umělecko-historické rozšiřuje se oblast, z níž byly vybírány zachování hodné památky, od středověku i na renaissanci a barok a mění se zároveň metoda jich zachování. Léta osmdesátá zavrhují již stylovou rekonstrukci a přijímají zásady vědecké restaurace a objektivní kopie a souběžně se změnou teorie mění se také praxe technická i úřední administrativní, zabírající do své péče mimo oficiální památky stále větší okruh památek všeho druhu; také dobrovolná péče, zejména spolková, se rozrůstá. Tyto snahy jsou reprezentovány úředně hlavně Ústřední komisí vídeňskou s rozlehlou sítí jejích konservátorů, vědecky vysokou školou technickou a na poli ochotnické péče řadou historických spolků a institucí.

V Praze možno pozorovati největší ruch v památkovém hnutí kolem roku 1890, kdy stará Praha doznala největší ztráty na svém původním vzhledu. Od roku 1861, kdy začínají se bourati hradby a vnitřní město spojuje se s předměstími, je město napadeno gründerským duchem, který vyvolává fantom assanace, komunikace a nesprávné chápané snahy o ozdravení starého města. Přes všechny ztráty, které se datují od II. polovice 19. století, bylo město tenkrát ještě velmi neporušené, bylo zachovalým uměleckým celkem, vzniklým dlouhým vývojem na středověkém půdorysu,

s oním nenapodobitelným půvabem, který mají dnes jenom velmi malé části Prahy. Přestavba a rozšiřování města — na základě spíše praktických a technických zkušeností, nežli na základě uměleckých zásad — nemohly býti podle tehdejšího stavu nauky o výstavbě měst na větší výši, takže vše, co v té době bylo vytvořeno nového na území starého města, nemá ceny umělecké a nedovede nahraditi nic z toho, co zničilo starého.

Ztráty na původním rázu Prahy burcují svědomí ochránců památek v tuto dobu pronikavěji, než před tím a koncem 19. století utvoří se hluboká propast mezi ochránci staré Prahy a mezi jejími bořiteli, kteří to činí — uzejme i to — často z hlubokého přesvědčení o modernosti snah assanačních a regulačních. Tyto dva tábory zápasí mezi sebou nejprve literárně, pak i o veřejnost opřenými akcemi. A na tomto místě musím vysloviti znovu jméno, které zde bylo uvedeno již mezi našimi zemělými členy a předchůdci, jméno Viléma Mrštíka, který se první odvážil proti vši oficiální veřejnosti vyzložit v letáku »Bestia triumphans«, co vlastně znamená pro Prahu assanační a regulační ruch a jakou má budoucnost. Po Mrštíkově plamenném protestu rostl proud stále, mnohé časopisy postavily se do jeho služby (Pelcovy Rozhledy), ruch zanáš se i do studentstva (přednáška Chytilova) a do veřejných institucí. Umělecká komise města Prahy, nemohouc prosaditi mírné své požadavky v obecním zastupitelstvu, demonstrativně resignuje.

Z tohoto bojovného ovzduší zrodil se Klub. Neopovstal ze zájmu materiálního nebo z podkladu politického, ale zrodil se z nejušlechtlejších snah zastaviti cílevědomé boření staré Prahy a přesvědčiti nejširší veřejnost o tom, jakou cenu má staré město.

V Klubu se každým rokem tato idea a metody ji diktované vytřibují a mění. S počátku neměl Klub ovšem jiných zásad a neuzíval jiných metod, než jeho předchůdci a byl podle složení členstva jen skupinou ušlechtilých amateuů, kteří bojovali více citovými argumenty než vědecky přesnými důvody. Pro Klub byla Praha tehdy ještě velkým počtem historických památek, které se vyskytovaly na náměstích a ulicích a které měly různou kvalitu, takže bylo možno některé obětovati. Klub hájil jako jeho předchůdci ještě »korunovační cestu českých králů« od Nové brány na Hradčany jako historickou kulisu, za níž bylo možno po případě vybudovati nově schematicky regulované město.

Časem přibývají ovšem nové složky názorové, instinkt obránců opouští čisté historický podklad hnutí a obrací se stále více k estetické a citové stránce. Popud přichází z ciziny, nejprve Angličané, pak Němci začínají zdůrazňovati u starých měst a vesnic, co může pochopiti i laik neznající historie, že totiž každá část města a osady,

každá krajina má nenapodobitelný a nenahraditelný půvab, který tkví v něm samém, v jeho vývoji, v jeho povrchu, na kterém jeví se celý jeho život. Podle německé terminologie je to »genius místa«, který tvoří tento půvab. Tomuto nazírání na památku porozuměly široké vrstvy veřejnosti, voděné Klubem na vycházky a poučované na přednáškách a na výstavách i dramatických večerech, prováděných ochotníky, kde staropražská idea byla vedoucím motivem. V tomto stadiu myšlenkového vývoje Klubu dospěl spolek, pracuje jinak — pokud šlo o ochranu památek — způsobem čisté negace a zásadní oposice, hraničící někde až na

podložený opět originální činností. Projev moderního umění uplatnil se i ve výstavbě města a její původnost stává se spolutvorníkem metody, užité při zachování památek. Úzkostlivější názor na originalitu umělecké formy vrhá totiž odlesk také na originalitu památky, která začíná nabývat stejné hodnoty jako projev umělecké schopnosti předešlých generací, kterého nepotřebují napodobovat nové generace, když nalezly vlastní projev uměleckého tvoření. Moderní architektura jako by byla znovu objevila město jako umělecký celek, ulici a náměstí jako obmezený prostor a měřítko jako umělecký zákon. Poznává se, že staré město není jenom

Dům čp. 36-II. v Jungmannově třídě v Praze, bývalý palác Leopolda hraběte Thuna z Hohenštejna, biskupa pasovského. Původní empírový stav před nástavbou. Zbořen roku 1922 a 1923.
Foto Zikmund Reach, Praha.

kvulantství, k další etapě v památkové praxi nezavrhne objektivní kopie, ale snaže se přece všemi prostředky o zachování originálu.

Asi v pátém roce svého trvání, když do něho vstoupila mladá generace historiků a techniků, regeneroval se Klub myšlenkově a postavil se na základ, na němž stojí dodnes. Regenerace udála se pod vlivem myšlenkového hnutí, které krátce nazýváme názorem konservativním a které souvisí s novým obsahem památky a s novou technickou metodou jejího zachování. Nový pojem památky stanovil jako výsledek delšího vývoje Riegel, profesor vídeňské university, zdůrazňuje všelidskou cenu památky proti její ceně historické nebo umělecké. Zařadiv památku do řetězce celého historického dění a zbaviv ji posuzování podle kvality, druhu nebo stáří nebo jiných hledisk, docílil, že památka stala se každému srozumitelnou a že boj pro ni byl postaven na citový základ, odlišný od zájmu výlučně historického nebo uměleckého. Tomuto novému chápání památky napomáhalo velmi, že skoro současně udál se i pronikavý přerod v samotné výtvarné kultuře, která našla svůj výraz, vycházející z moderního života a

určitý počet významných staveb, náhodně rozetých v ulicích a na náměstích, nýbrž že je umělecká koncepce podle určitých zákonů a zásad vybudovaná. Na podkladě tohoto nového pojetí památek a v poznání, že nové umění nepotřebuje si již vypůjčovat formy od umění starého, mění se všeobecně názor na město a na jeho regulaci i rozšiřování. Stará část města nabývá stejné ceny jako nová předměstí a nově assanované čtvrti, a jenom nezbytná nutnost vede k rozhodnutí, aby byla ta která část starého města obětována modernímu ruchu. Objektivní kopie památek, ať již jde o architektonický detail, o celou budovu nebo celou ulici, ztrácí úplný význam, když doba má opět své umění a dovede nahradit obětovanou částku vlastní původní formou uměleckou.

Vpád mladé generace do členstva a domácí rady Klubu způsobil, že Klub předběhl na čas v logickém domýšlení Riegelovy ideje Vídeň, když i státní úřední aparát na ochranu památek postaven byl na nových zásadách teprve kolem roku 1908. Do té doby prapor modernosti v ochraně památek nese Praha. Proti prvnímu stadiu činnosti Klubu, které mělo ráz převážně

amateurský, zdůrazňuje se nyní vědecký názor historický a koncem prvního desetiletí formuje se také technická a umělecká praxe Klubu. Bývalá negativní taktika zaměněna již ve fázi vědecko-historické za činnost vědomou, aktivní, a amateurství bylo nahrazeno vědou. Tehdy již, ačkoliv činnost tohoto druhu patří až do období následujícího, měla společnost historiků v Klubu vliv na vypisování celkových regulací městských čtvrtí pražských (Staré město, Malá strana, Vyšehrad), při kterých zdůrazňován byl již názor na historickou archi-

originalitu nového uměleckého projevu, původnost památky, dávají se oddané ve služby historické obce v Klubu za Starou Prahu. Při první jubilejní valné schůzi, konané také v této místnosti, bylo konstatováno, že začíná se nové období Klubu, a můžeme říci, že toto období až do světové války patří k nejskvělejším v celém vývoji spolku.

Činnost v Klubu v letech 1910 až 1914, sporadicky i ve válce, byla všestranná. Klub rozšířil svoji činnost i na novou Prahu, což budiž konstatováno výslovně

Dům čp. 36-II. v Jungmannově třídě v Praze, bývalý palác Thunovský. Stav po přístavbě třetího patra v letech šedesátých XIX. století. Zbořeno roku 1922 a 1923. Zničeno bylo i mohutné empírové schodiště, ač bylo slibeno jeho zachování. Na místě paláce vybudovala svou budovu Riunione Adriatica di Sicurtà z Terstu podle návrhů arch. P. Janáška (fasáda) a arch. Zasche (vnitřní dispozice a výzdoba). Foto Zikmund Reich, Praha.

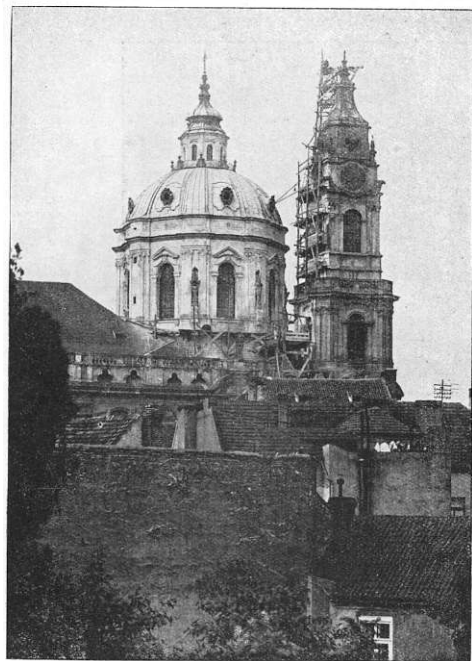
tekturu v novém duchu, tehdy vyvinula se v Klubu činnost ochranné policie, drobná detektivní práce, chránící město v detailu v náhradě za nefungující úřední instituce. Klub vším možným způsobem vědomě se vnucoval veřejnosti, úřadům, upozorňoval na jednotlivé detailní nedostatky v udržování domů, navrhoval přímo adaptace starších domů, přemlouval jich majitele, aby je nedali bořiti, vnikal do domácností a upozorňoval soukromníky, jaké ceny mají doma nashromážděny v drobných předmětech, o kterých sami nevědí, chránil i mobilie, aleje, parky i jednotlivé stromy a odporoval stále se rozmáhající vtíravé reklamě v ulicích. Tato činnost, vědomě nepopulární, tehdy ještě ne tak samozřejmá jako dnes, která se obracela většinou k laikům, získávala přes to stále větší kruh příznivců Klubu.

Kolem roku 1900 začíná býti tato historicky vědecká stránka činnosti vyvažována stránkou technickou. Mladší architekti, lnoucí již věrně k moderní umělecké formě a cenící pod vlivem zvýšené váhy, kladené na

vzhledem k tomu, že dnešní hnutí za novou Prahu odvodňuje svoji existenci tím, že dosud nikdo o novou Prahu se nestaral. Klub zařídil technickou kancelář, kde za dozoru technické komise se prováděly schematické náčrty jako doprovod k jeho akcím veřejným i literárním; tehdy byly rýsovány na př. regulace vltavská a regulace pod Emauzy a z Klubu vycházely plány, podle nichž mnoho bylo realizováno v pozitivním smyslu. Klub začal také pracovati na modelu Malé strany a prováděl modely všude tam, kde chtěl laickému obecnstvu názorně ukázati, oč usiluje (Braunův dům), založil vlastní časopis, dával členům prémie, šířící poznání krásné staré Prahy, prohluboval stále obsah i metodu výkladů na vycházkách a přednáškách, zúčastnil se výstav, pořádal soustavné soutěže na nejlepší fotografické snímky z Prahy, dával ceny za výzdobu domů, zejména vegetací, založil fond na opravu ohrožených památek atd. Ještě před válkou začal vnikati i na venkov, zřizuje odbory se stejnými snahami o zachování malých měst (Pelhřimov, České Budějovice, později

Mladá Boleslav, Kutná Hora, Domažlice). Pod vlivem Klubu zřídilo město Praha vlastní regulační kancelář, která začala odborně řešit regulaci Prahy, odkázanou před tím na prostou geometrii.

Vedle vši této detailní činnosti charakterizují činnost Klubu v letech 1908 až 1914 hlavně velké akce, kterými chránil Prahu na jejích nejchoulostivějších místech. V Klubu se tehdy zrodily myšlenky, které jsou ještě dnes vedoucími ideály při vytvoření regulačního

Pohled na opravený tambour s jižní strany.

plánu pražského. Tenkrát bylo mezi mladými architekty Klubu prodebatováno mnoho, co dnes tito jako zralí mužové na vlivných místech hájí a co dovedou naplnit obsahem. Uvádím jen námátkou regulaci Vltavy uvnitř Prahy; již tehdy Klub úplně zvrátil projekt, který by byl vzal Praze vltavské zrcadlo, a přičiněním architektů v Klubu a na základě jejich náčrtů se stalo, že tento projekt byl úplně přepracován. Klub zachránil Čertovku, celé malostranské nábreží. Klub bojoval za Podskalí a Petruskou čtvrť, kde ztratil, bohužel, takřka všechno, ale přece docílil některých ústupků. Klub usiloval o jinou úpravu budovy sanatoria pod Vyšehradem dokazuje, jakým prohrěškem je proti velebnosti Vyšehradu tato hmota. Klub také, jak jsem již řekl, přičinil se o regulaci Emauz a člen jeho technické komise měl potom příležitost po převratu, aby ideál tehdejší doby skutečně uplatnil. Klub bojoval proti nivelletě Mánesova mostu a dnes jistě je každému jasno, co tato nivelleta způsobila. Klub spolupobojoval

v otázce letenského průkopu a pro nezastavení nebo pro určitý způsob zastavení Letné. Klub zmařil vedení elektrické dráhy kolem hradu Jelením příkopem na Hradčanské náměstí a bránil se všemožným způsobem proti rozšíření soutěsky »U Klíčku« a vyústění jejímu do Malostranského náměstí.

Na začátku své činnosti ztratil Klub krásné domy na Staroměstském náměstí, na jichž místě stojí dnes pojišťovna; dnes jistě každý uzná, že nebylo romantické, co Klub tehdy žádal, aby fasády domů byly zachovány a za těmito kulisami aby byly vystavěny moderní budovy, neboť dnešní budovy nemají o mnoho vyšší patra, takže otázka bylo možno rozřešit s poměrně nepatrnými obětmi. Byl zbořen Krennův dům jako nezbytná složka Staroměstského náměstí a hmota kryjící kostel sv. Mikuláše, a dnes každému, i tomu, jemuž nejsou známy optické finessy barokové architektury, jest nápadný kout, vzniklý u kostela. Byla zbořena prelatura, krásné dílo barokní, celá skupina domů »U modré šitky« v ulici Karlově a tím učiněn průlom do této historické ulice, byl zbořen dům »U slunce« v Dlouhé ulici a krásná budova kolkovny, kostel sv. Petra a Pavla na nádvorí techniky, dva domy při ústí Dlouhé ulice do Staroměstského náměstí. Padla celá Platněřská ulice, podsalská radnice, byla zničena botanická zahrada na Smíchově, byl postaven Husův pomník na Staroměstském náměstí, v prostředí pro tuto velkou hmotu a pro její umělecký charakter naprosto nevhodném, byla postavena na městišti Platněřské ulice a Linhartské náměstí nová radnice. Padl Braunův dům, padly domy »U Štupartů«, »V templu«, »Zlatá šitka«, »U Matky Boží«, všechny domy ve sluhu Ludvíka XVI. na Václavském náměstí a renaissanční věž u České banky, byl zbořen Thun-Salmovský palác a rozkotán původní interieur chrámu sv. Víta přenesením kruchty Wohlmutovy.

Naproti tomu jsou dosti četné případy, ve kterých může Klub konstatovati výhru. Klub zamezil v roce 1902 s jinými ještě korporacemi, že Nerudovou ulici nebyla položena elektrická dráha, že byl zachován Faustův dům a stará mincovna, spolupůsobil při zachování barokní helmy na věži chrámu sv. Víta, při zachování židovské radnice a synagog i radnice novoměstské. Bojoval s výsledkem proti vrchnímu vedení tramvaje na Karlově mostě, přičinil se roku 1905, že byla zachována skupina domů u radnice, že nebyl odstraněn košířský hřbitov, že byl zachován kostel sv. Martina ve zdi a park Klamovky. Měl význačné slovo při zachování Pinkasovy synagogy, spolupůsobil až do konce při zachování domu »U sedmi čertů«, domu »U Vejvodů«, kostela Jana na Prádle, při úpravě kostela sv. Trojice ve Spálené ulici, přičinil se o zachování Helmových mlýnů v Petřské čtvrti a domu »U zlatého slunce« na Poříčí. Jeho činnost vztahovala se na sochy na Karlově mostě, kde se zúčastnil velikého hnutí proti kopiím zničených barokních soch. Jeho společenost je také nutno konstatovati při zachování a úpravě Michnova paláce na Malé straně (Tyršova domu), při otázce řešení úpravy Můstku, při budování nových vikýřů na Klementinu a konečně při úpravě okolí Šitkovské vo-

dárny. Jistě také, alespoň nepřímo, je možno Klubu, jeho ideám a jeho činnosti přičísti všechny ty veliké regulace, které dnes provádí státní regulační komise, poněvadž — jak jsem naznačil — zárodky všech těchto myšlenek tkvějí v práci technické komise Klubu. Emauz, Letná, Malá strana, soutěž na úpravu pražské periferie a pod. čerpaly — byť nepřímo — z úvah, kterými se zabývala generace technická, dnes tyto úkoly řešící, před válkou v Klubu.

Válka vnesla do Klubu jako do většiny podobných korporací stagnaci. Klub nevyvínoval jiné činnosti, než pasivní obranu. K nejdůležitějším akcím patří, že přezkazil vystavění nemocničních baráků v královské zahradě pražského hradu.

Po světové válce zastihla Klub krize, v národní kultuře všeobecná, krize myšlenková i hmotná. Klub na čas jí trpěl, ale vzpamatoval se rychle a vrátil se ke své všestranné činnosti, jak tu byla charakterisována od roku 1908. Jeho situace je dnes na jedné straně výhodnější, na druhé straně těžší. Máme svůj stát, máme velkou Prahu a pro její budování státní regulační komisi, docházíme pochopení v úřadech a můžeme konstatovati, že se s Klubem, s jeho názory a snahami, bohudík, vyrovnala veřejnost laická i kruhy úřední a že dnes jest samozřejmostí, co bylo před desíti léty novinkou. Na druhé straně stavební ruch a zvýšené požadavky, zejména stranické politiky stavební, bezohledně jdou vpřed a snaží se odsunouti stranou jakékoliv ohledy kulturní. Kdežto Klub považuje svůj úkol ještě za neskončený, rodí se již nová generace, které se zdá překonaným romantickým stanoviskem, co Klub hájí.

Myslím, že mohu v tomto shromáždění konstatovati, že při vši účtě k myšlenkovému vývoji, kterou musíme mít v první řadě my, poněvadž sami jsme vznikli myšlenkovým vývojem, že při vši této účtě k novým ideám nemůžeme připustiti, že by všechny problémy, které jsme řešili, byly již vyřešeny uspokojivě a že by již nic nezbyvalo v této oblasti, o co by nemělo býti usilováno houževnatě. Nemáme příčiny, abychom měnili svoje zásady, čtvrtstoletím osvědčené, zejména když ještě nejsou aplikovány všude, a neobáváme se také, že jsme zbyteční a že nová generace rázem vytvoří, co by učinilo naši práci bezcennou. Nechci býti prorokem Klubu ex offio, ale vidím v Klubu naopak proti stagnaci vzrůstající zájem, vidím nové členy z kruhu mladé generace, která smýšlí stejně s námi, a čerpám z toho naději, že Klub není zbytečný a že, ačkoliv jistě časem bude podléhati jeho myšlenkový podklad přeměněm a ustupovati z části novým názorům, jeho devisa, za kterou se bil dvacet pět let, není zbytečná a že ještě bude dlouho působiti na ochranu památek.

*

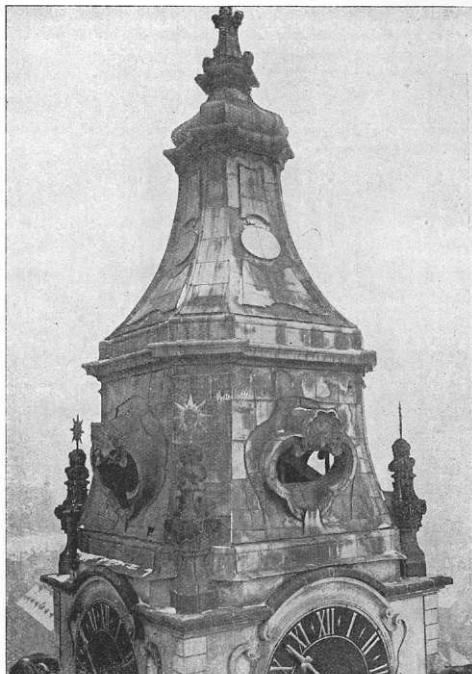
Dr. Zdeněk Wirth.

IDEOVÝ PODKLAD ČINNOSTI KLUBU.

1. Vycházejí z přesvědčení, že památka (v běžném názvosloví nedostatečně vystižovanou názvy: přírodní, pravěká, historická, umělecká, stavební, technická, hudební, lidová, listinná atd.) není možno všeobecně obmeziti ani historickým datem, ani absolutní uměleckou kvalitou, ani vztahem politickým, náboženským, národnostním a sociálním, aplikuje Klub svoji ochrannou činnost na celou Prahu v jejím dnešním stavu se všemi vývojovými složkami a se všemi deformacemi stylovými, technickými i sociálními; proto

rozhoduje se v každém jednotlivém případě individuálně o ochraně té které okamžitě ohrožené složky tohoto organismu. Tuto zásadu uplatňuje také ve všech případech, kde mu jest zakročiti mimo Prahu.

2. Jenom v mizivých případech rozhoduje pro zakročení Klubu absolutní (umělecká, historická) cena a památka; naopak takřka vždy uvažuje Klub

Helma věže Mikulášské po požáru.

o r e l a t i v n í její ceně, na př. o jejím vztahu k okolí (dům v řadě jiných domů, loubí domu, dům jako část náměstí nebo ulice, dům nebo skupina domů jako část celkové hmoty města v pohledu, funkce domu nebo skupiny v půdoryse města a pod.).

3. Je-li nezbytno doplnění památky, uchyluje se Klub ke kopíím stylovým jenom v tom případě, nejde-li o volně tvořené dílo umělecké (plastika, malba, celá architektonická kompozice) a je-li možno kopii vytvořiti jen prostou prací řemeslnou (obnovení profilu, detailu většího zachovaného celku atd.). Jde-li o novotvar, umělecký tvoření, zdůrazňuje Klub výskyty součinnosti moderního umění, při čemž umělec není obmezen ničím jiným, než celkovým dojmem památky, její hmotou, obrysem atd.

METODA BOJE KLUBU ZA PAMÁTKY.

1. Klub bojuje argumenty vědeckými. Památka jest pro něho buď umělecký výtvor (dokument umění

stavitelského, sochařského nebo malířského, umění stavby měst atd.), buď doklad historický (vzpomínka na dobu, osobu, událost atd.).

2. Památku je třeba chránit vědeckými prostředky (konservační metody všeho druhu, opírající se o vědy přírodní i technické). Tam, kde

konservace nevystačí a je potřeba vyhovět náhlavým potřebám moderního života, bojuje Klub argumenty uměleckými, t. j. návrhy řešení, jak památku zachovati o sobě (jejím nutným doplněním) nebo v celém okolí (buď assanací okolí starého nebo vytvořením nového).

Z ČINNOSTI KLUBU ZA STAROU PRAHU V ROCE 1924.

Přehlížíme-li činnost Klubu za Starou Prahu v tomto roce, musíme doznati, že i při omezeném ruchu sta-

byl majitel donucen, aby dodržel podmínky stavebního povolení, což ukazuje na mimořádný a nebezpečný příklad zvůle a bezohlednosti peněžní moci.

Podobným neúspěchem skončila akce klubovní na obhájení renaissančního komplexu u sv. Klimenta, který musil ustoupiti vlivem politického tlaku stavbě budovy Okresní nemocenské pojišťovny, ač byl Státním památkovým úřadem učiněn pokus navrhnouti vhodnější řešení se zachováním staré věže a kaple, velmi nakvap bourané. — Také při projektu novostavby budovy ministerstva obchodu v sousedství kláštera blahosl. Anežky podal Klub námitky k ministerstvu veřejných prací proti přijatému projektu arch. Fanty, zejména co do výšky a značné blízkosti nových budov u zajímavé a jedinečné skupiny Starého města; byl však odmítnut. — Poněkud příznivější byla situace při projednávání návrhu novostavby velkého transformátoru elektrických podniků hl. m. Prahy na Klárově, kde po odbourání bývalých vojenských skladů byl objeven krásný nový průhled malostranský, zejména pohled na kostel sv. Mikuláše, o jehož zachování, při současném maskování villy ing. Velflíka, hmotou i vzhledem velmi rušící, Klub usiloval, díky mimořádné ochotě elektrických podniků, úpravou původního projektu, podrobeného studiu a debatě ve zvláštní schůzi domácí rady, aniž však bylo možno dosáhnouti plného vyhovění projeveným přáním. Nový obraz Malé Strany vyvolal nečekaně i hlasy některých denních listů pro jeho zachování. — V otázce Státní umělecké galerie požádala domácí rada Klubu Státní regulační komisi, aby hájila nynější útvar Kampy, zejména Čertovku a zahrady kolem ní, jako nezbytnou podnož hradčanského panoramatu, což tato také přislíbila a upozornila současně na možnost dohody s projektantem, arch. Gočárem, jemuž svěřeno přepracování projektu na podkladě značně zmenšeného programu. — Veškerý svůj vliv snažil se Klub uplatnit, aby zabránil provedení zbytečného reprezentačního vstupu do pražské kanalisace, jenž byl přeložen do staré věže radniční, ale nepodařilo se přemoci umírněnost projektantovu ani přesvědčení radu městskou o bezúčelnosti a nevhodnosti zařízení, ač i v tomto některé denní listy přispěly snaze Klubu na pomoc, poněvadž šlo o násilné prosekávání hlavního zdiva radniční věže. — U zemské správy polit. a ministerstva veřej. prací protestovala domácí rada proti zamýšlenému zvýšení komínu ústřední prádelní a kuchyně všeobecné veřejné nemocnice za kostelem sv. Jana na Skalce z 21 m na 35 m, odůvodňovanému technickým zařízením, a přijal s povděkem zprávu, že zvýšení bylo zemskou správou politickou zamítnuto. — Tamtéž bylo žádáno, aby nebyl prodlužován nájem přízemních místností Karolina k účelům obchodním, které neodpovídají významu tohoto historického objektu. To jsou asi význačné body činnosti Klubu o ochraně jednotlivých objektů.

Ochod na kupoli tambouru.

vebním bylo nutno, často velmi důrazně, zakročiti a, bohužel, v několika případech úplně bez výsledku na ochranu stavebních památek Staré Prahy v kruzích, u nichž by bylo možno předpokládati více porozumění pro stavební kulturu hlavního města našeho státu. — V popředí usilovné péče klubovní byla snaha o zachranu paláce Thun-Salmuského v Jungmannově třídě na Novém městě, jehož majitel, závody Škodovy, úmyslně dal sbourati tuto cennou a pro reprezentační účely neobyčejně vhodnou budovu, ač jednou z podmínek povolení stavebního bylo zachování starého průčelí a užší soutěží, k nátlaku Státního památkového úřadu a Památkového sboru hl. m. Prahy vpsanou na úpravu průčelí budovy, byla prokázána možnost přístavby v mezích původního povolení. Přes veškeré zákroky domácí rady, která podala dokonce dohlédací stížnost k zemskému správnímu výboru, ne-

Klub nepřestal však také sledovati pilně otázky regulační a studoval se zájmem vypožené návrhy Státní regulační komise i městského regulačního úřadu, podroboval je kritice a podával k nim svoje připomínky. — Zejména s povděkem přijal návrh nové regulace Vršovice, kde byl po prvé uplatněn ve větším rozsahu systém otevřených bloků se sady uvnitř, a návrh regulace Bráníku, vystihující výhodné povahu terrainu s přiměřeným zastavěním. — Otázce regulace Šáreckého údolí a zastavění strání, obzvláště v dolní části, věnuje Klub mimořádnou pozornost a uspořádá celodenní vycházku do mácí rady za účelem podrobného prohlédnutí celého údolí. — Klub upozornil též Státní regulační komisi na důležitost jednotného a programového zastavění nábreží od mostu Sv. Čecha až k mostu Hlávkovu, obzvláště s ohledem na význačné průhledy do Starého města a nedocenitelný vztah řeky a šíře jejího údolí k výšce budov na pobřeží, za kterýmž účelem byle Státní regulační komisi konána zvláštní pochozí komise v okolí kláštera blahosl. Anežky. Doporučeno bylo také Státní regulační komisi domácí radou Klubu vypracování regulačního plánu pro okolí kláštera Františkánů, aby bylo zabezpečeno zachování zahrady. — Klub sledoval i otázku úpravy sletišť na pozemcích Strahovských lomů a doporučoval vyhledání jiného, vhodnějšího místa, pro značně nepříznivý přístup k této poloze od severu i od jihu, musil se však posléze omeziti jedině na protest k Č. O. S. proti úmyslu zasypati příkopy hradební a poškoditi tak nynější vzhled hradeb a bastionů na vnější straně městské, dosud v původním stavu zachovaných. — Na podkladě zpráv denních listů o adaptacích ve Stavovském divadle snažila se domácí rada Klubu získati potřebné informace o jejich způsobu a rozsahu, aby mohla včas vystoupiti na ochranu této zvláště významné památky, hlavně pokud se týče jejího základního a původního vzhledu zevně i uvnitř. — Nemenší zájem věnoval Klub otázce umístění pomníku Smetanova a soutěži návrhů na pomník a Smetanovo museum a jejich umístění a zastával od počátku názor, že není vhodné spojovati pomník s budovou musejní, jež vyžaduje značného místa.

Kromě těchto význačnějších zásahů měl Klub příležitost uplatniti svůj vliv a náhledy ve věcech podřadnějších, přes to však vzhledu a úpravy města podstatně se týkajících: upozornil magistrát na nutnost opravy některých význačných domů měšťanských (na př. domu »U Mrázů« na Starém adomu »u Čapků« na Novém městě, paláce Martinického a Švarcenberského na Hradčanech), na nevkusné reklamy (obzvláště světelné) a reklamní tabule nevhodných úprav a rozměrů, na provádění olejových nátěrů průčelí domovních, vylepování plakátů na ohradních zdech a pod., a dožadoval se vždy buď jejich odstranění nebo vhodnější úpravy. — Značnou péči věnovala domácí rada Klubu i ochraně stromoví a sadů; vymáhala vysvětlení sadového úřadu ve přičině vyřezávání stromoví (na Letné, v Klamovce), nebo žádala jiné úpravy, na př. odstranění porostů na nám. Křižovnickém nebo břečtanu na průčelí kostela sv. Mikuláše na Starém městě.

Klub zahájil také jednání s radou městskou o ziskání domu č. p. 56-III., bývalé solnice malostran-

ské, hodlaje provésti na paměť 25. výročí založení Klubu jeho restauraci, při čemž s účastí vital rozhodnutí obce pražské, že dojde k vypovězení nynějšího uživatele a zároveň zneužívatele sklepní místnosti v menší věži mostecké. — Domácí rada zúčastnila se jednotlivými členy komisi, svolaných za účelem restaurace objektů nebo výzdoby města (opravy v klášteře u sv. Tomáše, v zámku Troja, kollaudace oprav sousedí v Lorettě, umístění ostatků Neznámého vojína) a konala značný počet vycházek, aby byl získán správný

Detail vazy j. j. západní (chrám Mikulášský).

názor všech členů v určitých případech pro podání vhodných návrhů; z nich třeba uvésti: prohlídku konzervace domu »U města Mohuče« na Hradčanech s malovanými dřevěnými stropy, vytýčení projektu transformační stanice na Klárově, úpravy v domě Tyršově, prohlídku výkopů na Vyšehradě, regulačních plánů: okolí zahrady Německého domu a paláce Sylva-Tarroucy, Vršovice, Bohdálce, Bráníka a Cibulky, soutěže návrhů na adaptaci a přístavbu paláce Černínské pro ministerstvo zahraničí, ke kterýmž byly podány připomínky s vytčením stanoviska Klubu, a j. — Klub uspořádal také fotografickou soutěž zajímavých objektů pravého břehu vltavského, která však nevynikla obzvláštními výsledky, zejména od amateuů očekávanými. — Přičiněním arch. Benše bylo znovu započato, žel, že jen na velmi krátkou dobu, s pracemi modelu Malé strany, jehož minil Klub použití názorné při řešení otázky Státní galerie. — Tím

je asi podstatně vyčerpaná činnost klubovní za minulý rok správní, pokud měla za podklad ochranu starého a krásného vzhledu hlavního města Prahy. — Ale i na venkově bylo nutno, aby Klub zakročoval na ochranu význačných památek nebo uplatňoval ochranné snahy zejména při zpracování nových plánů regulačních. Na prvním místě nutno uvést Stadion na Sokolském ostrově v Čes. Budějovicích, jehož přiměřenější úpravy dožadoval se Klub prostřednictvím Č. O. S., aby svým vlivem působila na župu; dostal však odpověď vyřadivou a navrhl znovu župě úpravy, kterými by bylo možno zmírniti nepříznivé výškové poměry projektu arch. Chochole a dáti celému objektu ráz převážně provisorní; ale úplně bezvýsledně. Také protest Klubu proti provádění neschválené regu-

Hlavice lesen III. p. věže (chrám Mikulášský).

lace ostrova byl zemským správním výborem zamítnut. Zakročeno bylo u rady městské o zachování domu č. p. 18 v ul. Kněžské a domu Kneisslova, jakož i na ochranu starého děkanství vhodnější úpravou projektovaných výkladů. — Proti vykácení krásné staré březové aleje a proti neuvědomělosti a místním vlivům politickým v Kamenici nad Lipou dožadoval se Klub pomoci a příspěví u Státního památkového úřadu, ministerstva školství a národní osvěty, okresní správy politické i Svazu spolků okrašlovacích. — V Plzni byla dožádána rada městská o zachování nynější průčelní zdi před klášterem Františkánským a rekonstrukci krámků proti jejímu sbourání a nahrazení novou zdí, ustupující za líc nynější. Upozorněna také rada městská na potřebu pořízení nového regulačního plánu v okolí Saského mostu, který měl být zaspán, a podle soukromých zpráv má být v nejbližší době vypsána soutěž na celkový plán regulační. — Státní památkový úřad byl upozorněn na přípravy pro zabezpečení věže Chodského hradu v Domažlicích, aby bylo provedeno správně a odborně technicky i ve smyslu ochrany památek. — Státní památkový úřad byl upozorněn na projekt nové úpravy průčelí hotelu Slavie v Klatovech, jímž má být staré empírové průčelí nahrazeno t. zv. moderní českou renaissancí. — V Hoře Kutné zúčastnil se zástupce Klubu p. odb. předn. Dr. Z. Wirth posuzování soutěžních plánů na regulaci města, v nichž většina projektantů uznala důležitost zachování starého půdorysu města a obváděla nové tepny komunikační

kolem něho. Nejnověji upozornil Klub radu městskou na nebezpečí projektu nové budovy v sousedství kostela P. Marie na Náměstí, kterým by velmi utrpěl pohled na tuto význačnou dominantu v celkovém obrazu města. — V Nymburce interestoval se Klub o nový projekt spojitelný, jemuž měla ustoupiti význačná budova »Staré rychty« na náměstí, který se však, podle soukromého sdělení, na základě zamítnutí prodeje obecním zastupitelstvem neuskuteční. — Usilovnému zakročení Klubu, jenž vyslal deputaci presidia ke konsistoři, podařilo se také zachrániti románskou kryptu kostela sv. Václava ve Staré Boleslavi před dalekosáhlými plány Msg. Paulého, podle nichž měla být tato památka nejen historická, ale i umělecká »moderně« vyzdobena tak, aby působila větší přitažlivostí na poutníky, toto významné místo navštěvující. — V Pardubicích nabídl Klub svoji součinnost kuratoriu místního musea pro vypracování nového plánu regulačního, jímž by byly ušetřeny Staré Pardubice a byly zamezeny chyby, jaké se staly v jiných obcích při opatřování regulačních plánů na podkladě nepochopených snah o rozvoj a výstavbu města. Spolek V. U. Mánes a Společnost čsl. architektů byly upozorněny na úmysl rady městské postaviti pomník Svobody, neodpovídající duchu nynější doby, a vyzvány, aby se dožadovaly vypsání soutěže. Klub zakročil také u Státního památkového úřadu na ochranu a správnou restauraci Alšových sgraffit na radnici, která měla být otlučena. — Pozemková reforma v Lázních Bělohradech donutila Klub k protestu u ministerstva zdravotnictví a Svazu okrašlovacích spolků proti zničení zámeckého parku jeho rozdělením novou silnicí, navrhovanou úřadem pro reformu pozemkovou. — V Chrudimi zakročil na ochranu ohrožené staré fortny. — V Terezině podařilo se Klubu dosáhnouti toho, že rada městská svěřila vypracování nového plánu regulačního Ústavu pro stavbu měst při M. A. P., jenž byl požádán o dovolení k prostudování plánu a k jehož upozornění protestoval Klub na příslušných místech proti bourání hradeb a zaspávání příkopů. — Proti sbourání posledního dřevěného domku na náměstí v Železném Brodě, na místě jehož a dalších dvou sousedních měla být postavena nová budova záložny, byl podán rozklad radě městské i výboru záložny, na nějž bylo odpověděno, že se na sbourání nepomýšlí. Upozorněn byl zároveň Klub čsl. turistů a Zemědělské museum, zda by nebylo možno najíti vhodný účel pro zachování a zabezpečení domku jako významné památky srubových staveb v Čechách. — Také v Hronově se zasadil Klub o zachování posledního zbytku t. zv. tvrze Jirásků Dvorských, ohrožené rozpinavostí těsně s ní sousedící přádelny Oberländerovy, jejíž majitel zamýšlí jejím sbouráním zceliti a zakrouhliti svůj majetek. Klub vyslal svého zástupce spolu se Státním památkovým úřadem za účelem vyšetření stavu a ceny objektu na místě samém. — Také na Moravě upozornil Klub Státní památkový úřad v Brně na záchranu chátrající Staré Zbrojnice v Uherském Hradišti k účelům muzejním, které postrádá vhodných místností, a na chatrný stav Mariánského sloupu v Olomouci. — I v Bratislavě bylo nutno, aby Klub zakročil u ministerstva veřejných prací o podporu poradního sboru regulačního, jehož usnesení nejsou radou městskou dostatečně respektována (jako v případě úřednického domu), a dopáso Ústavu pro stavbu měst, p. starostovi v Bratislavě a Cizineckému svazu pro Slovensko, aby byla zřízena kan-

celář pro tento sbor; ministerstvo veřejných prací požádáno, aby byl vydán připravený již statut tohoto sboru.

Tím je, doufám, dostatečně prokázána činnost Klubu a její význam pro zachování nejen starých památek, ale i dosažení moderního rozvoje našich měst na prospěch jejich krásy i prosperity hospodářské, a že není

třeba Klubu ustupovati před nově vzniklými proudy, které prohlašují mnohdy necomaleným způsobem ochranu památek a starého útvaru města za přežitek a sentimentality, aniž by dosud prokázaly skutečným činem odůvodněnost a podstatnost svých teorií pro rozvoj měst našich na podkladech, našim poměrům neodpovídajících.

Z ČINNOSTI KLUBU ZA STAROU PRAHU V ROCE 1925.

Zpráva jednatelek a činnosti Klubu nemůže podati podrobný výčet veškeré práce, zejména detaily debat domácí rady o jednotlivých předmětech jednání, aby nebyla příliš obšírná, třebaš by při tom nepostrádala zajímavosti, a musí se omeziti na stručný přehled s připojením jenom nejnutnějších vysvětlivek, aby veřejnost byla dostatečně informována, že Klub neopominul žádné příležitosti, aby ochránil dosavadní ráz našeho hlavního města po stránce historické, umělecké i pohledové, ale že také dovedl a snažil se vyjíti vstříc požadkům doby moderní na prospěch dalšího rozkvetu Prahy přísti a nově. Zmenšený ruch stavební měl ten příznivý důsledek, že nebylo nutno zakročovati nějak zvláště důrazně na ochranu starého rázu města, přes to však vykazuje minulý rok některé pozoruhodné zásahy a usnesení domácí rady, učiněné vesměs na všech místech, jímž přísluší spolurozhodovati o stavebních otázkách nejen hlavního města, ale i ostatních míst našeho státu.

V popředí zájmu byla otázka postavení velkého hotelu, dosud denními listy stále přetřásaná, nejen pokud se týče místa, ale i výstavby jeho, která byla značně rozvířena zprávou o projektu obrovského desetipatrového hotelu na úpatí Petřína v průhledu ulice Chotkovy a mostu Legií, který navrhl ing. Levý a proti němuž zaujal Klub, po čile debatě celé jedné schůze domácí rady za přítomnosti projektanta, stanovisko úplně zamítavé, odůvodněné nejen esteticky, ale i prakticky a po stránce veřejnoprávní, v čemž byl posléze podporován i regulačním plánem, připravovaným pro tuto část Prahy Státní regulační komisí. — Jinou velmi důležitou otázkou veřejného zájmu byl projekt sletišť na pozemcích za Petřínem, proti němuž uváděl Klub mnoho námitek rázu památkového, komunikačního i hospodářského a podrobil projekt diskusi na veřejné anketě v Obchodní a živnostenské komoře, ke které byla pozvána ministerstva veřejných prací, sociální péče i zdravotnictví, která převzala provedení prací zemních, Čsl. Obec Sokolská, stav. úřady hl. m. Prahy, památkové i ochranné instituce i hojnost odborníků a místních zájemníků; přes to však nepodařilo se vedoucí kruhy přesvědčiti o nevhodnosti místa a přikročeno ke stavbě, dosáhlo se však přece některých změn původního projektu tak, aby hrady zůstaly ve svém vzhledu i s bývalými příkopy pokud možno zachovány jako technická a historická vzácnost a nebyly úplným zarovnáním okolního terainu připraveny o svůj účín zevnější. — Klub zabýval se také v mnohých schůzích otázkou postavení pomníku Smetanova na nábreží Masarykově na místě zbytku pomníku Františkova a doporučoval, aby dříve, než tento pomník bude rozobírán, bylo vyhledáno místo, kam by mohl býti znovu postaven; byla projednána otázka nákladu i úhrady a Klub zúčastnil se ankety, konané Památkovým sborem hl. m. Prahy, na níž bylo jednomyslně uznáno i přizvanými odborníky sochaři a kameníky, že by toto velmi zachovalé a pečlivě vypracované

dílo Krannerovo nebylo vůbec lze rozebrati a přenést bez značného poškození a nákladu, takže bylo domácí radou doporučeno radě městské jednati co možno opatrně, zejména pro případ, že by nový pomník neměl snad vyhověti ani hodnotou uměleckou ani situačně. — Nové objevy při vykopávkách na III. nádvoří hradu pražského vedly Klub k tomu, aby požádal správu hradu o zachování nynějšího nivoze z důvodů historických i estetických vzhledem k interieuru tohoto nádvoří; nepodařilo se však docílit změny projektu, jímž se zvyšuje nivoze nynější rampy asi o 1.20 m na úkor jak domu svatovítského, tak i vladislavské části hradu. Také v otázce umístění monolitu na III. nádvoří doporučoval Klub opatrnou úvahu a navrhol jako vhodnější místo křížovatku ulic Jení a Na Prašném mostě. — Otázka umístění ostatků Neznamého vojína byla podrobena debatě domácí rady, do níž se dostavil i projektant p. arch. Rössler, a zaujato stanovisko proti návrhům, aby ostatky byly uloženy do základů pomníku Husova na náměstí Staroměstském, a doporučeno jednomyslně radě městské umístění úplně samostatně.

V otázkách regulačních byl Klub v neustálém styku se Státní regulační komisí a studoval jednotlivé veřejně vyložené návrhy a podával své námítky a připomínky. Nutno uvést na prvním místě regulaci Plzeňské třídy s projektem jejího rozšíření na úkor býv. hřbitova Malostranského a zřízení průchodu pro pěší tímto hřbitovem, proti čemuž Klub protestoval a předložil vlastní návrh, vypracovaný st. radou arch. Thořem, jímž se posunuje jen menší část zdi hřbitovní v místě nejužším a památkově nejmeně závadném, a doporučoval důtklivě bezodkladné otevření komunikace pro těžkou vozbu na straně jižní, pod Černým vrchem, čímž by třída Plzeňská úplně vyhověla provozu drah elektrických i úplně bezpečnosti frekvence pěší. V této svojí snaze byl podporován i zemskou správou politickou, která se postavila zamítavě proti zřízení průchodu hřbitovem. Regulace byla sice schválena ministerstvem veřejných prací, přes to však doporučil Klub radě městské provedení vlastního návrhu, jako nejméně nákladného a nejdříve možného, protože jednání s úřady i majetníky hrobek, které by byly posunutím zdi zabrány, neobejde se bez velkých průtahů, aniž by se tím věci samé nějak prospělo. — Protestováno bylo také proti vyložené regulaci Příkopů, kterou se posunuje severní strana asi o čtyři metry zpět a ohrožuje se zajímavý umělecký i historický cenný dům Plasský, nehledě k tomu, že důsledky této čáry se týkají i některých nových domů, na jejich sboření nelze na dlouhou dobu ani pomysleti, i Ulice 28. října a zvláště nárožního domu »U úlu« na Můstku, proti jehož sboření Pragobankou Klub svého času protestoval a podařilo se mu dům zachrániti. I v tomto případě byly však veškeré námítky proti regulaci zamítnuty ministerstvem veřejných prací. — Klub uvítal s radostí nedávno vyložený návrh regulace Břevnova, jímž se pro-

jektuje v této části soustava otevřených bloků s hojností zeleně jako přechod do volné přírody, žádal však změnu trasy hlavní komunikace severní, jdoucí údolím, tak aby byla úplně zachována zahrada býv. usedlosti „Šlejerky“ na úkor prospektu na chrám svatovítský, aby připojení na západ stalo se oblohem přes Vypich nebo Větrník, aby nebyla zastavována náhorní planina severní až k okrajům a aby byly odstraněny remisy s okraje Liboce pro velkou exponovanost místa v pohledu od Velešlavína. — Domácí rada Klubu podala také protest proti vypořádání úpravy náměstí Republiky, zejména pokud se týče Starého města, t. j. rozšíření ulic Haštalské a Hradební, jako bezvýznamných pro velkou frekvenci a postačujících pro frekvenci pěší a passage. — Rovněž bylo protestováno proti regulaci v Bubenci, kterou se projektovala úplně zbytečná 10 m široká cesta podél jižní strany Obory zahradou usedlosti č. p. 19, která by vyžadovala vykášení mnohých starých stromů a sboření 2 zajímavých pavilonků zahradních.

Kromě toho vypracoval člen domácí rady, p. mag. r. Hlubinka, oběsáhlou a velmi podrobnou zprávu o stanovisku Klubu k přírodním krásám a památkám archeologickým a způsobu jejich zachování v údolí potoka Šáreckého, která byla předložena Státní regulační komisi k úvaze jako podklad k regulaci tohoto území, ohroženého již nyní v některých částech činností stavební i průmyslovou. — V současné době studuje znovu ustavená komise technická projekty regulace na Rybářích, aby i tu předložila svá přání a návrhy, jak to vyžaduje definitivní úprava nejen předmostí mostu Mánesova na straně malostranské, ale i celého nejbližšího okolí, jako podstatné součásti panoramatu hradčanského. — Domácí rada Klubu unesla se doporučit, aby nebyl zastavován pozemek býv. vojenského cvičiště u Invalidovny a toto ještě volně a rozsáhlé prostranství v bezprostřední blízkosti vnitřní Prahy aby zůstalo pokud možno zachováno ve formě hřiště. — Velmi těžce se dotklo Klubu rozhodnutí ministerstva veřejných prací, jímž bylo schváleno zřízení 30 m vysokého komína při nové stavbě prádelny ve všeobecné nemocnici, kterým bude poškozen nezvyklý obraz města v pohledu na Emausy a kostel na Skalce od západu, jak již nyní patrně z výstavby nové prádelny, a žádáno bylo, aby aspoň obvyklý kulatý komín tovární byl nahrazen v části nad střechem vyčnívající formou čtyřhrannou z obvyklých cihel omítnutých. — S povděkem bylo přijato rozhodnutí ministerstva veřejných prací v příčině zastavení Babkovy zahrady v Hoře Kutné budovou okresního soudu; byla vysádna omezená sůtěž, v níž uznán za nejvhodnější návrh arch. Machoně, který způsobem vyhovujícím zájmům památkovým dokázal nevhodnost dřívějšího projektu na tomto místě. — Ministerstvu železnic usnesla se domácí rada dopravit v důsledku nové sůtže na Památník odboje, která přinesla nové řešení, přátelnější proti sůtžím první, aby projevilo souhlas s akcí na úplné odstranění nádraží Masarykova a připravovalo dosavadní projekt tak, aby bylo odstraněno 5 vysokých viaduktů, navrhovaných přímo pod Vrchem Žižkovem.

Tím jsou vyčerpány větší akce klubovní, jimiž se domácí rada zabývala, a bylo by se ještě zmínit o menších zákrocích, které byly učiněny na prospěch úpravy a vzhledu města Prahy. Rada městská byla upozorněna na chatrný stav průčelí některých domů na Malém

náměstí se žádostí za pokračování v opravách v minulém roku zahájených, požádána v souhlas s inženýrskou komorou za definitivní úpravu kostela sv. Václava a jeho okolí v ulici Resslově, o zachování mlýnů Helmo a Freundova a prodání jich Čsl. Obci pěvecké a Svazu Skautů-Junáků, které by chtěly tyto budovy přiměřeně upravit a restaurovat, dožádána, aby setrvala při návrhu odstranění projektované budovy ministerstva na nábrží Petrákova a rezervovati tato místa pro využití obchodní, protestováno bylo proti osazování skály Vyšehradské alpskou květenou a podán návrh na úpravu většinou sešlých předzahradek v pražských ulicích. Magistrát hl. města Prahy byl vyzván, aby zakročil proti umisťování reklam a plakátů na nevhodných místech (pod skalou Vyšehradskou, na mlýnech Staroměstských, na Chotkově silnici), proti bezohlednému a vzhled města hyzdícímu umisťování radiových anten (dům Koretzův v ul. Melantrichově, Bretfeldský palác, dům Kuželův u Křižovníků, fara na Bílé Hoře), aby odstraněny byly výkladce na průčelí celnice a neohrožná veletržní reklama světelná před ní v pohledu z Příkopů, aby byl znovu vyhlášen zákaz olejových nátěrů fašád, portálů a soch kamenných, aby byly odstraněny výkladce zboží na chodnících a j. Elektrické podniky hl. m. Prahy byly znovu dožádány, aby omezily umisťování různých reklam, mnohdy velmi závadných nejen tvary, ale i rozměry, aby nebyly hyzděny ulice vystavováním beden na pisek a nářadí na místech exponovaných a p. Domácí radou Klubu bylo uнесeno upozorniti Státní památkový úřad a ministerstvo národní obrany na chatrnou střechu kostela Jana Nep. na Hradčanech, čímž jsou ohrožovány Rainerovy nástropní fresky, na nutnost opravy průčelí domu schátrající soškou Madonny v Celetné ul. na nesprávnou opravu a nátěr průčelí Parlamentu (současně upozorněna i zemská správa politická), na esteticky vadné umístění praporových žerdí na divadle Stavovském, nepietní opravu průčelí Velkopřevorské na Malé straně, na ubohý stav a nutné zabezpečení domu na Výtóni, na chybný nátěr průčelí a zejména štukové výzdoby kostela sv. Jakuba na Starém městě, na chatrný stav Lorety a nutnost opravy průčelí hostince na Bílé Hoře, zabezpečení sochy sv. Václava v německé technice. — Na venkově dožádán Státní památkový úřad za intervenci při projektu stavby nového kostela ve Sviňově na místě vyhořelého kostelíka gotického, na nutnost provedení opravy sešlého průčelí radnice ve Volyni, na vadný způsob umístění anteny na hotelu Fialkové v Sušici a j. v.

Klub se svými delegáty zúčastnil hojných komisí, svolávaných po většině radou městskou hl. města Prahy za účelem konservace památek nebo podání posudků, na př. ve věci: opravy Myslbekových sousoší na mostě Palackého a její kolaudace, přenesení, resp. zabezpečení zbytků sousoší Ignáce z Loyoly, uložených velmi primitivně v obecním dvoře ve Valdýstýnské zahradě, úpravy býv. hřbitova malostranského, umístění dřevěného kostelíka z podkarpatského Sešestova v zahradě Kinských, návrhu na úpravu zbytků kaple na severní straně kostela P. Marie Sněžné, úpravy osvětlení náměstí před parlamentem a přilehlých ulic a p.

Domácí rada zúčastnila se velmi čteně některých zvláštních vycházek k prostudování podrobností a

doplnění vlastního názoru o význačných pracích konservace a adaptačních, na př. vykopávek a objevů na hradech Pražském za velmi pečlivého výkladu p. stav. rady Fialy, prohlídky nově upraveného bytu p. presidenty, prací, spojených s opravou kostela P. Marie Sněžné, některých soutěží a vložení regulací atd.

Klub podal námítky okresní správě politické na Smíchově proti dalšímu rozšíření lomu kameňarů v Šárce v nejbližším sousedství hradíště a upozornil současně na tento případ Státní památkový úřad, Svaz okrašlovacích spolků, Státní regulační komisi a ústav archeologický. — Protestoval proti nevkusnému náteru věže a průčelí kostela na býv. hřbitově malostranském. — Spolku Krematorium bylo dopřáno, aby upustil od projektované soutěže na postavení krematoria na Vyšehradě, s uvedením důvodů estetických i zdravotních. — Sdružení pro povzneseň znalosti památek bylo upozorněno, že domácí rada je proti umístění tabulek s historickými daty na jednotlivých objektech, jako se stalo v poslední době v ulici Mostecké a na domě u Montágu a upozornila současně magistrát, radu městskou i zemský správní vý-

bor. — Kromě toho vypsal Klub novou soutěž fotografickou na interieury církevní a světské z Velké Prahy a zahájil znovu péči p. arch. Hübschmanna práce o model u Malé Strany, takže byl dokončen model hradu Pražského a kostela sv. Mikuláše. — Klub snažil se také k lepší propagaci svých ideí získati licenci biografickou, byl však zemskou správou politickou odmítnut.

Z akcí venkovských dlužno uvést: Klub zakročil u městské rady v Pelhřimově a současně u zemského správního výboru proti zřízení obecního majetku v sousedství brány Rynářské, kterýž měl býti zastaven žpatrovou budovou, čímž by brána i vzhled města velmi utrpěla. Na štěstí souseď od projektu upustil na základě schváleného plánu regulačního, jímž je předepsáno omezení výškové. — Městská rada v Přestěcích byla požádána za urychlené provedení opravy velmi sešlého chrámu na základě přislíbené subvence ministerstva školství a nár. osvěty. — Centrální správa mosteckých statků byla upozorněna na špatný stav průčelí kostela v Líbeznicích a na nutnost jeho opravy.

OPRAVA KOSTELA SV. MIKULÁŠE V PRAZE III.

Velkolepé dílo K. J. Dienzenhoffera, chrám sv. Mikuláše na Malé Straně, bylo již před válkou předmětem podání Klubu, aby byla provedena řádná oprava celého zevnějšku, který velmi sešel jednak prodlílením doby, jednak nesprávnými opravami dřívějšími a v důsledku nedostatku prostředků i porozumění pro význam této obzvláště hodnotné památky stavební z rozkvětu baroka v Praze. K tomu pojal se také nedostatek sil v příslušném oddělení stavebního úřadu, jemuž příslušela správa objektů zádušních. Teprve roku loňského podařilo se přikročiti k řádné opravě a započato bylo s pracemi na tambouru, jehož krásně zelená báň, mědi krytá, s elegantní lucernou je mimořádnou ozdobou všech pohledů malostranských. Oprava byla prováděna podle nových názorů konservacních, takže byly odstraněny všechny nové omítky štukové, které se na mnohých místech ve velkých kusech samy odlupovaly, naneseny ve velmi slabé vrstvě na starou, z největší části úplně dobrou, ba výbornou omítku barokovou, která však, bohužel, byla bezohledně napekovaná, aby nová omítky lépe držela. Tyto staré omítky byly velmi pečlivě provedeny, vyhlazeny, jakoby vypáleny, takže stačilo je pouze umýt. Přes to však bylo nutno na některých místech, vysazených mimořádně vlivům povětrnosti, zejména na straně západní, část těchto omítek, značně odpouklých, úplně otlouci, mnohde i zvětralé zdivo opukově vybourati, cihlami zaplétovati a znovu omítnouti. Při tom bylo také nutno odstraniti staré, silně zrezivělé umělé pletivo ze železného drátu a z drátu zinkového a nahraditi novým. Tašková krytina v okolí tambouru byla snesena a nahrazena prejzovou. Jen plechová krytina byla prozatím ponechána z úsporných důvodů a nově natřena. Kamenné součásti výzdoby byly umyty, zbaveny nátěrů, mnohde olejových a na několika málo místech vyspraveny kamenem umělým. Také se štukové výzdoby byly odstraněny nátěry, pokud technicky to bylo možné, takže se objevil původní jejich vzhled, kameni ne nepodobný. Bohužel, že i tu musily býti některé části, zejména několik hlavic ¼ sloupů a lesen, nově nanešeny, při čemž bylo však použito vesměs jenom malty z hydraulického

vápna a říčního písku jemně prosátého, bez přidávky cementu nebo vápna kufsteinského, jak se při dřívějších opravách dalo. Náklad na všechny tyto opravy včetně různých prací řemeslných činil podle celkového vyúčtování Kč 190.399-59.

Při této příležitosti bylo také stejným způsobem opraveno severní a západní průčelí věže č. p. 556-III. nákladem Kč 42.225-39. Neopatrností mladého dělníka klempířského, který opravoval odvodnění podlahy v helmici věže, vznikl dne 1. září dopoledne oheň v dřevěné konstrukci helmice, který rozdmýháván silným větrem rozmohl se tak, že o polednách šířily plameny třemi ozdobnými vikýři helmy a způsobily neobyčejný rozruch v celé Praze. Rychlým zakročením stavebního úřadu odb. 14 a za vydatné součinnosti pomocného dělnictva fy. Ed. Sochor a B. Přeučil, která prováděla opravy průčelí, podařilo se do ¼ 4. hod. odpo. oheň tak omeziti, že nebylo příčiny k obavám, že dojde ke zřícení se věže, které vedly k opatření, že bylo až do té doby okolo věže policijně uzavřeno, protože se následkem ohoření uvolnila hrotnice a nahnula poněkud makovice s ozdobným ukončením. Suché dřevo borové konstrukce ohořelo zejména v otevřené části helmy do té míry, že hlavní nosné trámy zuhelnatěly skoro na polovinu profilu, některá vystužení vůbec se zřítla, jeden hodinový cimbal úplně se rozlil a druhý spadl. Při tom měděný kryt plechový 1 mm tloušťky, zejména na okrajích ozdobných vikýřů, se zkroutil, z části i rozlil, krásný zelený povlak měděnkový se porušil, plech zčernal, až zčernal. Při tom však celková forma helmy neutrpěla žádné deformace, dík velmi důkladné práci původní, provedené vesměs na záhyby a nýtování, bez letování, až na některé neopatrné novější vysprávky. Stroj hodinový zastavil se teprve kolem ½ 2. hod. odpo. následkem zaplavení mocným proudem vody, stékajícím při hašení. Úřadem stavebním byly ihned po zdolání ohně nařizeny a firmou Ed. Sochor zahájeny prozatímní práce zabezpečovací, zřízení provisorní konstrukce vystužující. Práce tyto byly prováděny až do hodin nočních za elektrického osvětlení, narychlo elektrickými podniky zaříze-

ného, a za nepříznivého, silného větru, který dopravu dříví i práci samu neobyčejně stěžoval. V pozdějších dnech byla snesena bář, mající 1:12 m v průměru, v níž uložena byla pečlivě zabalená měděná krabice, ukrývající kromě pamětní listiny, na pergamenu psané a dne 1. prosince 1752 datované, ještě jinou se seznamem hodnotářů a různé tisky, několik mincí, škapulířů a j. drobnosti, obvykle do makovic ukládané; o tom byl sepsán protokol a věci byly uschovány v městském archivu. Dne 17. září byla odbývána na místě komise za příčinou prozkoumání stavu helmy i konstrukce a stanovení směrnice a způsobu rekonstrukce krovu i krytiny za účasti odborných kruhů technických i památkových. Náklad na prozatímní zabezpečení činil 22.343 Kč

17 h. O zadání definitivních prací nebyl posud učiněn návrh, protože nedošly ještě některé posudky.

V opravných pracích na kostele sv. Mikuláše se letos pokračuje. Byly zahájeny opravy jižního průčelí kostela a rokem příštím mají být práce skončeny opravením hlavního průčelí. Jest sice pravda, že právě toto průčelí jest v nejhorším stavu, ale postup prací byl volen stavebním úřadem uvedeným způsobem proto, aby byly získány řádné předpoklady a dokonale zkušnosti, kterých by bylo možno plně využiti pro správné a účelné opravení hlavního průčelí, jako nejvýznamnější a nejohroženější části tohoto velelida Dienzenhofferova.

Arch. Jan Almer.

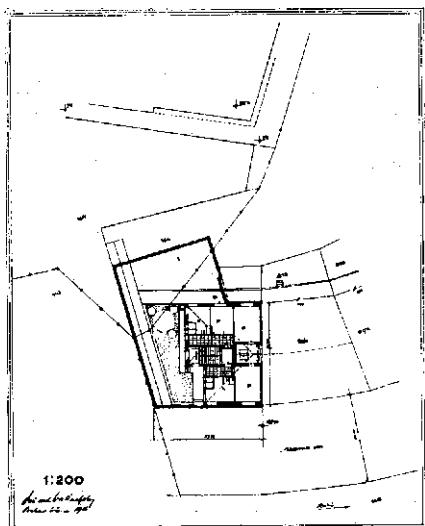
ZÁCHRANA NOVOMĚSTSKÉ HRADEBNÍ ZDI KARLOVY POD VYŠEHRADEM.

Karel IV. uskutečnil velkolepou myšlenku, spojití hrad Pražský s Vyšehradem, velkorysým založením Nového města r. 1348, jehož hradby připojil u Botiče ke skalám Vyšehradu. Z těchto původních hradeb novoměstských zachovala se jen nepatrná částka na Těšnově u Denisova nádraží za domkem čp. 1423-II. a pak celá partie od Karlova až k Vyšehradu. Prolomena tu byla pouze komunikací, a to ulicí Na Slupi, drahou a ulicí Neklanovou, ovšem jen potud, pokud

Zbytku hradby mezi Neklanovou ulicí a skalou vyšehradskou hrozilo často nebezpečí úplného zániku nejprve nešťastnou regulací pražskou, která tu při patě Vyšehradu narýsovala tehdy obligátní bloky a tím přivedla zkázu krásné zahrady »Přemyslovky«, parcelované v roce 1902. Výsledek je jasné viděti v dnešní hradbě nevzhledných činžáků v Neklanově ulici mezi Přemyslovou ulicí a hradbou. Zvláštní náhodou zbyla nezastavěna poslední řadová parcela, při hradbě označená v parceláčích plátech Přemyslovky č. 1. V roce 1908, r. ně n á s ta bník, kt r. ý dložil ány, na stavbu třípatrového obytného domu, a žádost byl nucen opakovat dvakrát pro potíže čistě právní a materiální. Mezitím totiž schválena byla regulace Nuselského údolí až po katastr pražský a zůstane vždy velikou zásluhou nuselského zastupitelstva, že pražské území od svého souvislého zastavění oddělilo širokým pásem zeleni od skalních svahů Vyšehradu přes Folimanku až ke katastru vinohradskému, chápající správně význam Vyšehradu a zelených straní pro ozdobu města. Tím, že Nusle nenavázaly na pražskou regulaci při Neklanově ulici, bylo nutno právně přeměnit parcelu č. 1, ze řadové na nárožní a schváliti regulační čáru i pro druhou frontu, jdoucí právě v linii zbytku hradební zdi. To vše by bylo šlo hladce, ale huře bylo s důsledky této přeměny, totiž odkupem částí sousedních pozemků a odevzdáním jich v míře stavebním řádem určené do veřejného statku. A Nuselští nebyli skromní a žádali zaplacení vedle 8 m pruhu předzahrádky ještě 20 m pruhu svého parku a za cenu tak vysokou, že stavebník nechal stavby, zvláště když na doplnění staveniště byl by býval nucen odkoupiti od obce pražské pozemek, na němž hradba stála, a ještě velký kus úpatí vyšehradské straně. Tehdy památkové důvody tu ještě nehrály žádnou roli, význam hradby nebyl oceňován a také nikým neuplatňován.

Větší nebezpečí hrozilo v r. 1918, kdy jiný a vlivný interest usiloval o zastavění této parcely. Tu ji stavební úřad přizval k řízení Zemský Památkový Úřad, který prvně po náležité informaci hájil zachování hradební zdi i pohledu na skalní nároží bašty XXXIII. a zbytek zahrady »Přemyslovky«. Než jednání nezmařily památkové důvody, nýbrž zase jen požadavky obce nuselské ohledně odkupu pozemků. Praha tehdy zásadně projevila souhlas prodati hradební i další potřebný pozemek.

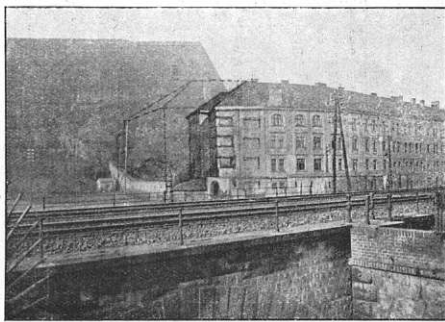
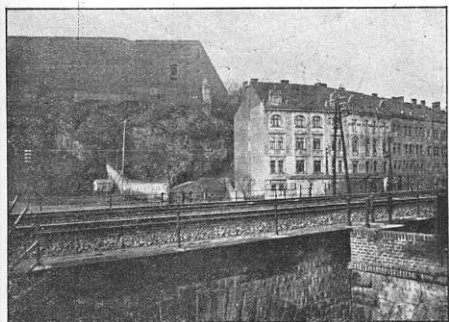
Rozhodující boj za zvláště těžkých okolností sveden konečně v r. 1925 při opětné podané žádosti Staveb-

toho bylo nezbytně třeba, takže i na tělese dráhy zůstal značně velký zbytek. Na působivé mohutnosti utrpěly zbylé části značnou mnohametrovou nasypávkou Nuselského údolí až po hradby, které u Neklanovy ulice víc než do polovice své výšky zasypany, takže se dnes jeví jako mohutnější ohradní zeď se střílnami. Dobrým měřítkem jich původní výšky jest dno Botiče, který tu při patě hradby zaklenutým otvorem pronikal na území pražské.

ního družstva za stavbu čtyřpatrového družstevního domu, kdy spojenému úsilí stavebního úřadu a památkových korporací poštěstilo se přesvědčiti radu městskou o nemožnosti navrhovaného zastavění jak z důvodů estetických, tak i památkových, zdravotních a veřejné bezpečnosti. Rada městská nejen projekt zamítla, ale odmítla i prodej potřebných pozemků, čímž znemožněno bylo podání odvolání k vyšším stavebním instancím. Současně zahájila obec jednání o získání této parcely. Klub za Starou Prahu přispěl v tomto nebezpečném boji projektem svého člena p. arch. Wallenfelse, jak by bylo možno v krajině

mezi zastavěti tuto nárožní parcelu, aby se ukončilo dnešní zastavění Neklanovy ulice bez porušení hradební zdi a při menším poškození pohledu na skalní nároží vyšehradské. Cílem však je, aby asanováno bylo vůbec dnešní zastavění této části Neklanovy ulice a novou regulací navržen tu buď veřejný sad jako na katastru nuselském, nebo nejvýš zastavění několika rodinnými izolovanými domy, jako se stalo na západní straně Vyšehradu při Rašínově nábreží mezi viaduktem dráhy a tunelem. Domy v Neklanově ulici beztak nevydrží, ježto jsou prostoupeny trhlínami a některé hrozily již před více roky sesutím.

REGULACE PERNIKÁŘKY.

Podle návrhu regulace, schváleného v r. 1921, má býti tato usedlost na Smíchově regulována způsobem takovým, že by jí byla velmi dotčena nejen usedlost sama, jejíž pozemek vlastního dvora i s budovami jest parcelován na dvě místa, z nichž menší má býti zastavěno novou budovou, při čemž je podmínkou zboření zajímavého výstavku, pravděpodobně někdejšího altánu, možná i jakési salla terrainy, který je podstatnou součástí usedlosti, ale kromě toho by zastavěním tohoto místa musily býti vykáceny vzrostlé stromy, které byly součástí dřívější zahrady, a značilo by tudíž jejich zničení značné ochuzení nejen celého objektu, ale i jeho okolí.

Technická komise Klubu za Starou Prahu, již svěřeno bylo podrobné prostudování regulace, námitky proti některým nově projektovaným ulicím, po případě jejich šířkám a niveletám, předložila v důsledku toho radě městské hlav. města Prahy vlastní návrh na změnu regulace (viz vyobrazení), který doprovázela těmito vysvětlivkami a důvody: 1. Usedlost Pernikářka se všemi budovami a dvory i částí zahrady na jih a nynějším vývodem budíž zachována v celém svém půdorysu nezmenšena, při čemž změny stavební

na objektech nebyly by vyloučeny. 2. Spojovací cestu, 15 m širokou, od Svědské ulice podél průčelí Pernikářky bylo by lépe zrušiti jako zbytečnou a nepříznivou značným stoupáním, pro povozy téměř nebezpečným, a nahraditi ji pouze pěší cestou, 3 m širokou. 3. Regulační čáru od čp. 1543 na jižní straně Pernikářky doporučuje se změnit i na niveau snížit před vjezdem i na severní straně usedlosti, čímž získá se daleko příznivější stoupání a tedy i sjízdnost obou cest. 4. Staveniště nové přečerpací stanice doporučuje se přeložiti více na východ a rozšířiti navržený sad o tuto plochu, při čemž by zajímavý útvar geologický bylo možno chrániti. 5. Cesta kolem cihelny Katrovy jdoucí měla by se prodloužiti obloukem na severozápad, takže se získá mírnější stoupání, jakož i možnost zachovati skupinu starých dubů, jako součást rozšířeného veřejného sadu při nynější úvozové cestě, do cihelny jdoucí.

Nová úprava regulační v sousedství vlastní Pernikářky měla by sice za následek změnu parcelací, resp. i výměnu nebo změnu v majetkových poměrech nynějších, což by vyžadovalo delšího jednání, ale mohlo by přece jenom vésti k pozitivnímu výsledku na prospěch celé věci.

—mer.

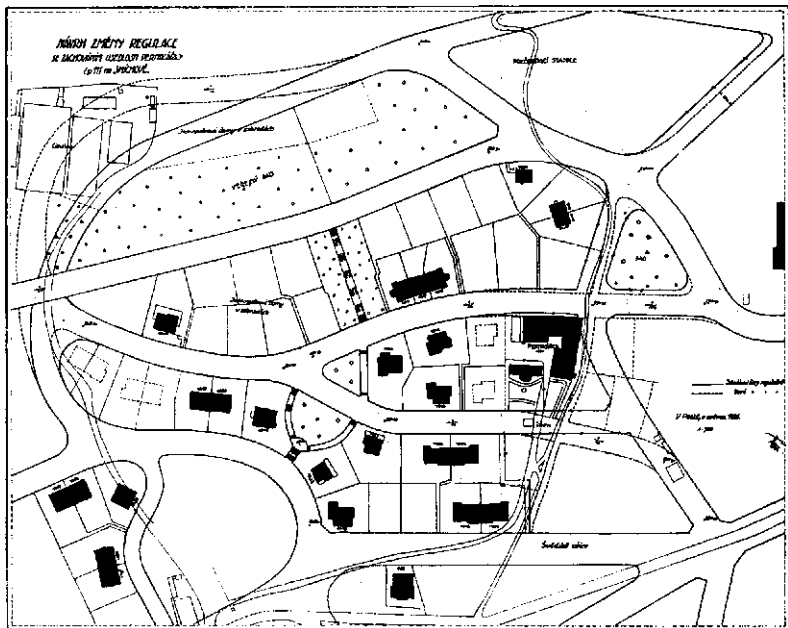
NOVÝ MOST V PRODLOUŽENÍ ULICE RESSLOVY NA SMÍCHOV.

Nedostatečnost mostu Palackého ke zdolání obrovské frekvence vozové i pěší při malé jeho šířce a nevhodném přístupu se strany smíchovské, hlavně částí třídy Palackého mezi třídou Nádražní a ulicí Přemyslovou, je již řadu let předmětem studií a návrhů, jak této závažné, kalamitě co nejdříve a nejlépe odpomoci. Již před válkou projektován byl most z ulice Myslíkovy,

k němuž na straně smíchovské založen byl i pilř, od jehož provedení bylo však posléze upuštěno a nemalý prospěch pro pohled na krásné panorama Hradčanské, a uvažováno bylo o rozšíření mostu Palackého, které však z důvodů technických, hospodářských i estetických bylo také zamítnuto. V poslední době objevily se pak dva nové návrhy, a to: most na Výtoni a v prodloužení

ulice Resslovy; na řešení tohoto pak vysána byla sou-
těž, která se stala podkladem pro vypracování definitiv-
ního projektu, s jehož prováděním má být co nejdříve
započato. Je otázkou, jak dalece je tento most nutný
vzhledem k svému vyústění a pokračování na straně
smíchovské a významu pro ulehčení mostu Palackého,
a nebylo-li by lepší a účelnější provést dříve most na

povozy pivovaru, a teprve potom přičinuje zatížení
vozovů frekvence z třídy Plzeňské. Proto je nasnadě
a přímo se vnučuje podstatné ulehčení mostu Palackého
odvedením povozů uhelných a pivovarských mostem
na Výtoň, odkudž na straně pražské je pak možno da-
leko pohodlněji i směrově příznivěji dostat se nejen do
vnitřní Prahy, ale i do východní části Velké Prahy.

Výtoň. Most z ulice Resslovy nejenže ohrožuje jednu
z velmi mála památek umělecko-historických — pavilon
Dienzenhoferův — na Smíchově, ale nemá dosud žád-
ného pokračování na třídu Plzeňskou, bez něhož stává
se úplně bezvýznamným, tím spíše, že toto pokračování
nedá se provést v dohledné době bez značných obětí
finančních vykoupením několika velkých objektů, lež-
ících v trase nové navrhované komunikace; nemá však
také valného významu pro odlehčení Kinského tř. od
těžké frekvence, jak toho její šíře, ale zejména křižo-
vatka s třídou Plzeňskou bezpodmínečně vyžaduje. Nej-
větší část těžké vozové frekvence, přes most Palackého
jdoucí, tvoří uhelné povozy z nádraží smíchovského a

Otázka odstranění nádraží uhelného na Smíchově ne-
bude hned tak vyřízena ani novým nádražím někde na
jih od Prahy, ani novým nádražím u Červeného dvora
na Žižkově, pro značnou jeho odlehlost a nepřístupnost
od jihovýchodní strany Prahy. Bylo by proto velmi žá-
doucné ještě v poslední chvíli otázce této věnovati
trochu studia na místě samém, zejména nyní, kdy pro-
vádí se ve třídě Nádražní a ulici Palackého stavba
kanalisačního sběrače, a kdy je nejlépe patrný směr
a způsob frekvence na této straně Vltavy, aby se značný
náklad, který stavba nového mostu bude vyžadovati,
také vhodně rentoval.

A.

KONEČNĚ JE PRAHA VELKOMĚSTEM!

Tak oznamovaly naše denní listy, když se loňského
roku po prvé počalo s asfaltováním ulic v Praze a když
v Rytířské ulici objevila se ráno celá baterie pecí na
ohřívání bitumenesního vápence. Dým vystupující z ko-
mínů dodal ulici nezvyklou náladu a petrolejem páchnoucí
bílé páry z ohřáté hmoty nanášené na betonový
podklad vykouzly v myslích Pražanů obraz velko-
městských boulevardů, které místo šedivé, uprášené
nebo blátivé dlažby mají čistou plochu asfaltovou,
v níž zejména večer, za deště, zrcadlí se tisíce světél

výkladů, měnících se reklam a uličních lamp, a po níž
projíždějí nekonečné řady aut.

S těmito básnickými představami však přikře kontra-
stovala suchá prósa odborníků. Hygienik chválil si
plným právem nehluknost a bezesparnost hladkého po-
vrchu asfaltového, avšak techničtí odborníci varovali
před nepromyšleným napodobením cizích velkoměst
a poučili veřejnost, že jest velké množství druhů i způ-
sobů provádění asfaltových vozovek, z nichž se některé
velmi málo osvědčily při vzrůstající frekvenci automo-

bilové, neboť jejich hladký povrch jest příčinou častých a nebezpečných smyků. Ve větších spádech nelze proto asfaltu vůbec použítí. Také způsobují velké potíže vedení, položená pod vozovkou, jako kanalisace, vodo-
vod, plynovod atd., jakož i koleje elektrických drah pouličních, neboť každá porucha vyžádá si při opravě rozkopání a porušení drahé plochy asfaltové. Konečně naši národohospodáři přišli s nejvážnější námitkou, po-

moment s ohledem na ochranu památek stavebních. Staré domy pražské trpí značně otřesy, způsobenými vozidly, jichž množství, rychlost i váha každým dnem vzrůstá. Vozovka asfaltová tlumí však dokonale všechny nárazy a zdá se býti v tomto směru ideální, a proto Klub souhlasí s asfaltováním v ulicích Starého města a kolem starých budov, jež jako památka musí býti zachovány. Význačným příkladem ochrany staré památky

Asfaltování Kamenného mostu v Praze.

kládající za nesprávné používání ke zpevnění vozovky ulic drahých hmot z ciziny dovážených, když máme u nás tak výbornou žulu.

Přes všechny tyto hlasy, jásavé, doporučující i varovné, postupuje se však nerušeně v programu asfaltování ulic pražských. Klub za Starou Prahu nezasáhl do odborných posudků znaleckých, necítě se k tomu oprávněným, ani nereagoval na nesmyslné volání po vytožném velkoměstě; teprve nyní upozorňuje na důležitý

stavební před nárazy, způsobenými pojižděcími vozy, jest asfaltování vozovky kamenného mostu Karlova. Na připojeném obrázku zvěčněno provádění těchto prací, které vedle zmírnění otřesů budou mít i výhodu dokonalého odvodnění vozovky a zabránění škodlivého vlivu vody, zatékající až na rub klenby. Jen s úpravou chodníků nelze plně souhlasiti; dřívější mramorová mosaika byla tu svým vhodným a pro pražské ulice tak typickým vzorkem daleko více na místě.

OSVĚTLOVACÍ STOJANY.

Praha, jako hlavní město republiky, postavena byla před celou řadu otázek, z nichž na předním místě je otázka řádného a esteticky vyhovujícího osvětlení veřejného, které převážně provádějí Elektrické podniky hlavního města Prahy. Osvětlení toto děje se povětšinou stojany litými podle starých modelů, které svojí úpravou a vzhledem nikterak neodpovídají vkusu nové doby. To ukázalo se nejlépe při projektu osvětlení náměstí před parlamentem, kde po několika komisích, při nichž vždy byla doporučována soutěž na získání vhodných modelů, posléze však, pro nedostatek

času před velikými slavnostmi sokolskými, použilo se opět starých, »osvědčených« forem. Vyžádaly si sice již před časem Elektrické podniky na Uměleckoprůmyslové škole domácí soutěž s dobrým výsledkem, s výrobou stojanů podle těchto modelů nebylo však dosud započato, prý pro značný náklad s tím spojený, pokud ovšem betonové stojany na Žižkově zčásti instalované, ač v provedení ne zrovna nejlepší, nemají býti jakousi zkouškou. Bylo by jistě nejvíc nutné, aby otázce této byla věnována se strany obce pražské pilná pozornost, aby i v tomto směru, který je podstatnou

součástí vzhledu města, mohla se Praha stavět po bok jiným městům cizím, mnohdy i méně významným. Příkladem velmi poučným a dobrým jsou staré kandelábry plynové z druhé poloviny minulého století, k nimž modely byly pořízeny zdejšími umělci-výtvarníky — arch. Niklas (Havlíčkovo náměstí), Schulz, Zítek

(Rudolfínium), Fanta (Národní divadlo). S otázkou touto těsně souvisí také světelné reklamy, v poslední době velmi rozšířené, často také na stojanech montované, o nichž však nelze nikterak říci, že by byly účelné a ještě méně, že jsou vkusné. (Pražské vzorkové veletrhy.)

REKLAMNÍ TABULE.

Jiným předmětem vkusného a uměleckého řešení jsou vývěsní štíty a tabule, které, třebaže jsou někdy nutným zlem, mohou být přece, při dobré vůli majitele a správné volbě navrhovatele a provádějího živnostníka, ne-li přímo okrasou, tedy aspoň neurážejícím oživením fadesy některých průčelí a uličních prospektů. Příklady některých dobře provedených a správně umístěných štítů zde jsou a záleží jenom na polici stavební,

kteří příslušá dohled na tyto úpravy, aby žádala vždy předložení řádných nákrešů dříve, než se k provádění, resp. vyvěšení podobných reklam přikročí, jak ostatně je vyhláškou č. j. III-1160/07 nařízeno. Stejná péče měla by se věnovati volbě a úpravě ploch plakátovacích i jednotlivým plakátům, aby svým provedením neurážely, pokud jako nutné zlo mohou a musí být povolovány. A.

REGULAČNÍ PLÁN NÁRODNÍ TRÍDY.

Domácí rada Klubu za Starou Prahu prostudovala důkladně vypořádaný plán regulace Národní třídy a podrobivši jej obšírné debatě ve své schůzi, byla nesmírně překvapena, že návrh ponechává z velké části staré čáry regulací, které nijak neodpovídaly významu této hlavní třídy v obraze města, aniž při tom měly podstatné odůvodnění po stránce regulace města vzhledem k moderní době a jejím požadavkům, ale ještě více se podivila, že tato nevhodná regulace se zdůrazňuje novými čarami, navrženými úplně ve smyslu a intencích starého plánu, s bezohledným použitím pravítka a měřítka, jako jediného podkladu, aniž byly podrobně a věcně uvažovány místní poměry a objekty, těmito čarami dotčené. Tím vznikly situace a útvary, které se těžce dotýkají nyníšního vzhledu této hlavní třídy a vykazují nedostatek porozumění pro ochranu pomátek a veřejných zájmů.

Jako příklad budiž uvedena čára, která narovnává nyníšší mírně lomenou čáru domů čp. 1011, 1010 a 339-I. proti kostelu Uršulinskému jenom proto, aby dodržena byla navrhovaná šířka 27 m, při čemž největší rozdíl proti čáře nyníšší je asi 1,5 m, tedy získá úplně bezvýznamný a ve skutečnosti nezatýká.

Ještě nápadnější je návrh regulační čáry západní strany ulice Mikulandské k nároží Národní třídy, značně zasahující dům čp. 136 a zčásti řezající i bývalý palác Nosticovský čp. 135, ale opět jenom asi na hl. 1 m, která asi v polovině průčelí přechází do nuly, opět jenom proto, aby dodržena byla stejná šířka ulice jinak komunikačně málo významné a na průčelí Státního nakladatelství ústí.

Velmi citelně dotýká se nová čára regulační nadávního domu Kaňkovského čp. 118-II., který je značně řezán docela zbytečně, protože šířka Národní třídy v těchto místech není tak nepříznivá, aby zřízením loubí nevyhovělo se zvýšené frekvenci a její bezpečnosti.

Mnohem nebezpečnější je návrh regulační čáry na nároží Perštýna a třídy Národní při čp. 1342-I. (kavárna Union), v bodě stejně choulostivém jako je Můstek, který Klub za Starou Prahu tak úporně hájil, protože i zde přemohla by se velká frekvence jistě dostatečně zřízením loubí, jak už ostatně se provádí v domě čp. 961-I. Také přímočaré seřiznutí více než poloviny průčelí domu čp. 365-I. při nároží ulice Perlové je úplně bezúčelné, protože protější nároží do Ulice 28. října zůstává a žije se v něm pouze loubí, které by v domě čp. 365-I. mohlo mít docela dobře své pokračování,

tím spíše, že k jeho zboření nedojde v době dohledné, i že šířka Národní třídy v těchto místech již nyní je taková, že přechází skoro v náměstí a rozšířením Ulice 28. října ještě získá. Ostatně toto uvolnění dalo by se ihned provést vyprázdněním nárožního krámu. Zřízení loubí v nároží ulice Spálené a Národní třídy, navržené ve dvou domech čp. 114 a 115-II., je technicky i právně velmi obtížné.

Pokud se týče nového tvoření, konstatuje domácí rada, že jednostranné rozšíření jižní části ulice Divadelní na 14 m v celé délce je úplně zbytečné, poněvadž toho nevyžaduje komunikace, svádějící provoz do úzkého podjezdu, za nímž je další rozšíření severní části této ulice nemožné, protože je neproveditelné otevření souběžného loubí v souterrainu České spořitelny.

Se stanoviska architektonického považuje domácí rada Klubu opakování motivu Zítkovy loggie, použitého geniálně k oživení průčelí Nár. divadla a k získání nutné komunikace na tak nepatrném půdorysu za znehodnocení této myšlenky autora, který se dnes už ani bránit nemůže. Měli projektant na mysli podobná řešení v komponovaných městech, jest zde v tomto případě podobná aplikace úplně pochybená, poněvadž nejde o komunikaci v přízemí, nýbrž s monumentálně řešenou pavlačí v I. patře. Rozšíření ulice na dvojnásobnou skoro šíři zhoršilo by dnešní stav, poněvadž z motivu úmyslně malebného, v renaissanční architektuře v úzkých ulicích používaného, ztratil by na svém pohledovém dojmu motivu velkých článků architektonických. Spíše by se doporučovalo zachovati dnešní šířku a uvolnit ji pouze v nároží domu čp. 1369-II., ale jen na délku proti začátku loggie, čímž by byla i dostatečně satureována výšková izolace Národního divadla v pohledech z Národní třídy.

Passage, navrhovaná jako pokračování ulice Pštrosovy přes zahradu kláštera Uršulinek a dům čp. 1370-II. do Národní třídy s krátkým ramenem do náměstí před divadlem, ohrožuje dnešní terasovitou úpravu zahrady. Cena této komunikace daleko by nevyvážila ztrátu způsobenou zničením zahradní konfigurace, tak vzácné v Praze vůbec. Podle náhledu domácí rady zmenšila by se škoda svedením této passage jen do ulice Ostrovní západně od kaple Dientzenhoferovy.

Jednostranné rozšíření ulice Karolíny Světlé při ústí do Národní třídy na 15 m ohrožuje nejenom policejní ředitelství, významnou stavbu z let padesátých minulého století, ale i zbytky staroměstského opevnění

středověkého s hradební věží, posunutím nové průčelní čáry na východ. Shora uvedená mechanická regulační operace v ulici Mikulandské a nová čára až k ulici Uršulinské ničí zbytečně domy čp. 136, 137 a 138-II., protože stojí jistě za úvahou, zdali by zřízení loubí v celé této délce nevyhovělo požadavkům komunikačním, čímž by zároveň mohla být zachráněna i krásná zaoblená linie a zejména zajímavé průčelí domu čp. 138-II. (býv. domu Jechova).

Ponechání staré čáry regulační od ulice Mikulandské na východ ničí zbytečně nadační dům Kaňkovský, poslední památku toho druhu na Novém Městě, jehož bohaté průčelí se štukovou dekorací je a budíž vždy Národní tříde ozdobou. Dům tento měl by být chráněn za každou cenu, zejména když Národní třída je v tomto místě fakticky značně otevřená a sousední, nově projektovaný dům čp. 117-II. je řešen právě již s ohledem na zachování domu Kaňkova.

Stejně cenným objektem je dům čp. 341-II., Unionka, vzácné uchovaná památka z období Ludvíka XVI., jejíž zboření mělo by za následek zničení i dalších dvou domů, zejména renaissančního domu čp. 345-II. U Medvídků. Tímto regulačním plánem nadekreťované zboření nebo v nejlepším případě dvoupatrová nástavba v Platýzu znamená zánik největší soukromé architektury empirové v Praze.

A konečně mělo-li by být provedeno seřiznutí poloviny průčelí domu čp. 365-II. na nároží ulice Perlové, která se rozšiřuje na 12 m, padl by cenný dokument novorenaissanční architektury, dílo pražského architekta Ign. Ullmanna, ačli by při rozšiřování ulice nedošlo i na sousední dům čp. 1020-I. téhož autora a konečně i na nároží dům renaissanční do Uhelného trhu čp. 413-I.

Nejtížší však nese domácí rada Klubu za Starou Prahu důsledky, které plynou z této velmi povrchní částečné regulace pro Staré Město jako zachovanou část Prahy, poněvadž se v této regulaci předkládá především, jehož logické důsledky nejsou vyřešeny a musí být jenom tušeny. Domácí rada pokládá v tomto případě fakt, že státní regulační komise, již náleží metodicky a cílevědomě vyřešiti regulaci celého města, předkládá detailní regulaci nejdůležitější tepny komunikační jako návrh docela izolovaný, za upuštění od dosavadního názoru státní regulační komisi zastávaného, který projevila vyřešením obvodové komunikace, aby chránila půdorys Starého Města.

Důsledky, plynoucí z navrhované regulace, jsou:

1. Rozšířením ulice Karoliny Světlé na 15 m, Perštýna na 18 m a Perlové ulice na 12 m vhná se provoz do Starého Města v místech nemajících dostatečného pokračování, takže by si vynutil další rozšíření ulic a tím katastrofální zničení středověkého půdorysu Starého Města. Rozšíření ulice Karoliny Světlé znamená zničení středověkého půdorysu mezi ulicí Betlemskou a Náprstkovou, případně i pokračování ve vyústění ulice Karlovy do náměstí Křížovnického.

Rozšíření Perštýna má důsledky ještě dalekosáhlejší, které postihují celou oblast od mostu Karlova až k náměstí Staroměstskému. Stejně důsledky mělo by i rozšíření ulice Perlové, kde zvláště by se poškodil uzavřený celek býv. Havelského města.

2. Se stanoviška čistě architektonického znamená značné rozšíření ulice Karoliny Světlé — kterou nezničila její nepatrné rozšíření v polovině 19. století při stavbě policejního ředitelství — a ulice Perlové úplné zničení zachovaných uličních prostorů středověkých. Rozšíření Perštýna znamená úplné zničení necharakteristickéjší linie středověkého půdorysu, která v neorganických částech zachovává organický vzrůst středověkého města, rozšiřuje ulici v podobných případech (komunikační tepna od brány) před ústím brány v malé, protáhlé náměstíčko. Jednostranným rozšířením Perštýna by dojem tohoto prostoru byl úplně zničen.

3. Ostatně uskutečňování tohoto plánu bude jistě tak pozvolné, žežto jde o celou řadu domů novějších i docela nových (moderně vypravených), které v dohledné době zbourány nebudou a jistě ne v dotčených ulicích současně, že tím vznikne nová nežádoucí řada koutů a holých požárních zdí, čímž vzhled této hlavní třídy, dosud ucelený, nejen nezíská, ale na dlouhá léta bude poškozen.

Domácí rada Klubu za Starou Prahu protestuje proto velmi důrazně proti schválení tohoto parcelního plánu, prozatím když ne úplně zbytečného, tedy alespoň nijak zvlášť naléhavého, žežto by tím uvaleno bylo odium úplného neporozumění povolaných činitelů i správy obce pro regulaci města tak umělecky i historicky významného, která by při šetření celkového obrazu města i jednotlivých objektů význačných vyhověla zároveň moderním potřebám hlavního města, opatrně a bez nadšáků a přehánění uváženým a do důsledku provedeným.

PAMÁTKY OHROŽENÉ.

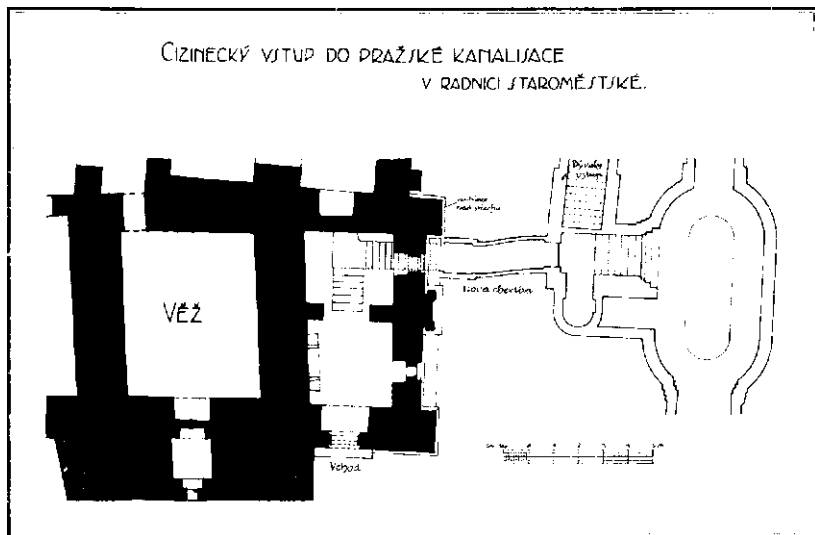
UMÍSTĚNÍ STATNÍ GALERIE NA KAMPĚ. Klub za Starou Prahu zaslal do denního tisku toto prohlášení: V druhé polovině července r. 1924 prošla denním tiskem zpráva, že ministerstvo veřejných prací zadalo vypracování definitivního plánu na budovu Státní galerie na Kampě prof. arch. J. Gočáři a že se tak stalo se souhlasem Státní regulační komise. Klub za Starou Prahu pokládá tuto zprávu za mimořádně důležitou pro osud celého hradečského a malostranského panoramatu a právě tak, jako od prvé porady, která byla v této věci svolána, varoval před ukvapeností, čini tak i dnes a nalezne jistě ještě dosti jiné příležitosti, aby veřejnosti vysvětlil dosah nebezpečí. Odpor Klubu proti umístění galerie na Kampě není namířen proti osobě architektovi, poněvadž prof. arch. J. Gočář již mnohokrát podal důkaz o vzácném smyslu pro památky a pracuje ve stále dohodě a styku s Klubem. Jde však o různé vnější a neobdobné vlivy, které se snaží prosaditi umístění Státní galerie na Kampě bez ohledu na zahrady, panorama i nedostatky místa. Nejlepší důkazem toho byla veřejná soutěž na Státní galerii, jejíž výsledek byl přímo obžalobou těch, kteří se snažili vepřít do idylického zákoutí, jakým Kampa je, kolosální galerii v roz-

měrech o 10.000 m² výstavní plochy, jaké není v celém světě. Nyní má býti program prostorový o 50 proc. snížen. Ale ani tento kompromis nemůže se stanoviška nejen ochrany památkové, nýbrž i lidského rozumu uspokojiti, poněvadž Kampa ve svém celku není stavebním místem, nýbrž čímsi jedinečným, jakousi zelenou podnoží největší pražské pozoruhodnosti, hradečského panoramatu, který jistě patří ke kulturním pokladům světovým. Klub za Starou Prahu trvá na stanovisku, které zaujala již roku 1914 o zastavení Kampsy anketa pražských výtvarných spolků, dospěvši k názoru, že na Kampě možno použiti ke stavbě Moderní galerie pouze bývalého Odvolkovna a z části i bývalé zahrady Zbrojnice, jinak se však ohradila velmi energicky proti jakémukoli dalšímu zastavování, a to nejen souviselemu, nýbrž i vlohovému nebo pavilonovému. Nedávna smutně na Státní galerii tuto stanovisku plně potvrdila. Přes to je projektantů vnučován program daleko větší a zůstává omezená výhradně na Kampu. Nejzajímavějším pak je, že zpráva o souhlasu Státní regulační komise není vůbec pravdivou, poněvadž Klubu byl Státní regulační komisí zaslán přepis, datovaný dnem 18. srpna 1924, v němž se Státní regulační ko-

mise úplně ztožňuje se stanoviskem klubovním, prohlašuje je za plně správné a věcně odůvodněné a sděluje, že upozornila ministerstvo veřejných prací na vážné okolnosti, které mluví proti umístění Galerie na Kampě, radila k novému jíh uvážení a doporučila ministerstvu veřejných prací učiniti konečné rozhodnutí o umístění Státní galerie až po shlednutí modelu celé Malé strany, v němž by byl zamýšlený objekt znázorněn. Klub za Starou Prahu varuje proto opětovně před jakýmkoli násilným řešením této otázky a doufá, že také ostatní veřejnost, zejména výtvarná, nedopustí, aby bylo nejbližší prostředí malostranské a hradčanské každého ve svobodném státě tak, jak nikdo nepřipustil a neomluvil se ani za Rakousko.

ČERNÝ ROK V OCHRANĚ PAMÁTEK V PRAZE. Pod tímto názvem otiskl dr. V. Wagner ve známém měsíčníku »Drobné umění — výtvarné umění« stať, která zaslouhuje, aby byla přečtena všemi. kdož mají smysl pro památky v Praze, a aby za-

ostudě. Směrodatní činitelé si však úlevně oddechnou: nejame sice kulturní, ale udělali jsme vše, abychom se jimi zděli. Nevědomost, jež hříchu nečiní, jest nahrazena smrtelným hříchem, skrytým pod svatouškovskou tvář. A proto je to čin skrz na skrz smutný a ubohý. Nadále budeme ukazovati nejen potěmkinské vesnice vzorné kanalisace (srovnej články měst. fysika dra Procházky), nýbrž i potěmkinské vesnice kultury. Nešťastí však nepicházi samo, neboť záliba ve zdání a odpor k pravdě je nakažlivý a vytrhl do pole stejné proti etice jako proti estetice. Tato česká zbra na kulturu dostane už ostatně vedle svých gosátorů i své psychology (srov. články Z. Nejedlého v »Kritice«, I., str. 100 a n.). Budiž dovoleno, aby byly ve stručnosti uvedeny dva příklady. Thun-Salmovský palác v Jungmannově tř. se zbořil, což jest ostatně historie zvláštní, a aby byli bohově usmířeni, slibovali, že budou vyzváni »moderní architektie nikoli k projektu novostavby, nýbrž k navržení fasády na hotový inž-

třásla svědomím těch, jichž se týká. Se svolením redakce výše uvedeného měsíčníku otiskujeme stať doslovně: »Rok 1924 ve veřejných událostech pražských a hlediska obecné kultury a ochrany památek bude zaznamenán černě. Ani nejrůznější skla optimismu nezakryjí, že toho roku se objevila v Praze maloměstská svěhlavost, kulturní povrchnost a vynikající záliba v potěmkinských vesnicích vudím motivem akci, do budoucna odpovědných za umělecký výraz hlavního města. Především radnice, ústředí reprezentace městské a národní a od doby uložení Neznámého vojína i reprezentace státní, hravě spojila ve svých zdech to, co by se kdokoli ostýchal spojit i ve stylisaci věty, aby neurazil drahého symbolu státní samostatnosti. Věc vypadá dnes takto: Anglický inženýr, jenž neznal historické pudy Staroměstského náměstí a necítil s ní, navrhl kdysi vchoh: k tajnostem pražské kanalisace před radnicí, ovšem mimo její zdi. Vchod ten byl v dílžbě vyjádřen, znám, po zásluze kritizován, stíhán lidovým výtem, až se konečně stal nemožným pod arkýřem, když zatím tu byly navrženy nejvyšší symboly československého osvobození. Rok 1924 přinesl tedy snápravu: konal se doslovně spojil s radnicí, radnice obětuje pro vchoh k němu část své archeologicky neprobádané pudy a svého drahocenného zdiva, neboť hlavní aběrač je sakrosanctní a vchoh k němu z radnice nezbytně nutný: vysvětlitelná hostejnost Angličanova je překonána nevysevětlitelnou, protože vědomou lhostejností českých lidí: jen s jedním ovšem rozdílem: vchoh ne n i v i d ě t i, neboť kaple s Neznámým vojínem, proti z bojišť, deskou roku 1621 popravených, památky našemu srdci nejbližší, nejvýmluvnější, nejživější, jsou dosti dobré k tomu, aby byly kulisou obecné

nýreky pudy. Takový pudy sám v sobě nemusí býti špatnou věcí, ale proč k ní máme přilhávat nalepenou fasádu moderního architekta, který ostatně — a to je jeho cíl — s malou chutí se propůjčuje k tomu, aby budil zdání čehosi uvnitř neexistujícího, kulisou staroměstního divadla. Pětadvacet let od ústí Otty Wagnera, přes zápasy Kotěrový až k dnešní názorové shodě technika s historikem, to vše jest zahazeno jako nepohodlný balast, jen aby mohla vyrůst nová potěmkinská vesnice v monumentální architektonické formě. Jiný případ: Na nábrží, jehož vystavba nám definitivně zabarikádjuje Staré město i zvláště pobřežní část Nového města a na němž se definitivně rozloučíme nejen s Klimentskou čtvrtí, ale bolestněji i s neochvějností teoretického evangelia svých učitelů-architektů, bude rozříznuta velkým podélným traktem nemocnice Milosrdných bratří. Ježto se asi cítí, že khd operačních sálů jest čímsi podivným v ruchu nábrží mezi příštím ministerstvem a univerzitou, najde se zářeční recept: nekomponuje se nová fasáda tak, aby ne v y p a d a la jako nemocnice. Běda mladému architektu, jenž se tento zvidědný úkol svěří a jenž danému pudyrou a hmotě budovy je (jinak bohudiky) cizí. Neboť co nám překážá říci cizinci (na domácích nikdy nezléží), že to je také ministerstvo, také část university? Potud důkazy, jak ochrana památek jest vědeckým úkolem etických a estetickým. Za jakých okolností plní v Praze třetí ze svých úkolů, vědecký, ilustruje jednání o Platýze: Vyskytne se nápad, postaviti na celou budovu dvě patra. Poněvadž však nelze obejít tak snadno § 73 stav. řádu a poněvadž je snad i trochu ostychu před nedbáním fakta, že dům jest vědeckým dokumentem emp-

rové Prahy, rozetne se gordický uzel takto: Národní třída jest zvelkoměstské, nastavme tedy aspoň na trakt k této třídě pří-
pustné 4. patro (§ 73 stav. ř.), aby se z d á l o, že máme velko-
město; Martináská ulička je starší Prahas: ponechme dnešní stav,
aby se z d á l o, že chráníme památky. Pro tato dvě zdánlivě si
nikdo nevzpomněl, jak bude vypadat ubohý dům v celku.
K tomu pak, kdo se těší, že proti takovým počínům máme oporu
v Zeměmě správnickém výboru, nechť mluví nedávny fakt, kdy
krásné venkovské město nechťelo dovoliti obchodník zbytečný

výkladec, jímž by obstavil a zohavil podlouhlý, motiv nejvýraz-
nější a nejkraňejší, jež město a jeho náměsti má. Resignovaný
praktik ochrany památek vl, že u okresní správní komise v pří-
padě sporu nemůže doufat v nic. Ale resignuje naprosto, jestliže
i Zeměký správní výbor dá za pravdu — obchodník. V tomto
znamení skončila tedy sezona roku 1924, neboť takový je asi
obecný průměr, kdežto sta radostných úspěchů ve výstavnictví
a ochrany památek je stále ještě jen výsledkem úsilí jednotlivců
a nátlaku státních úřadů.

LITERATURA.

NEKOLIK POZNÁMEK K NOVÉ PUBLIKACI. Vývoj praxe
ochrany památek v posledních letech je nejlepším dokladem ži-
votnosti ideje. Třeba tento vývoj nebyl ještě, až na nepatrné
výjimky systematicky sledován, přece revize určitých názorů a
na nich vybudované praxe přináší ve svých výsledcích stále
nové dokumenty, příznačné pro snahu osvoedit se od metod,
jimiž zakulacená romantika hájila v mnoha zásadních otázkách
praksi památkám nebezpečnou pod rouškou hezla dokumetár-
nosti památek. Jednou z těchto novoromantických thesů byla
direktiva: spárovati všechno lomové zdivo gotické na živých,
určitému účelu dosud sloužících památkách. Je jisto, že posice
na tomto hesle vybudovaná je již od několika let poněkud
opouštěna, nicméně bylo dosud promálo poznámek, které by
byly tento odklon a jeho důvody glosovaly, nebo dokonce na
širší bázi historické vykládaly. Ochrana památek v Čechách se
dočkala širšího pojednání o tomto předmětu teprve od arch.
dra K. Kühna, což je faktem po jistě stránce příznačným.
Dr. Kühn zkoumá správnost staré zásady spárování gotického
lomového zdiva* jednak na základě zkušeností technických,
jednak po stránce estetické a umělecko-historické, vycházejí
od praxe začátku XIII. století, které u nás rozšířila stavbu
z materiálů méněcenných a z důvodů estetických i praktických
tyto materiály zakrývalo omítkou. Důkazy, pokud vyplývají
z úvah a pozorování po stránce technické, jsou v Kühnově
článku nejpersvědčivější. Na českých stavbách od XIII. století
je stanoviti jako pravidlo, že části z lomového zdiva
vždycky omítány byly, kdežto části, provedené z ka-
meně tesaného, tedy materiálu cennějšího, jímž byla
armována nároží stavby, opěrné pilíře, z něhož byla provedena
ostění oken a dveří a pod., omítány nebyly. Nejnovější
zjištění ukázala, že způsob, jakým bylo na stavbě středověké
docíleno přechodu od části omítnuté ke kameni tesanému, svědčí
přávě pro omítnutí zdiva lomového. Na našich gotických stav-
bách totiž pravidelně lícuje plocha lomového zdiva s plochou
kvádrů, což bylo dosud pro většinu restaurátorů důkazem, že
neakcioval úmysl, hrubě zdivo lomové omítnuti, ježto plocha
jeho po omítnutí by byla vyšší než plocha kvádrová. Ale zkušenost
z posledních let praxe (vedle důkazů historických a starého
materiálu obrazového) ukázaly, že skutečné omítky na
lomovém kameni byly naneseny v ploše vyšší než byla plocha
kvádrů, neboť způsob, jakým byla omítka v lomovém zdivu
tažena přes páru mezi lámaným kamenem a kvádem na povrch
kvádrů, se vyvinul v celý prostý řemeslný systém podle toho,
byla-li omítka na kvádrů (asi 2 cm za spárou) buď ostie se-
řiznou šikmo k ploše kvádrů, nebo vytracena pozvolna až
k hraně kvádrů, nebo dokonce v tenké vrstvě, což už ovšem
bývalo výjimečné, po celé jeho ploše rozetfena. Dr. Kühn uká-
zuje na příkladech — obrazovým materiálem jsou mu většinou
kostely pražské — že z téhož důvodu byl na př. povrch tesaného
kameně, armujícího nároží, na onom konci, kterým zasahoval
do sousedního lomového zdiva, zpracován značně hruběji, za-
jistě proto, aby na této jeho části přetážena omítka lépe držela.
Zásadní stanovisko je mu vychodiskem i pro správné tvrzení,
že nerovnost povrchu a nepravdivost apar lomového zdiva,
která byla pod omítkou pro odolnost materiálu s výhodou, se
stává při pouhém spárování značnou nevýhodou a po stránce
vzhledu přímo škodou, když lomové zdivo, po staletí chráněné
omítkou, je náhle restaurátorem obnaženo a okysličováním
mění barevný dojem stavebního celku umělecké památky v ne-
vypočitatelně nepříjemné odstíny. Také další důvody, na příklad
okolnost, jak zcela nepravdivě, hned mělko, hned hluboko jsou
zakotveny kvádry okenních ostění do hmoty lomového zdiva,
jako přesvědčivé, a skutečnost, že od pozorování památky samé

vedou k dokladům, činí z nich i v této, vinou redakční úpravy
značně zkrácené a změněné formě, práci metodicky správnou
a obecně poučnou. Doklady by bylo lze uvéstí množství a se-
staviti velmi instruktivní řadu, v níž by leccos mohlo ještě ná-
zorněji odůvodniti směr dnešní praxe proti směru pseudo-
dokumentárnímu. Případy pražské, obrazem doložené, jsou
v uvedených publikacích tyto: kostel sv. Michala v Jirchářích, kostel
Na Šlupí, kněžské kostela sv. Petra od východu, jeho jižní strana
a jižní portál (ač oběti nejobavdnější praxe jest na této pa-
mátce právě atěna severní), kromě toho děkanství kostela v Cho-
mutově a Pardubicích. Důvody proti spárování staveb z lomo-
vého zdiva, místo správného omítnutí, by měly býti dále shro-
mažovány a jejich souhrn by mělo býti použito v praxi
ochrany památek co nejdůsledněji. Zcela zvláště pak je třeba
vysvětliti poměr této nové aplikované praxe na živé památce
k památkám zcela již splyvající s přírodou, hradním zřice-
ninám. Praktiku ochrany památek se naskytla v poslední době,
kdy se snažil propagovati nutnost omítnutí středověkých staveb
lomových, přestože příležitost vyslyšati námitky, že i zdivo
hradních zřicenín se spárje, aniž však bylo uvažováno o tom,
že zřicenina, obraz pozvolného splyvání stavby odedávna ne-
používané s přírodou, podléhá zcela jiným měřítkům a tudíž
i zcela jiné praxi, než památka živá, a že právě spárování ka-
menů hradních zřicenín h l u b o k o z a l i c e m z d i v a je jen
výrazem úzkostlivé péče o to, aby konservující zasažení lidské
ruky, zvládající tempo znenáhle škzby, bylo co nejméně zatale-
né, kdežto naopak v pojmu zachování památky živé leží již nutnost
udržování dochovaného stavu, tedy i omítek, tak, aby celek byl
užitelný. Rozdíl mezi zřiceninami hradeb, jež již dávno po-
zbyly své středověké obranné funkce, a mezi zdivy, jež dosud
obrazují určitá vlastnictví, dává směr praxi a vysvětluje, proč
se pouhým spárováním konservuje na př. ruina Košumberka
nebo Choustníku a proč nebylo třeba spárovati hradní zeď
v Praze, nad novými zámeckými schody při věži Trubáče. Je
ovšem na živé památce udržujeme původní omítky tak dlouho,
pokud vůbec je možno je konservovati, je samozřejmo. Histo-
rika české ochrany památek bude ostatně zajímavá i vývoj ná-
zoru na tuto otázku praxe, s níž jako jednotnou tendenci po-
lemisuje dr. Kühn. Onen vývoj zaznamenán jen v Čechách sa-
mých množství stadií a ukáže, že jeho začátek byl reakcí na
nemyslivou, běžnou řemeslnost omítnutí a natírání všech kame-
nických detailů na gotické stavbě, přenesenou z pseudogoti-
ckých novotvarů na středověké originály. (Viz na př. opravu
gotického těla sv. Jiljí v Milevsku r. 1883.) Další vývoj názoru
má svá stadia od absolutní přesvědčenosti o užitku spárování
(kostel sv. Jindřicha v Praze) přes pokusy kompromisní, z nichž
poslední, restaurace kostela sv. Ducha v Praze I., zůstala na půl
cestě jako nejtriklavější ukázka nemožné úpravy (v místech
zakotvených tesných kvádrů ostění do plochy lomového zdiva),
technicky i esteticky naprosto protichůdné materiálu a praxi
středověké; časové posledním stadiem je konservace staré syna-
gogy v Praze V., kde nejen lomový kámen byl správně omítnut,
ale kde špatný stav částí z opuky tesaných nedovolil dokonce
ani ponechání ostění okenních bč omítky, ač původně (v XIII.
století) zajisté ostění byla rezná.* Naopak však ještě z téhož
roku 1922 můžeme zaznamenati rozvojující kolísání při otázce,
jaké úpravy má býti podrobná pozdně středověká stavba, ač
konečně vítězí praxe spárování (stará vodárna v Plzni). Sou-
stavným sběrem zkušeností poslední doby by bylo lze na jedné
otázce ukázati, jak naléhavou je potřeba publikovati poznatky
techniky úřední organizace památkové běžné a zavěsti na jejich
základě jednotnou praxi tím spíše, že právě naznačený plzeňský
případ ukazuje, jak i v prostředí odborné velmi pokročilé není
v značené otázce úplné jasno.

Dr. V. Wagner.

* Über die Aussenbehandlung mittelalterlicher Bauten unter
besonderer Berücksichtigung Böhmens. Von Privatdozent
Architekt Dr. Karl Kühn in Prag. Sonderdruck aus der Zeit-
schrift f. Bauwesen, 1922, Heft 1—2, Verlag v. Wilhelm Ernst
und Sohn.

** Časté požáry přinutily asi poměrně velmi brzy, snad již ve
stol. XVI., k omítnutí roztrávené opuky; nejstarší omítky
při opravě r. 1922 zjištěny byly však barokní.

Z ČINNOSTI KLUBU A JEHO ODBORŮ.

STENOGRAFICKÝ ZÁPIS

o slavnostní schůzi Klubu za Starou Prahu, konané dne 11. března 1925 ve velké zasedací síni radnice Staroměstské.

Vzácné shromáždění! Dámy a pánové!

Jménnem předsednictva a domácí rady Klubu za Starou Prahu dovoluji si vzácné shromáždění co nejuctivěji pozdravit a současně poděkovat, že jste ráčili svoji účastí projevit zájem o poslání a snahy našeho Klubu. Vítám zejména pány zástupce úřadů, vysokých škol, našich spřátelených korporací a spolků, jakož i ony vynikající osobnosti i všechny naše členy, kteří nás potěšili při dnešní oslavě svoji vzácnou přítomností. Nemohu zahájit dnešní oslavu vhodnějším způsobem, než když vzpomenu 75. narozenin našeho prezidenta Masaryka, který dovedl v době nejhorší litice válečné nadchnout celý národ k znovudobytí ztracené samostatnosti. Skláňáme se v hluboká dít, lásece a důvěře před jeho velikou osobností, před jeho životním dílem, které ocení až příští věky. Přejeme si všichni srdečně, aby zůstal nám i celému národu zachován ještě dlouhá léta.

Vzácné shromáždění! U vědomí vykonané národní a kulturní povinnosti schází se dnes členstvo Klubu za Starou Prahu, aby oslavilo 25leté trvání svého sdružení. Bylo to ke konci minulého století, kdy hlouček nadšených přátel krásné Prahy vystoupil na ochranu ohrožených pokladů minulosti, kdy podnikatelská spekulace ohrožovala, povzbuzena asanacím zákonem, i ta dila nekrásnější staré kultury stavební, která se nezdála být dosti moderní, a pod rouškou špatné chápání hygieny chtěla zavitit Prahu i celý národ nekrásnější výtvarných děl, dědictví to věku kulturní a umělecky vyspělejších. Nadšen mladí spojilo se se zkušenými staršími pracovníky a počali — vědomi si své odpovědnosti před dějinami — burcovati veřejné svědomí, počali informovati a uvědomovati i úřady státní a samosprávné korporace o nových názorech a prostředcích k zachránění dědictví minulosti. S počátku byla to takřka činnost buditelek, postupem doby propagací a bojovná, kdy užito bylo často všech prostředků, aby byly získány veřejnost a veřejné mínění pro dobro věci. Přišly doby, kdy bylo třeba proti věšnické touze po novém ukázat postavení, jak lze vyhovět novodobým potřebám a při tom zachovati to, co nám všem drábě. Těto tvůrčí činnosti se náš Klub také nevyhýbal a věčně zvláště naši technická komise, která řešila projekty novostaveb a která byla nápočnicí odborovou radou při adaptaci starých památek pro účely doby nové. Přišla doba velkých staveb regulačních, která uložila Klubu, aby i po této stránce vystoupil jako projektant staveb inženýrských jak v Praze, tak i na venkově. A po převratu nová doba, nové úkoly, nové boje. Zdálo se, že když vrátí se vláda naše docela do našich rukou, že si vše opatříme dokonale, že nebude potřeby toho dále, kterého bylo dříve, a zatím viděli jsme, bohužel, že i tato doba přinesla nám ze začátku — kdy byly uvolněny pudy nevídnosti — kruté ztráty, kterým padly za obět naše nekrásnější plastiky náboženské. Ovšem ani dnes nemůžeme složit ruce v klín. Jest nám bojovati proti špatné chápánímu plánu Velké Prahy a Nové Prahy. Nemám ničeho proti tomu, aby se tvůrčí schopnost nynější doby uplatnila tam, kde dřívejší doby nedovedly vytvořit krásných staveb, ale budeme vždy úporně proti tomu, aby se větečné ruce a berzinné srdce uplatňovala při zničení té kamenné pohádky zaslých věků. Popřejme i svým potomkům, aby se stejně těšili z nedocenitelných krás, zanechaných nám minulostí.

Vzácné shromáždění! Jest mi smutnou povinností vzpomenuť dnes i těch čestných členů, kteří v době trvání Klubu zemřeli. Dáa jejich jest však tak velká, že nemohu uvést ani jich jmén. Dovolte proto, abych uvedl pouze jména zemřelých členů čestných a těch nejvýznamnějších pionérů našich snah. Jsou to Ch. Normand a A. Denis, kteří — každý svým způsobem — prospěli Praze a celé zemi. Jsou to dále Max Dvořák, Vilém Mrštík, Václav Hladík, Jan Koula, Boh. Matějka, Jan Herain, Miloslav Jiránek, Jar. Kramář, Bohumil Kubista, Oldřich Dlabák a J. P. Šehák, Lituj. Je nemohu při každém tomuto jménu objasniti zvláště zásluhu o naši věc. Jich památka zůstane navždy spojena s hnutím, pro které pracovali. Velkým díky jáme zavázání těch naší žurnalistice, která ochotně uveřejňovala zprávy o našich akcích, která pomáhala zachraňovati i tehdy, když již všechny prostředky ukázaly se marnými. Prosim, aby i nadále podporovala naše snahy.

Během uplynulých 25 let vystřídala se velká řada obětavých funkcionářů a úředníků Klubu, kteří nezištně věnovali svůj volný čas, své schopnosti a svou pracovní způsobilost klubovním sna-

hám. Vzpomínám zejména vitrvalé činnosti čestného a zakládajícího člena Klubu pana dra Luboše Jeřábka, který jako dlouholetý předseda vedl Klub v dobách propagací práce a který získal i svoji veřejnou činnost příznivou píči pro snahy Klubu. Děkuji všem bývalým funkcionářům a úředníkům našim za jich příkladnou a vzornou práci!

Na pořadu dnešní oslavy jest přednáška pana PhDr. Zdenka W i r t h a o činnosti Klubu v uplynulém čtvrtstoletí. Prosim pana odb. přednostu, aby se laskavě ujal slova. (Viz zvláštní článek v tomto čísle!)

Dovoluji si dále sdělit, že dostavili se do naší schůze zástupci těchto úřadů a korporací: Kanceláře prezidenta republiky, ministerstva veřejných prací, rady hlavního města Prahy, Masarykovy Akademie práce, německé techn. kv. v Praze, Československé obce sokolské, Ústředí Zemského cizineckého svazu, Zemského svazu pro povzneseání návštěvy cizinců v Čechách, Vědeckého ústavu vojenského a vojenského muzea, Jednoty stavitelů v Praze, Městského průmyslového muzea v Hradci Králové, Státní průmyslové školy v Praze, Zemský konservátor dr. Herain, Společnost přátel starožitností, Praha, Músejního spolku v Pardubicích, Uměleckého odboru křesťanské akademie, Historického klubu, Družstva na záchranu hradu Košumberka, archivu hlavního města Prahy, Památkového úřadu pro Slovensko, Městské knihovny hlavního města Prahy, Pražského posádkového velitelství — Literárního odboru Umělecké besedy, Památkového sboru hlavního města Prahy, Archivního sboru národního muzea, Státní regulační komise hlavního města Prahy, Klubu pro pěstování umění staropražského, Společenského klubu, Svazu ochránců českého spolku, Zemské správní komise v Praze, Spolku výtvarných umělců Mánes a archivu ministerstva vnitra.

Na programu máme dále projevy. Prosim vážené shromáždění, jestli si přeje někdo slova k projevu.

Pan dr. P ř e r o s s e: Pane předsedo! Jménnem Ústředí zemského cizineckého svazu se sídlem v Praze přináším vám upřímné a srdečné blahopřání. Činnosti vašeho Klubu podařilo se zachovati mnohou cennou památku. Památky pražské, svědci slávy a utrpení našeho národa, mluví k nám Čechům klovni řeči matky synům, cizinci, ač neznámou řečí, mluví přes řeči stozumitelnou. Jsem živým dokladem o vyspělosti naší kultury, do dalekého středověku sahající. Preji vašemu klubu, pane předsedo, aby dosavadními úspěchy pokračoval a jsem přesvědčen, že činnosti Klubu, tryskající z lásky k našemu rodnému městu, se podaří odvrátit v budoucnosti mnohou újmu, která by naší milou Prahu mohla stihnouti v jejím pěknotném rozmachu jako hlavního města státu. A tak vešle přání jubilejního přináším vám přání plného zdaru pro budoucí činnost klubu. (Potlesk.)

P ř e d s e d a: K slovu je dále přihlášen pan zástupce městské rady hlavního města Prahy, pan min. rada inž. Mölzer.

Min. rada M ö l z e r: Pane předsedo! Rada hlavního města Prahy pověřila mne čestným úkolem, abych ji zastupoval dnes na vaší slavnostní valné hromadě. Přijal jsem tento úkol tím radostněji, poněvadž znaje činnost klubovní z nejbližších styků mohu jistě spravedlivě oceniti význam této činnosti pro naše hlavní město Prahu. A k ocenění tohoto významu dostačí, abychom se ohlíželi do devadesátých let, kdy podnikatelská horečka, tak smutně dokumentovaná v našich předměstích, zničila celou řadu cenných památek, takže dnes nejlépe mohli bychom oceniti význam Klubu za Starou Prahu tím, že musíme projeviti lítost, že neslavíme dnes aspoň nejméně čtyřicet let výročí Klubu za Starou Prahu. Bohužel v těchto slinách radničních nebyvalo vždy plného porozumění pro činnost Klubu a jsem pevně přesvědčen, že dnešní doba velmi spravedlivě ocení tuto činnost, plnou obětavosti, která zachránila Praze ten nejcennější poklad, do kterého se hnala tatáž podnikatelská horečka, která zničila velké partie Starého města — ten poklad, tu kamennou pohádku — Malou stranu. Ale ta obětavá činnost zachránila nám nádherné zrcadlo vltavské uvnitř Prahy; kdyby se bylo bývalo věnovalo Klubu větší pozornosti, byla by obec uchráněna před mnohými hospodářskými škodami. Vždyť ochrana památek, kterou sledoval Klub za Starou Prahu, neznamenala jen ochranu určitých ideálních hodnot, ale stejnou ochranu hospodářských hodnot, poněvadž jsme velmi dobře, jak správně dr. Wirth to napsal, že Praha je vyhledávaná cizinci, že je zhožbovaná právě pro ty odkazy minulosti, a více, co znamená takový příjly cizinců do města, nejlépe na tom, co vynášá návštěva cizinců: Itálii, Švédsku krásy přírodní a Francii umělecké památky. Klubovní činnost nebyla jistě ukončena prvním 25letím a očekávají Klub jistě úlohy velmi těžké, totiž tytéž úlohy, před kterými stojí naša

hlavní město Praha, aby a velkým porozuměním byl diktován ten mohutný rozvoj, který očekává naše hlavní město po převratu. Jsem pevně přesvědčen, že rada městská může počítati s ocenou spolupráci klubovní, a této další činnosti klubovní práce volám za město Prahu upřímný zdar a přejí plného výsledku! (Výborně — potlesk.)

Předseda: K slovu je dále přihlášen zástupce Státního památkového úřadu.

Delegát: Pane předsedo! Jako zástupce Státního památkového úřadu v Praze dovoluji si Klubu za Starou Prahu k dnešnímu slavnostnímu výročí projevit naše nejupřímnější blahopřání. Co dlouholetá činnost Klubu pro ochranu památek v praxi a teorii v Praze a v Čechách znamenala, nemůže snad nikdo tak dobře oceniti, jako Státní památkový úřad v Praze. Při zahájení své činnosti v roce 1920 sloužil úřad připravenou půdou obětavou činností Klubu. Klub za Starou Prahu, jenž ve svých řadách shromáždil nejen odborníky archeologie a historického umění, nýbrž také vytvárné umělce nejpokrokovějšího rázu, dokázal svojí činností, že ochrana památek a soudobé umění, že Stará Praha a Nová Praha nejsou pojmy se vylučující. Státní památkový úřad klade si za čest za nesčetné hodnoty jim dané a za věrnou spolupráci projevit povinný dík a za další podporu svojí činnosti zdvořile žádat. Spolupráce Klubu zůstane pro Státní památkový úřad vždy záležitostí nejvyššího významu, protože ona je způsobila veřejnost přesvědčiti, že při ochraně památek nejde o poručnickování, nýbrž o kulturní zájmy nejširších kruhů. (Potlesk.)

Předseda: Přeje si dále někdo slova? Pan dr. Hofmann!

Dr. Hofmann: Prosím, abych se směl připojiti k projevu předsedu též za Památkový úřad pro Slovensko. Není to aktem oficiálním, zdvořilým a snad užkého osobního styku, ale je to výsledek oněch známých styků, které jsou mezi Klubem za Starou Prahu a Bratislavou. Poukazuji zejména na vítanou pozornost, kterou prokazují publikace Klubu za Starou Prahu Slovensku, a poukazuji k velmi ceně součinnosti při anketě na ochranu památek v Bratislavěm plánu regulací. My, kteří na Slovensku jsme, při této příležitosti zajistí všichni vědecké se přihlížíme při své práci za žáky a vyznavače ideí Klubu. (Výborně.)

Předseda: Pan rada Šelep!

P. Šelep: Pánové, bylo zde mnoho ideálního řečeno a já připojím jen praktickou poznámku. Jak všichni víte, jedná se, resp. bude se jednati o zvýšení činnosti, a sice v letošním roce přistupím a pak následující. Z tohoto zvýšení činnosti má být podpora stavební ruch doby nové. Já, pánové, navrhuji, aby Klub za Starou Prahu, jakožto opravdu jeden z nejstarších ochránců památek našich, vzal v úvahu žádost na vládu, aby se vytvořil zvláštní fond, aby při nejmenším jedna třetina byla věnována na opravu starých památek, protože dnes města nejsou a to věnovati péči, kterou památky zasluhují, a tyto památky propadají zkáze, že po čase vůbec zaniknou.

Předseda: Já si dovoluji oznámit, že návrh pana rady bude předložen ve smyslu stanov domácí radě k dalšímu opatření.

Dále p. Hevce a: Společnost přátel starožitností českých dostalo se pozvání k dnešní schůzi Klubu za Starou Prahu, a jelikož přijal rád toto pozvání, chci též projeviti, že snahy obou korporací se nesou stejným směrem. Společnost přátel starožitností českých raduje se ze všech úspěchů Klubu za Starou Prahu, o kterých jsme slyšeli od slavnostního řečníka pana odborníka přednosty dra Wirtha, a sdílí všechny strasti Klubu tam, kde jde o ohrožení krásy starobylých měst našich a provází další činnost Klubu vřelým plným zájmem!

Předseda: Kdo si dále přeje slova? Prosím!

Delegát: Svaz spolků pro okrašlování a ochranu domovní, který má ve svém programu netoliko vlastní okrašlování, ale také ochranu krás a památek vlasti naší, sleduje se živým zájmem a porozuměním veškeré snahy Klubu za Starou Prahu, se kterým bývá dříve užší spojení, a těší se z každého úspěchu nového, kterého se klub dočkal. Slyšeli jsme tu celou řadu úspěchů, kterých se Klub za Starou Prahu dočkal. Z toho je vidět, že Klub za Starou Prahu může dnešního dne netoliko a uspokojením, ale a pýchou přehlédnouti svoji činnost za uplynulých 25 let a že může mít skutečnou radost ze své činnosti. Tyto krásné výsledky a úspěchy budou zájsté Klubu jen pobídkou k další úspěšné činnosti, a k této činnosti dovoluji si Svaz spolků pro okrašlování a ochranu domovní přáteli Klubu za Starou Prahu nepřestí zdát. (Potlesk.)

Předseda: Přeje si dále někdo slova k projevu? Pan kanovník Šittler!

Kanovník Šittler: Mám tu čest zastupovati zde Umělecký odbor Křesťanské Akademie. Jak jste řáčil, pane předsedo, předčítá zástupce jednotlivých korporací, postřehl jsem, že také Umělecký odbor Umělecké Besedy vyslal svého zástupce. Připomínám to proto, poněvadž tyto dva spolky, Umělecký odbor Křesťanské Akademie a Umělecký odbor Umělecké Besedy, táhnou již to rádo po těch lících, po nichž vy jste se rozběhli a mladickým gestem plným verry. Ale tyhle dva spolky ho táhly již plných druhých 25 let. Já jsem drahnou část prvních 25 let měl příležitost, jako jeden z těch, kteří pomáhali táhnout, sledovati činnost v obou těch spolkách, jak v Uměleckém odboru Křesťanské Akademie, tak v Uměleckém odboru Umělecké Besedy, a jest mi tak v živé paměti, jak tvrdě byla ta lica. Vy, pánové, kteří jste mladší, nemáte ani potuchy o tom, jak těžko bylo ten pluh zasadiť a zorat. Tak jako úžasné krásné, útrpné hvězda stkví se nám ten výsledek čarování, nečekaný, o němž neměli jsme ani zdání, že se takhle povede — Národopisná Výstava. Nebyťi tohoto majáku, toho skvělého výsledku, nevím, jestli bychom byli tak daleko, jako jsme dnes. Nuž dobře. Dovoluji mi, abych já, jako jeden z té metusalemské staré generace, která snad nemá se mezi vás a chlouby mladé hlásit — abych já vám za ty staré tahouny, abych vám srdečně pogratuloval a opravdu projevil radost, že vy jste přišli již na takovou brázdou, která již trochu alespoň byla rozomklá. Srdečně a upřímně vám přeji k vašim výsledkům. My starí — to mi nebudete vykládati za nějakou chloubu — hláíme se o kousek podílu na té radosti vaše, tedy jako, jak jsem prve řekl trochu vulgárně — staří tahouni. Nuž tedy, aby nestalo se vám, aby vás ti mladší nepřezírali, přeji vám avšak na nových nejméně 5×25 let, ba ještě více! (Potlesk.)

Předseda: Přeje si ještě někdo slova z přítomných? Není tomu tak. Já pokládám za svoji milou povinnost poděkovati všem pánům za pozornost, kterou projevili svou úctou při naší oslavě, jak jménem Klubu, tak Domací rady. Dále dovoluji si sdělit, že došla celá řada písemných projevů, je jich tolik, že nemůžeme je všechny čísti, dovoluji si jen nejvýznačnější sdělit v krátkém výkladu. Prosím pana přednostu Kubičku, aby se ujal slova!

P. přednost Kubička: Především presidium rady městské (čte), presidium městské rady v Českých Budějovicích (čte). Další pozdravné dopisy zaslaly: Rektoriát vysokého učení technického v Praze, rektoriát Masarykovy university v Brně, Státní úřad na ochranu památek na Slovensku, Obchodní a živnostenská komora v Praze, Místní spolek v Pardubicích, Národopisné museum města Hlané, Museum v Chrudimi, Městské průmyslové museum podkrkonošské v Hořicích, Městské museum v Českých Budějovicích, Sdružení pro povzneseení znalosti památek v Praze, Odbor Klubu za Starou Prahu v Budějovicích, Klub výtvarných umělců »Aleš« v Brně. Mnoho dalších úspěchů přeji dr. Josef Polák, Košice, dále odbor Domácké. Telegramy zaslali: Křížák, Přítel starožitností v Plzni, Spřava města Pelhřimova Národopisné museum v Plzni. Mezi jednotlivci je píše nakladatel A. Černého: (čte). Z Bratislavy píše dr. Jan Müller, ředitel knihovny university, dr. Písaček, sekretář též ministerstva veřejných prací, Dr. arch. Dušan Jurkovič, Slovensko (čte). Další pozdravné píšpisy: Dr. K. Viskovský, předseda Státního pozemkového úřadu, inž. Douda, stavební rada města Prahy, ředitel Frant. Růth, prof. Adolf Tröger, starosta Odboru Klubu za Starou Prahu v Budějovicích, prof. arch. Dufek, Hořice, podnikník společník v Poděbradech Moučka, ředitel sadů pražských Batěk, ředitel Apollo Ružička, ředitel muzea a konservátor v Klatovech dr. Hostiáš atd.

Předseda: Dále dovoluji si sdělit, že do dnešní schůze se dostavili zástupci Karlovy university a Spolku pro postavění pomníku Smetanovi. Domací radě byl podán návrh na jmenování několika čestných členů z našich vynikajících pracovníků. Prosím, aby pan dr. Birnbau odůvodnil jmenování pana Hellicha v Poděbradech čestným členem.

Dr. Birnbau: Já jsem Hellich jest význačným reprezentantem typu pro naše kulturní prostředí tak důležitého, typu to venkovského idealisty a nadšence. Existenciální podmínkami přinucen, musil hned po absolvování studii se ujmouti vedení děkárny, zděděné po otci, a od těch dob žije nepřetržitě v Poděbradech. Maloměstské prostředí však nedovedlo si jej přizpůsobit, nezmaterializovalo a neznevilovalo jeho ducha. Byla to touha po poznání, badatelská vášně a hluboký zájem o rodný kraj, co dodalo celému jeho životu vzletu a udrželo jej na vysoké úrovni. S počátku byl ve svých snáškách izolován a bez určité orientace; hybné síly jeho ducha, jak byly právě naznačeny, vybijely se v přírodovědeckém průzkumu okolí jeho rodného města. Záhy však se počal jeho zájem obracet i k historii Poděbrad, a to v nejširším smyslu prehistorické doby a jejími relikty počínaje. Seznámení se s J. L. Přem. a jinými archeology to bylo, jež jeho vědecké snažení usměrnilo v poslednějším smyslu tak, že namáhavou cestou samouka se stal prehistorickým archeologem uznaného vědeckého významu, při čemž však se zabýval vždy soustavně i novější historií svého rodiště a jeho okolí, k níž příspěl hojnými a cennými výsledky hlavně na základě badání archivního.

Ruku v ruce a teoretickým zpracováním minulosti žel i praktický zájem o její památky, jehož trvalým výsledkem je muzeum Poděbradské, které je v nejvládnějším slova smyslu osobní zásluhou a osobním dílem Hellichových; vzniklo z jeho zcela soukromých sbírek a jest do dnešního dne rozmožováno jeho vytvářelou přičinností, takže dnes patří k nejlepším venkovským muzeím. Kromě hojných památek z dob novějších, abychom se vzácnou objektivností a všestranností, prostou všech osobních „ikoniků“, obdivuje i bohatou kořist Hellichových archeologických výkopů, z níž ostatně mnoho cenných kusů dostalo se i Národnímu muzeu. K této sbíratelské činnosti družil se i Hellichova péče o zámecký archiv poděbradský, její vymanil z jeho žalostného stavu a vzorným způsobem jej uspořádal a uložil.

Úvedu-li ještě, že Hellich i jako dlouholetý konservátor byl činný v praktické ochraně památek stavebních, z nichž zejména nutno jmenovati poděbradský zámek, podal jsem tím sice v hrubých jenom rysech výsledky činnosti Hellichovy, směřující k sebrání, ochraně a konservaci památek všech druhů, sotva však mohu podati správnou představu o přeměně nadšení a obětavosti, již k vykonání toho všeho bylo třeba. Co Hellich vykonával, je tak účtyhodné, že má jistě archovaný nárok na uznání všech, kdož sledují stejné cíle a ideály. Dovoluji si proto navrhnouti, aby dnešní slavnostní shromáždění dalo tomuto uznání viditelný výraz jmenováním Jana Helliche čestným členem Klubu za Starou Prahu.

Návrh na jmenování p. prof. dra Karla Chytila odůvodní pan dr. Wagner:

Počátek moderního hnutí ochrany památek nalezá v Praze zástupce z dvojhojného rodu: elegiky a bojovníky.

Elegikové vystupují nejdříve, registruje se s truchlivou resignací ničivý postup proti památkám, aby vykřesali aspoň jiskru zájmu o ně, bojovníci naopak se snaží i za nepříznivých okolností vnějších zaníť plamen rozhořčení proti ničitelům a položit jim meze mocí zákonnou.

Elegikové kloudou důraz na estetickou hodnotu památek, bojovníci na jejich cenu mravní. Obojí cití potřebu podložit své akce zjištěním, o jaké vědecké hodnoty jde v tomto boji.

Tento úkol je povolan splnit prof. Chytil. Již v letech osmdesátých, kdy má ranné gotické kaple sv. Ludmily v Týně ustoupiti bezkrevnému restaurátorskému nápadu, má prof. Chytil odvahu vystoupiti proti populární myšlence velmi věrným článkem na ochranu kaple, uveřejněným v „N. L.“ 1886.

Znčení kaple a další přímé běhnutí proti památkám povolává prof. Chytila k čilým akcím, které neustává podkládati výsledky historických studií.

Zřízení Společnosti přátel starožitností českých a její návrh na zřízení uměleckého sboru poradního a na zavedení instituce zemských konservátorů je provázeno jeho činnou účastí.

R. 1893 rychlé za sebou následují dekret o zřízení Komise pro soupis stavebních, uměleckých a historických památek a památkohodné schůze Pražského klubu, z nichž vycházejí nové podněty pro zákonnou normu ochrany památek.

Soupisná komise r. 1894 utvářena je nerozlučně spojena se jménem prof. Chytila a dává rámcem jeho bohaté činnosti ochranné. Lze z ní jmenovati péči o portál domu Melantrichova, první náměty k fotografování jednotlivých stavebních památek a celých starých partií městských, zachraňování detailů bouraných domů, součinnost při novém projektu restaurace kostela sv. Václava na Zderaze, návrh na zachování kláštera Pavlanského a mnoho jiných.

R. 1894 v „Lumír“ uveřejňuje prof. Chytilá článek „O purismu a uměleckých památkách“, článek psaný a pozoruhodným temperamentem a ve správném postizení problémů soudobé tehdejší restaurace památek, které předtíhlo dobu nejméně o deset let a zvětvilo v praxi úplně ještě později.

Téhož roku v „Osvětě“ zabývá se prof. Chytil otázku inventarizace uměleckých památek, která vyrostla zraje z velké části z práce v Soupisné komisi, a brzy nato osvědčuje svoji neúnavnou činnost inventarizační na práci v soupise památek okresu chrudimského.

Omysl rozrušení se severní strany Staroměstského náměstí zbořením 3 domů bylo r. 1898 podnětem ke svolání protestní schůze univerzitního studentstva, kde prof. Chytil proslvil památkohodnou řeč o historickém a stavitelském rázu Prahy a dal tak veřejným výkladem o ceně pražských památek podnět k založení Univerzitní komise pro zachování starobylého rázu Prahy.

Postřehy prof. Chytila zabírají hned v r. 1899 v zájmu o památky široké pole, zabývající se přeměnami Prahy se zřetelem k poměrům hospodářským a sociálním. (Uveřejněno v „Národohospodářském Obzoru“ r. 1899.)

Ani v dalších letech po založení Klubu za Starou Prahu neuchlazuje prof. Chytil v činnosti ochranné, jsa k ní dále

poután úkoly, jež naň vznáší Soupisná komise jako na redaktora svých zprávek.

Také jeho působení v Archeologické komisi C. Akademie, která by mohla činiti zvláštní kapitolu v dějinách české ochrany památek, stávi prof. Chytila za všechny podniky, které se péčí o památky souvisejí a jež prof. Chytil splnil všechny a jakými vyrovnaným klidem a s jasnou přesností.

Jestliže již r. 1894 zaujímal prof. Chytil stanovisko pokrokové a zcela moderní, je samozřejmě, že totéž stanovisko zaujímal i tehdy, když šlo r. 1904—5 o zachování helmice velké věže svatovítské.

Prof. Chytil vyjadřuje takto svou činností jednotlivé fáze ochrany památek od oněch negativních projevů na obranu k pozitivní práci, kde je to jeho vlastní určení.

Ze prof. Chytil osvědčil dostatečnou neohroženost r. 1918, kdy celá veřejnost byla vzrušena zamýšleným rakouským projektem znehodnocení hradní zřady, je v době paměti, a získal si tím věcnosti věch.

Návrh na jmenování biskupa pana Antonína Podlahy odůvodní pan Bednář:

Pan biskup Podlaha připravoval půdu snahám našeho Klubu již před jeho založením především svou činností objevovatelskou a popisovatelskou. Není na tomto místě možné vypočítávat třeba jen hlavní jeho práce, jimiž se od let 90. zasloužil o lepší poznání našich památek; neboť není snad druhého pracovníka mezi našimi pěstiteli historické archeologie, jehož literární činnost by vykazovala tolik čísel jako činnost pana biskupa. Zmínuji se proto jen o účtyhodné řadě 14 svazků, jimiž přispěl do Soupisu památek historických a uměleckých, vydávaných Českou Akademií. Soupis přání biskupovy mají v celé této publikaci své zvláštní místo: nejen proto, že samy zaujímají plnou třetinu série dosud vydané, ale i svou metodou, kterou hned a počátku vydávání Soupisu prolomily a uvolnily jeho původně velmi těsný program, omezený výběrem literatury i časovým. Jako zvláštní zásluhu jest zdůrazniti, že svůj popis podkládá co možná studiem historických pramenů, které původní program Soupisu vědomě a výslovně pomíjel.

Činností heuristickou, soupisnou a popisovatelskou není však činnost pana biskupa na poli archeologickém vyčerpána. Jedna z neposedných jeho zásluh, kterou se nejlépe stýká se zájmy našeho Klubu, je jeho činnost vychovatelská a konservátorská. Konaje od r. 1899 přednášky o církevní archeologii chovancům arcibiskupského semináře, poučoval o ceně domácích památek kruhy, v jejichž rukou je velmi často rozhodováno o bytí a nebytí nebo aspoň zachování a nezkažení někdy jediných památek na našem venkově. Podobnou propagandu zájmu o památky a jejich ochranu v kruzích ještě širších provozoval současně v časopise „Obrazeků revue“, vydávaném později pod názvem „České květy“. Jeho záslužné činnosti po této stránce se dostalo formy účinné, když byl r. 1910 jmenován konservátorem politických okresů benešovského, sdělského, vinohradského a žižkovského. Ale konservátorská činnost páne biskupova se neomezuje jen na tyto okresy, jejichž zalcem se ukázal soupis jejich památek. Svými „Posvátnými místy“, populárnějším protějškem Soupisu akademických, rozšířil uvědomění o historické i umělecké ceně venkovských památek do oblasti mnohem širší a poučováním při návštěvách, které koná ze svého úřadu církevního, zanášá praktickou ochranu památek i do koutů neoddalejších, kam by se propaganda nových metod konservace jinak sotva kdy dostala.

Co se této metody týče, jest třeba vytknouti jako veliké plus výchovné činnosti Podlahovy, že dovodí vědecký držet krok a vývojem názoru na podstatu památky. Jsa úpln prost jednostranné záliby pro ten nebo onen historický sloh již v dobách romantického kultu slohu románského a gotického, dovedl věnovati stejný zájem a stejnou péči nejstarším našim památkám jako století XVII. a XVIII., o jejichž lepší poznání si získal zásluhu největší, nebo jako romantickým výtvorům století XIX. O pokrokovosti jeho názoru na ochranu památek svědčí nejlépe jeho stanovisko k rozřešení přetěžké otázky svatovítské. Teba se nakonec z důvodů, které pokládá za silnější, jistě s těžkým srdcem přiklonil k názoru těch, kdož žvoucí funkci velechrámu a konsekventním dovršení romantické myšlenky o dokončení stavby Karlovy dali přednost před zachováním starého, třeba kusého, ale vždy celého interieuru staré části, zbudu mu vědecký zásluha, že on první se vyslovil pro ochranu této části, a ponechání Wohlgenuthovy architektury i s přífnou zdi v době, kdy problém poměru obou částí domu nebyl vůbec ještě problémem.

Nemohu se nakonec zmíniti o krásných stránkách lidské o charakteru páne biskupova: o jeho ochotě a vlnitosti, a jakou otvírá badatelům poklady, evěšené jeho správě v kapitulním archivu a knihovně, a o jeho nezištnosti a obětavosti hmotné, a jakou umožňoval vydávání prací nejen svých, ale nu př. v těžké době válečné a poválečné i Památek archeologi-

ckých, a s jakou podstatně přispěl i k dokončení opravy chrámu sv. Jiří na Hradě pražském a vybavení jeho interiéru starým původním inventářem.

Návrh na jmenování pana dra Augusta Sedláčka čestným členem přednesl pan dr. Vojtěšek.

Dr. Vojtěšek: Mezi muži vynikajícími a velikých zásluh, kterých vám domácí rada navrhuje, abyste je zvolili čestnými členy Klubu za Starou Prahu, Augustovi Sedláčkovi náleží místo mimořádné. Proto, jestliže všichni pánové, kterým bylo svěřeno, aby odůvodnili návrh domácí rady, mají dlouhou lehkou, neboť připadá povinnost snad nejmenší. Stačilo by vlastně, abych jen vyslovil jméno Augusta Sedláčka. Vždyť to jméno, mající krásný a plný zvuk, kryje za sebou neobyčejně dlouhou řadu poctěných let a z nich, z jejich píle, neúnávnosti a obětavosti vzešla podivuhodná práce, již se třeba poklonit opravdovým vděkem a úctou. Dílo Augusta Sedláčka vyvrcholeno monumentálními svazky o Hradech, Zámcích a Tvrzích českých, právem se řadí k nejvelikolepším a nejcenějším výtvorům naší vědy historické, a my, náš Klub, jenž z minulosti váží argumenty pro své snahy a z minulosti se učí pro přítomnost, již proto měl by opatření, aby veřejně a slavnostně řekl, co mu daly knihy Sedláčkovy, ať kterékoli povahy, a jak mu pomáhaly a ulehčovaly ve velikých podnicích. Ale mezi nimi a Sedláčkem jsou vztahy ještě bližší a tužší. Hlavní dílo Sedláčkovo je dítě krásné doby našeho národního a politického, a proto bylo povýšeno za platnou složku v našem moderním rozvoji. Sedláček vynesl Hrad, v němž objevil slávu i smutky a úpadek celého významného stavu národa a v němž ukázal na cenu jeho pozůstatků a památek, vyzval národu, již nebyli jen jednotlivci zachováni. Zrodily se spolky, které, knihami Sedláčkovými naučený, propagovaly porozumění pro odkazy minulosti, pro jejich ochranu, a tak dříve nežli vzešla počátek moderní ochrana památek, dílo Sedláčkovo dalo podnět a vzbudilo zájem, které pronikly do kruhů nejširších.

Klub za Starou Prahu má původ v jiných potřebách: vznikl tehdy, když šlechetná triumphantka zdála se býti na nezadržitelném pochodu Prahou. Ale jeho působení nemohlo dlouho zůstat omezeno jenom na Prahu a muselo vykročit na venek, když zlo doby na všech stranách volalo. A tehdy přímo navázal náš Klub na to, co bylo dílem Sedláčkovým započato, a tehdy, samé o se neopíraje, poznal všichni jeho zásluhou. A tak můžeme v Augustovi Sedláčkově viděti nejen badatele a dějepisce vzácných kvalit, nýbrž musíme mu býti vděční a musíme ho ctíti, že připravil půdu péči o památky a tím i našemu poslání.

Poslední návrh na jmenování pana seniora Slavíka čestným členem odůvodnil pan dr. Hofman.

Dr. Hofman: Jan Slávik je rodákem z jižního Slovenska a za životní úkol si obral úřad evangelického duchovního. Po převratu jako dobrý národovec byl vyvolen za seniora župy zvolenské, ale kromě tohoto duchovního seniorátu musíme mu přiznat ještě další, a to seniorát v oboru vědecké práce vlastenecké. Z jeho velikých vášní, kterým hověl po celou dobu své činnosti duchovní, je láska k vědě historické. Roku 1898 vydává první rozsáhlé dílo. Je to dílo vzácných kvalit, jedno z těch, která jsou podkladem k vybudování velikých dějin národa. Jeho druhé dílo jest jediná velká kniha historie seniorátu slovenského. Prof. dr. Chaloupecký hledě k velikému materiálu pravil, že jsou to celé dějiny Slovenska se zvláštním zřetelem k župě zvolenské. Vedle obšírné činnosti historické nezapomínal jako praktický propagátor všech potřeb osvěty slovenské. Tak on, vida ve svém okolí potřebu povzneseň hospodářství slovenského, hleděl si propagace hospodářského pokroku. Na tuto okolnost musíme poukázat a jest v tom cosi tklivého, když vidíme, jak velkou zásluhu musíme připisovati jeho velké práci vědecké tehdy, když on vykonával ještě druhou funkci, totiž jako onoho osvětového pracovníka. Další jeho zásluha, kterou si získal pro dějiny umění a ochranu památek, je ochranný materiál k historii a popis 4 jihoslovenských kostelů, především jeho rodiště. Tento spis má kromě svého teoretického účelu vědeckého zřejmý účel praktický, neboť jak sám podotkl, je napsán proto, aby 4 vzácné gotické kostely byly zachovány. Kromě své literární práce Slávik poukázal a velkou energii na potřebu soupisu Matice slovenské, dále působil jako přededat archeologického odboru Matice slovenské, a do třetice, mluvím-li o rázu a ceně životního díla Slavíkovy, musím konstatovati, že je jedním z těch, jejich počehy a buditecké generace. Prosím, aby vážené shromáždění udělilo čestné členství panu senioru Janu Slavíkovi jako ocenění jeho osobní zásluhy jako obdiv krásné práce celé této generace. (Potlesk.)

Předseda: Dovoluji si vzhledem shromáždění dání otázku, má-li někdo z přítomných členů Klubu za Starou Prahu námitek proti předneseným návrhům domácí rady? Není tomu tak, dovoluji si tedy prohlásiti, že jmenování vynikající pracovníci jsou jmenování čestnými členy Klubu za Starou Prahu! (Potlesk.)

Dále usnesla se domácí rada Klubu za Starou Prahu jmenovati řadu dalších pracovníků členy zakládajícími a prosím pana dra Gutha, aby návrh odůvodnil a přičetl jejich jména.

Dr. Guth:

Při oslavě 25 let svého trvání vzpomíná Klub vděčně všech těch, kdož hlásali jeho ideje, a váží si těch, kdož snažili se je uplatnit i v praxi. Vzpomíná 25 let boje za novou myšlenku ochrany památek, boje, za něhož bylo jednotlivcům snáště mnoho úsměchu a pohrdání. Klub používá příležitosti svého jubilea a předkládá na dnešní slavnostní schůzi jmenování zakládajícími členy z těch, kdož projevili během této doby porozumění pro jeho snahy a měli odvahu je také sítiti a uplatňovati.

Jsou mezi nimi ti, kdož již před dlouhými lety literárně zasáhli do boje o Starou Prahu, kdož již koncem minulého století budili zájem o památky a hájili je perem proti zkáze. Jsou mezi nimi ti, kdož již před desetiletími bili se za barokní vzhled svato-vitké věže, za zachování Karlova mostu, za zachování Staré Prahy, nicné bezduchou asanací.

Jsou mezi nimi také ti, kdož uplatňovali nové myšlenky ochrany památek v praxi denního života, at jako vedoucí činitelé naší samosprávy nebo jako úřední orgány, jimž svěřeny v opatrování naše památky, nebo jako čestní funkcionáři ochrany památek. Bez jejich přičinění měli bychom mnohem méně zachováno z minulosti našich měst, at v jich celkovém vzhledu nebo z jednotlivých památek, právě tak, jako byl by býval mýty nenahraditelně zničen řád celých krajů. Mista, jako na př. Plzeň, Hradec Králové, Klatovy, Telč, Jindř. Hradec, Tábor, Jihlava, Slaný, právě tak jako jednotlivá města a místa osvozeného Slovenska, našla zářlivé strážce a ochránce své minulosti, zachycené v hmotných památkách. Ale stejně našly je i Karlštejn, Kunětická hora, Orava, právě tak jako sv. Jiří na Hradě pražském, Týrův dům a sochy na Karlově mostě.

Stejně, ne-li ještě více, je Klub vděčen i těm, kdož, majíce ve svém majetku cenné památky, nešetřili obětí nejen na jejich úpravu, nýbrž snažili se, aby tyto úpravy odpovídaly co nejvíce moderním názorům na ochranu památek, jak vzácným příkladem jsou dům U Vejvodů, Nové Město n. Met., Zbraslav a dům U zlatého slunce a U železných dveří v Praze.

A konečně nemůžeme zapomenouti Klub na ty, kdož již před řadou let obrátili se za úkol sítiti i po venkově myšlenky hájení Klubem, a proto stali se zakladateli a hlavními představiteli našich venkovských odborů v městech, kde často boj o ochranu památek je mnohem horší než v Praze, kde boj za ideu přináší nezdělka i osobní útlak a nepřátelství tomu, kdo dovolil si postaviti se proti starému a vztýhm názoru.

Za zakládající členy Klubu za Starou Prahu navržen jsou tyto pánové:

1. Cyrill Bartoň-Dobenin, továrník, Náchod.
2. Josef Bartoň-Dobenin, továrník, Nové Město n. M.
3. Dr. Josef Dobias, prof. Karlovy university.
4. František Dúras, správce musea ve Slaném.
5. Jan Enmler, řed. univ. knihovny v Bratislavě.
6. Dr. Vladimír Fischer, prof. vys. školy technické v Brně.
7. Dr. Jan Friedl, profesor v Jihlavě.
8. Dr. Karel Hořst, advokát, konservátor, Klatovy.
9. Arch. Dušan Jurkovič v Bratislavě.
10. Josef Kamzík, vrch. stav. revident v Praze.
11. Ing. Rudolf Kaplan, vrch. stav. rada v Praze.
12. Rudolf Kuchynka, řed. měst. úřadu, konservátor v Praze.
13. K. L. Klusáček, ak. malíř v Praze.
14. Arch. František Krásný v Praze.
15. Arch. Ludvík Láblar, ministerský rada v Praze.
16. K. B. Mádl, profesor v Praze.
17. Dr. O. Mathon, primář nemocnice v Prostějově.
18. Ing. Ant. Morávek, zemský stav. rada v Praze.
19. Dr. Josef Novák, ředitel gymnasia v Jindř. Hradci.
20. Lev Peterka, prezident banky v Praze.
21. Jan Pářík, továrník v Praze.
22. Dr. Karel Polemý, řed. gymnasia ve Znojmě.
23. Arch. Josef Poselt, konservátor a řed. musej v Chrudimi.
24. Jan Roubal, ředitel dívčího gymnasia, konservátor v Bář ské Bystřici.
25. Josef Sakač, profesor v Pardubicích.
26. Karel Sladký, profesor a poslanec Národ. shromáždění.
27. Josef Strnad, ředitel reálky v Plzni.
28. Otto Šašec, profesor reálky v Telči.
29. Mag. Eduard Šittler, kanovník na Vyšehradě.
30. Karel Thrl, profesor v Táboře.
31. Adolf Tráger, profesor a konservátor v Čes. Budějovicích.
32. Dr. František Ulrich, starosta Hradce Králové.
33. Ferdinand Vaněk, profesor a konservátor v Klatovech.
34. Karel Wellner, profesor reálky v Olomouci.
35. Dr. Emil Zimmerl, odbor. přednost v ministerstvu veřejných prací.

Jmenem domácí rady prosím, aby toto jmenování zakládajících členů bylo laskavě vzato na vědomí.

Předceda: Váš souhlas jest mi důkazem, že ráche souhlasit e návrhem na jmenování těchto zakládajících členů.

Vážené shromáždění! Z přednášky pana odbor. přednosty dra Wirtha učinil jste seznat, co práce bylo zapotřebí, aby bylo zachráněno to, co se šliti našemu skutečně podařilo a co dnes považujeme za samozřejmé, a jak by Praha a celý národ očuzen, kdyby se uslovné činnosti Klubu právě nepodařilo tato díla zachrániti. Byl však není dobýván. Vyrušit nám noví a noví bojovníci, ale též nové a nové překážky, povinnosti a úkoly. Je třeba zabrániti, aby nové žiti osvobozeného národa nebylo poskvrněno hanbou ničení hodnot nenahraditelných historických a uměleckých památek. Děkuji vám, za vaši účast, kterou jste projevil zájem o poslání Klubu, děkuji vám co nejraději a abuduji, že vaše účast bude další pobídkou k činnosti v tomto směru, v kterém se až dosud pohybovala, a končíme dnešní schůzi.

VALNÁ SCHŮZE KLUBU ZA STAROU PRAHU konána byla 29. dubna 1925 v zasedací síni Státní regulační komise v Nové radnici. Účast 28 členů a hostů. Za Svaz okraslové ochrany přítomen byl Dr. Lad. Bruncík a za Uměleckou Besedu C. Vorech. Valnou schůzi zahájil předseda Klubu p. min. r. Ing. Schwarzer a poukázal na to, že Klub konal nedávno (11. března) mimořádnou valnou schůzi, která byla současně slavnostní vzpomínkou na 25. výročí založení Klubu. Na oné schůzi podal zejména slavnostní řečnický p. odb. přednost Dr. Z. Wirth přehled činnosti Klubu, takže všichni účastníci oné schůze mají dosud hlavní dílo Klubu až posud vykonané v živé paměti. Poté, že se tato práce aspoň zčásti byla uznána a že se její vliv a zásah klubovních názorů šíří. Památka nabyla již svého místa v kulturním životě, není už čímsi proskříváním. Viditelným znamením tohoto vývoje je lepší budoucnosti jest stanovisko rady městské hlav. města Prahy, která rozhodnutím ze dne 13. března 1925 udělila Klubu za Starou Prahu největší počtu, jakou může býti korporace významnější: udělila mu čestnou plaketu hlav. města Prahy. Dne 17. dubna 1925 byla tato plaketa zástupcem Klubu slavnostně odevzdána p. primátorem hlav. města Prahy JUDr. K. Baxou na Staroměstské radnici. Klub i v roce přístíh pújde dále svým směrem a má na paměti i úkoly, které vznikají utvořením Velké Prahy a vzrůstem nových čtvrtí. Soustavný zájem o nové město vyžaduje zejména pilné práce technické komise klubovní, je potřeba, aby činnost Klubu byla v mnohých ohledech iniciativní a podložena praktickým luštěním úloh jako bývalo i dříve, končí proto výrobu k pilné práci a děkuje v závěru svého pro evu pražské žurnalistice, pokud klubovní akce podporovala. Zvláštní vzpomínka byla potom věnována jednomu z nejstarších členů Klubu, zemřelému p. prokuristovi J. F. Kocanovi, jenž býval od r. 1905 dlouhá leta pokladníkem Klubu a v poslední době zastával funkci revisora účtů. Pan Kocan lnul ke Prase Praze tak oddané a příkladné, že si zaslouží, aby mu byla věnována řádnou valnou schůzi vědná vzpomínka. Tento projev p. předsedy vyneslch přítomní stojíce a činí se o tom zápis do protokolu. Zprávu o minulé valné schůzi Klubu přečetl tajemník. Zápis ten byl schválen. Jednatelkou zprávu o činnosti ústředí Klubu podal jednatel Klubu pan stav. r. arch. Almer. Schváleno. Zprávy o činnosti odborů Klubu podal pánové: prof. Dr. Dobřivý a arch. C. Sokol. Podrobné referáty o činnosti zaslaly odbory v Pelhřimově, Domažlicích, C. Budějovicích a Kutné Hoře. Nedošla zpráva z Mladé Boleslavi. Odbor v Prachaticích, kde r. 1924 zemřel v létě jeho zakladatel prof. Kříž, ustal v činnosti. Zprávy byly schváleny. Zprávu o finančních K l u b u podal p. přednost Carek. Jméno Klubu činilo v r. 1924 na hotovosti a fondy a cenou zástupce 58.450 Kč. Prohlášení p. revisorů účtů přečetl v jich zastoupení p. jednatel. Veškeré tyto zprávy byly schváleny a p. pokladníkovi bylo uděleno absolutorium. Zprávu o knihovně podal p. Dr. Svoboda. Klubu dochází 14 periodických časopisů. Publikace byly získány tři. Zpráva byla schválena. Zprávu archivačovu podal p. PhC. Richter. Do archivu přibýlo z fotografické soutěže na nejlepší snímky z vnitřní Prahy, Nového Města a Vyšehradu 17 snímků. Sběrka diapositivů byla rozmnožena o 20 diapositivů z přednášky Ing. P. Birnbaumova o Tyršově domě. V archivu jest nyní uloženo: 132 diapositivů, 250 negativů, 1188 fotografií a sbírka snímků venkovských. Zpráva byla schválena. Zprávu o v ý h z k á c h podal pořadatel p. PhC. Sokol. Celkem bylo uspořádáno 18 výcházek, kterých se zúčastnilo 1459 osob. Výtěk z nich činí 1109 Kč. V jubilejním roce pořádká Klub i jubilejní cyklus přednášek, spojený s prohlídkou hlavních uměleckých památek v Praze. Dosud se konalo 10 výcházek tohoto cyklu. Zpráva schválena. Zprávu redakční rady Věstníku podal

Dr. K. Herain. V r. 1924 byl vydán souborně X. ročník Věstníku o 24 stranách. K podnutí redakční rady má býti vydáván Věstník jednou měsíčně, vždy o 4 stranách. Přípravy jsou v proudě. Mimo to vydal Klub v uplynulém roce album »Praha se 64 reprodukcemi podle fotografií, a to zatím v jazyku českém. Členům Klubu bude album rozdáno jako prémie na rok 1925. Zpráva byla schválena. O činnosti kanceláře podal zprávu tajemník. Bylo odesláno 398 dopisů a přijato 324. Vzato na vědomí. Počet členů Klubu: ústředí v Praze mělo koncem r. 1924 členů 575. Odbory: Pelhřimov 35 (24), České Budějovice 35 (37), Mladá Boleslav 13 (15), Kutná Hora 33 (33), Domažlice 23 (20). Volby. Volební komise předkládá návrh nové kandidátní listiny k volbě domácí rady. Pan min. rada Ing. Ed. Schwarzer připomíná k němu, poněvadž je opět navrhován za předsedu, že je práci přetížěn, takže by se nemohl schůzím věnovati. Pan odb. přednost Dr. Wirth požádal ho však, aby funkci přijal. Pan předseda opakuje, že tak může učiniti jenom s výhradou, že jeho častá nepřítomnost ve schůzích bude omluvna. Potom byla akclamací provedena volba nové domácí rady podle předložené kandidátní listiny. Navrženi pánové byli jednomyslně zvoleni, a to: Předsednictvo: Min. rada Ing. Ed. Schwarzer, PhDr. K. Guth, správce musea, arch. A. Kubiček, stav. rada. Členové domácí rady: Arch. Jan Almer, stavební rada, PhDr. V. Birnbaum, profesor university, akad. sochař Jindř. Čapek, konservátor, A. Carek, přednost ústředí, arch. Fr. Fiala, R. Hlubinka, magistrátní rada, arch. Boh. Hübschmann, Ing. J. Kadlec, vrchní stav. rada, arch. J. Kříž, Ing. E. Mülzer, ministerský rada, PhC. Vilém Pohl, bankovní úředník, PhC. V. Richter, arch. C. J. Sokol, PhDr. K. Svoboda, Ing. Jaroslav Vančěk, stavební rada, PhDr. V. Vojtíšek, archivář hl. města Prahy, arch. V. Wallenfels, PhDr. Zdeněk Wirth, odborový přednost. Revisorů účtů: František Bernreiter, vrchní inspektor, arch. J. Sechert, kapitán, Karel Selepka, zemský účetní rada, spisovatel. Volby ch ná v r h n e b y l o. Pan předseda končí proto řádnou valnou schůzi a uděluje slovo p. architektu B. Hübschmannovi k přednášce: O novém komunikačním plánu Velké Prahy.

ZÁPIS O VALNÉ SCHŮZI KLUBU ZA STAROU PRAHU DNE 11. DUBNA 1926. Valná schůze byla zahájena o 10. hod. dopolední na Staroměstské radnici za přítomnosti 32 členů a hostů předsedou Klubu, p. min. radou inž. Ed. Schwarzerem. Zmínil se v úvodu stručně o hlavním rázu činnosti Klubu v roce 1925. Nebylo velkých bojů, zato tím intenzivnější byla činnost drobná a ideová. Upozornil současně, že domácí rada předkládá valné schůzi separat z Věstníku s referátem dra Z. Wirtha o dějinách Klubu a slyšalem k rozpravě o ideovém podkladu klubovním a způsobech jeho uplatňování. Sdělil, že rozhovor bude proveden po vyčerpání hlavního pořadu valné schůze. — Přikročeno k přečtení zápisu o minulé valné schůzi. Zápis byl schválen. — Pan předseda vzpomnul potom členů činných, čestných a zakládajících, kteří v roce 1925 zemřeli. Vzpomnul zejména smrti čestného člena prof. dra Augusta Sedláčka v Písku, zakládajícího člena prof. Otty Šušecího v Telči, konservátora Rudolfa Kuchynky v Praze a nakladatele A. B. Černého v Praze. Přítomní utlil jejich památku povstáním. — Jednatelkou zprávu za ústředí podal jednatel st. r. J. Almer. Zpráva byla jednomyslně schválena s potleskem a pan předseda za její obsah panu jednateli poděkoval. — Z odboru Klubu zaslaly zprávy o činnosti: Pelhřimov, Domažlice a České Budějovice. Přečetl je p. st. rada Almer. Byly vzaty se souhlasem na vědomí. Pan referent vytkl, že odbory v Kutné Hoře a v Mladé Boleslavi, ač byly o zprávy požádány, neposlaly ničeho. — Zprávu pokladní podal pan přednost Carek, pokladník Klubu. Klubovní jmění činilo koncem roku 1925 Kč 60.186,18. Zpráva byla a poděkováním pana předsedy schválena. Zprávu revisorů účtů podal v. vrchní inspektor Fr. Bernreiter. Navrhl, aby bylo domácí radě za rok 1925 uděleno absolutorium, poněvadž veškeré položky a účty jsou v pořádku. — Zprávu za pořadatele výcházek podal p. ArchC. Sokol. Celkem bylo ve spolkovém roce 1925/1926 výcházek 29, Celková účast 761 osob. Byly uspořádány tři cykly: jubilejní, románský a jagełonský. — Zprávu za redakci Věstníku za Starou Prahu podal tajemník. Situace Věstníku se v roce 1925. bohužel, nezlepila. Valné schůzi nelze dosud předložit ročník XI., jenž je v sazbe, nýbrž pouze separat z něho. Největší závadou bylo nečekané a mimořádně zaneprázdnění redaktora a také oněch pánů, kteří nejvíce přispívají do Věstníku. Rovněž pozdní ozvěni členů technické komise bylo pravidelnému vydávání Věstníku na závadu. Půběh opatření v poslední době zaručuje však, že se tato situace již opakovati nebude a Věstník bude asi ve lhůtách dvouměsíčních pravidelně vydáván. Ostatní editní činnost Klubu, řízená p. archivářem drem V. Vojtíškem, byla šťastnější. Bylo vydáno nejprve německé vydání alba »Praha, dále francouzské vydání téhož alba a nejnověji publikace »Praha, dvě stati o historickém a

stavebním vývoji hl. města Prahy, které bude použito hlavně jako premie členské na rok 1926. — Zpráva o činnosti kanceláře podal rovněž tajemník. V roce 1925 bylo odesláno 591 dopisů (o 193 více než v roce 1924), přijato 498 dopisů (o 174 více). Ústředí Klubu v Praze má členů v Praze 428 a po venkově 93, celkem 521. Odbory mají celkem 137 členů, a to: C. Budějovice 37 (o 2 více), Kutná Hora 35 (o 2 více), Pelhřimov 30 (o 5 méně), Ml. Bolešlav 13, Domažlice 24 (o 1 více). Počet členů ústředí se zmenšil o 54 členů. — Bylo přikročeno k volbám. Kandidátní list na byla přítomným roztádná. Vzhledem k tomu, že zemská správa politická připisuje se dne 22. května 1925 sdělila, že nemá námitek proti změně stanov, aby při počtu členů Domáckí rady rozšířila o další 4 členy řádné a 2 náhradníky, takže by se Domáckí rada skládala z předsedy, dvou místopředsedů, 16 přísedících a 8 náhradníků, byla kandidátní listina již rozšířena o 6 dalších členů. Arch. Kavalír na vrhující, aby se volba provedla aklamací, což bylo schváleno. Návrh kandidátní listiny pro novou Domáckí radu byl potom jednomyslně schválen. Do Domáckí rady byli zvoleni tři pánové: Předseda: PhDr. Karel Kurel, správce musea a konservátor, arch. Almer Jan, stavební rada, PhDr. Matejček Ant., profesor Akademie v. u. — Členové Domáckí rady: Arch. Benš Adolf, PhDr. Birnbaum V. profesor Karlovy university, inž. Brouček, akad. sochař Čapek Jindř., konservátor, Čarek Alois, předmosta úctýrny, arch. Feigl Jan, inženýr, arch. Fiala František, Hlubinka Rudolf, magistrátní rada, PhDr. Hrudka Václav, katecheta, arch. Hübschmann Bohumil, inž. Kadlec J., stavební rada, arch. Kříž Josef, arch. Kubiček Alois, vrchní stavební rada, ArchC. Mencí Václav, inž. Mölzer Eustach, ministerský rada, Pelikán Josef, profesor, PhC. Pohl Vilém, bankovní úředník, inž. Schwarzer Eduard, ministerský rada, ArchC. Sokol Jan, Šelepka Karel, vrchní účetní rada, spiso- vatel, inž. Vaněček Jaroslav, stavební rada, PhDr. Vojtěšek V., archivář hl. města Prahy, arch. Wahlenfeld Vlad., PhDr. Wirth Zdeněk, odborový předmosta. — Revisioři: inž. Bernreiter František, vrchní inspektor, MUDr. Hornof Ludvík, odborný lékař, arch. Seichert Jindřich, kapitán. — Tim byl pořad valné schůze ukončen a přikročeno k rozhovoru o ideovém podkladu Klubu za Starou Prahu a metodách jeho uskutečnění. — Prvím referentem byl dr. K. Guth. Uvedl v úvodu, že by se mohlo zdát anomálii, že Klub vyvolává tuto debatu ve 26. roce svého trvání. A přece je toho třeba. Objevují se názory, že Klub provádí věci nesmyslné, ano bláznivé. Útoky v přítomnosti a ve venkově (J. Hilbert) ukřaly nejlépe, jako nás veřejnost nezná, že šla 26 let mimo nás. Klub tvořil teorii ochrany památek 26 let v Praze a dostal se mnohem dále už před válkou, než oficiální ochrana památek ve Vídni. Uváděl potom příklady ochrany objektů, skupin, náměstí, ulic. Pripomenul záchranu domu u Sedmího čertů v Praze, docílenou roku 1906, zkázu prelatury u sv. Mikuláše na Starém městě, případ domu čp. 16-1, kde byla zničena dvě patra románského domu. Klementinum a jeho šťastnou adaptaci pro univerzitní knihovnu, upozornil na význam Platýzu a vzpomnul těžké obrany ulic Melantrichovy a Železné proti záměru rozšiřování těchto ulic z důvodů komunikačních. — Druhý referent, p. arch. B. Hübschmann, připomenul snahy o záchranu celých částí městských. Koncem 19. století nastal v Praze přerod města. Hlavní příčinou byla úprava nábreží. Masarykovo nábreží bylo vlastně terasou, něčím spíše ozdobným než skutečným nábrežím. Objevil se prvek komunikační podél břehu a z toho povstalo hromadné nebezpečí pro památky. Důsledkem byla péče o ochranu celých bloků. Končí přeložením Vltavy na Manínách. Těžce se dotkl nová řeka hlavního Podskalí a čtvrti u sv. Petra. Objevila se také nutnost ochrany pohledu na město od řeky a jeho konfigurace v celkovém obraze. Nejlépe příkladem jsou Emauzy, kde bojovné prvky řeky uměleckými od r. 1906. Malostranské pobřeží teprve čeká na uskutečnění. Věc se vleče už 20 let. Správný projekt je hotov, ale neprovádí se. Je povinností Klubu, aby jej prosadil, dříve než stáhne Prahu opět katastrofa velké vody. Ještě větším zlu bylo však zabráněno odvrácením projektu původního. Upozorňuje také na Měsuvost, kam ob- rozuje a rozrušuje celý útvar malostranský, hlavně jako přívod komunikace. Ide o to, aby nová úprava byla jen rámcem starého stavu. Klub musí často vlivem drsné skutečnosti slevat, ale přece také zasahovat klade. Největší výhodou jsou opatření preventivní, hlavně regulační. Mezi ně patří i projekt nové ob- vodové komunikace, boulevardu od Národního musea ku Hlávkov- mostu. — Ministerský rada inž. Ed. Schwarzer připomenul ochrannou péči, které si vyžádala regulace Vltavy v Praze. Od roku 1905 pracovala o této úloze komise pro kanalizační Vltavy a Labe. Měl byti pobuřen Staroměstský jev. Vytyčení nové úpravy a pak námítky esteti- cké a posléze i rázu techni- ckého způsobily, že k provedení nedošlo. Druhý projekt z roku 1910 byl opět závažný. Teprve korektury, k nimž dal podnět

Klub, způsobily příznivý obrat. — K debatě se přihlásil JUDr. Hůla, majitel domu 3 U zlaté lodie na Malé straně. Upozornil, že třeba řešiti problém staré Malé strany a starých hradičů. Jde o to, jak učiniti rezervaci životnou. Tato rezervace jest jediným aktivem města. Upozorňuje na proud, jenž tam vzniká a staví se proti rezervaci rázu Malé strany. Radí, aby se proto víc pamatovalo na to, aby Malá strana a Hradičany ne- jen zůstaly zachovány, ale byly také učiněny životnými. Žádá Klub, aby věnoval zvláštní péči udržení obou čtvrtí. Oznamuje také, že se na Malé straně sejdě anketa zájemníků z těchto čtvrtí, a radí, aby Klub k ní zaujal stanovisko. Dr. Hrudka do- poručuje, aby se provedla akce, aby se vyšetřovaly z Malé strany úřady do vlastních novostaveb. Tim by Malá strana opět oživila. Arch. Hübschmann připomíná, že se Klub o tu staral už dávno. Ale jeho akce a snaha neměly výsledku. St. r. Kubiček pravi, že dr. Hůla měl asi na mysli návrh, aby byl vydán zákon, týkající se podobných rezervací čtvrtí a daňových úlev v nich. Je to věc aktuální a nutno se jí zabývat. — Pan předseda poděkoval potom pánu referentem a všem, kdo se účastnili rozhovoru a valné schůze, a ukončil ji po 12. hodině polední.

Z ČINNOSTI ODBORU ZA STARÉ BUDĚJOVICE V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH V LETECH 1922 A 1923. Časli Klubu v těchto letech směřovalo hlavně ke zdárnému rozřešení něko- lika vleklých otázek, ač pilně při tom sledováno také vše, co mohlo ohroziti památky i ráz městský. Byla to především otázka zachování manských kramů, v níž Klub, podporovaný ministerstvem školství a národní osvěty, obdržel na několikrát podání, k obci učiněné, odpověď, že se nedomýšlí na demolo- vání jejich, ani však na adaptaci tohoto objektu. Poněvadž stav této významné památky je již nejvýš chatrný, rozhodl se Klub podati obci konkrétní návrhy na postup opravy a jako první podmínku práce získal přesné zaměření budovy, které provedl arch. Masák. Na základě tohoto zaměření pověřen arch. J. Hofmann sdělením návrhu a rozpočtu na adaptaci, jež vyžádala si nyní také obec. — Druhou otázkou byla úprava náměstí Masarykova, jehož nezaostavitelnost Klub hájil. Teprve na jaře letošního roku docíleno a městským stavebním úřadem dohody o základních směrnicích, podle nichž zbruba pak úprava náměstí provedena. — Jinou, dlouho nerozhořnutou otázkou bylo umístění Myslbekova pomníku Jirákova. Klub znovu v memorandu obci poukázal na nemožnost situování pomníku před osou průřezů katedrál a dal v úvahu náměstíček před děkanstvem, zdůraznil nezbytnou nutnost zkušebního vy- tyčení pomníku na místě. To také bylo mu obci přislibeno. — Nově bylo nutno zakročití na ochranu t. zv. věže Otakarovy v bi- skupské zahradě. Vyjednávání, v něž na popud Klubu vstupul s majitelem městský stavební úřad, nevedlo však zatím k cili. — Za rozhodný úspěch Klubu možno pokládati zachování nové od- krytých maleb v kostelku na hřbitově staroměstském, pochá- zejících v největší části z počátku 17. století, pod nimž jsou ukryty malby starší, z počátku 15. a 16. století. Stále dle Klubu také o ochranu stromů v městě i na výhledních silnicích. Tak požádal obec o zvýšenou ochranu sadů i alejí v městě, žádaje lepší dozor, podal okresu protest proti špatnému prořeznutí stromů při silnici suchobřevenské a zakročil proti zamýšlenému přílišnému seřezání stromů v biskupské zahradě. — O poradu byl dotázán Klub ohledně místa, kam by měla býti přenesena socha sv. Jana Nepomuckého od Deutsochova biografu. Klub označil za přijatelné místo při kostelku sirotčinec nad Mlýns- kou stolkou, kam byla socha v poslední době skutečně pře- senena. Vedle toho zakročil Klub i v některých jiných přípá- dech podružnějšího významu. — Valná schůze konána byla dne 14. června 1923. Předsedou zvolen opět konservátor prof. A. Tracger, jednatelem PhC. F. Matouš, asistentem musea, poklad- níkem JUDr. J. Bartoš, advokát. Na valné hromadě byl venti- lován případ zamýšlené přestavby a nástavby domu Smetanova na náměstí Svobody, kde Klub sám nezakročil, nýbrž pouze předseda jeho jako konservátor a státní památkový úřad. Choulostivý tento případ, jímž mohl znovu býti poškozen starý charakter českobudějovického náměstí, byl příčinou invetiv proti Klubu i jeho předsedovi nejen ve spolku, nýbrž i mimo něj. Nebezpečí, že to vážně hrozilo, bylo však přičiněním pa- mátkového úřadu zaežháno. — V roce 1923 zabýval se Klub hlavně záležitostmi úpravy ostrova Schnarcherova, zakoupeného Sokolem, který tu vybudoval do jara r. 1924 atály stadion. Klub, pokládaje úpravu za věc mimořádného významu, dotý- kající se celého města, žádá za vypsaní veřejné soutěže, do- porovávající ústředím, samostatným úřadem i ministerstvem školství a národní osvěty. Soutěž byla skutečně městem vypsaná, neobešlo se to však, bohužel, opět bez četných i veřejných útoků na Klub, jemuž podkládány postranní myšlenky. Celá akce probrána na členské schůzi 24. listopadu 1923 za přítomnosti delegátů ústředí, p. PhDr. K. Gutha. — O některých tuto uve- dených akcích Klubu bude ještě obsáhleji pojednáno v chysla-

ném českobudějovickém čísle »Věstník«, které přinese také vyobrazení, k nim se vztahující.

JEDNATELSKÁ ZPRÁVA KLUBU ZA STARÉ BUDĚJOVICE za správní období od 14. června 1923 do 29. dubna 1925. Ani poslední správní období Klubu nepřineslo jeho životu nutného uklidnění a vysvětlení. Po bouřlivé valné hromadě, jejíž další důsledkem bylo vystoupení arch. Hofmanna z Klubu, domnívá se činnost spolkové zápas o úpravu Sokolského ostrova, vyplývající celou prvou polovici období a vrhající své stíny i na všechny ostatní práci. — Vyslovil-li na poslední valné schůzi předseda potěšení, že řešení úpravy ostrova je v dobrých rukou, poučila nadešlé budoucnost Klub o jiném. Sokol svolal za účelem řešení úpravy ostrova anketu, jež konala se 3. a 10. srpna 1923 a které za Klub účastnil se jeho předseda, který připojil se v první anketě k návrhu inž. Zmrzlého, aby totiž na úpravu celého ostrova byla vypsaná veřejná soutěž. Tento návrh také byl anketou přijat. V druhé anketě slibeno, že soutěžní program bude zaslán Klubu, Památkovému úřadu a ministerstvu školství k vyjádření. Když byl pak program hotov, byl předsedovi Klubu předložen p. Novákem, kterého předseda upozornil, že program, tak jak je, naráží jistě na odpor, poněvadž v porotě nebylo dáno zastoupení odborným spolkům. Doporučil také, aby právo program definitivně upravit bylo přenecháno porotě, a žádal, aby též ještě před publikováním byl zaslán Památkovému úřadu. To se však nestalo. Klub pak žádal město, ministerstvo i Památkový úřad o finanční podporu soutěže, žádal též zastoupení v porotě, a když konečně soutěž vypsal, byl nucen v zájmu věci vymáhat prodloužení termínu. Údlosti se pak rychle vyvíjely, až napjatá situace vyvrcholila zasláním Družstva pro postavení telocvičny, jímž Klub volán k odpovědnosti za dopis ústředí, rozslaný odborným spolkům pražským. Ústředí uveřejnilo v místních novinách jako odpověď projev o svém názoru na řešení úpravy ostrova, a delegát jeho dr. Guth objasnil vše na členské schůzi, kterou Klub svolal za účelem informace svých členů i interestů a kde došlo k velmi užité a poučné výměně názorů na ochranu památek vůbec. Po této schůzi Klub sám již do věci nezasahoval. Výsledky soutěže i další události jsou ještě v čerstvé paměti. Klub v záležitosti úpravy Sokolského ostrova byl veden jen a jen ideálním zájmem, to sluší znovu zdůraznit, a nebylo jeho vinou, nebylo-li ke škodě věci dbáno jeho hlasu. — Ačkoli tato akce vyžadovala veškerého zájmu a do jisté míry znechucovala i ostatní práci, sledoval Klub přece bedlivě všechny události, jež hrozily poškodit starý ráz města. Bylo jich hned několik závažných a řada drobnějších. — Především byla na počátku tohoto období rozřešena vleklá otázka nástavby domu Smetanova na náměstí, do níž se Klub sám nezasáhl, která však mezi jeho členstvem nadešla mnoho zlých krve. Oč nástavby, zdá se, že se zatím zcela upuštěno. — Jiný případ zásadní důležitosti, jímž bylo se Klub obrátí a který opět vrhal zvláštní světlo na některé ze zúčastněných činitelů, byla adaptace budovy děkanství k obchodním účelům. Jakmile předseda zvěděl o úmyslu tomto, informoval se na stavebním úřadě, kde bylo mu sděleno, že jde pouze o výkladek do Hroznové ulice. Když však zvěděl pravý stav věci, oznámil vše Památkovému úřadu, který protestoval jak u městské rady, tak u okresní politické správy. Sám jako konservátor protestoval též, přednesl své v Klubu a odtud pak vyšlo rovněž důrazné odmítnutí podobných pokusů. Městský radní Trčka vše interpeleoval v městské radě, vše to však bylo již marné. Částečně chyba paralysována tím, že nájemník zavázal se po uplynutí nájemné lhůty budovu uvést do původního stavu. — Otázkou nepochybně důležitosti zásadní bylo rozhodnutí podporovat návrh na odstranění lip kolem kašny. Hájil-li Klub jinak vždy stromy, přidržel se tentokrát dobrozdání odborníka o chorobnosti těchto lip, jsa pevně přesvědčen, že náměstí bez stromů bude působiti projev plnou svojí krásou. Z tétož důvodu nedoporučil obci navržené výsazení 44 akátů kolem náměstí. Dvakrát přiměl Klub k protestu pouliční stánky. — Vedle těchto bylo tu několik záležitostí staršího data, o nichž dále jednáno nebo které konečně dořešeny. Zachrana masných krámů niterak nepokročila. Arch. Hofmann, který byl pověřen vypracováním adaptačních plánů, vystoupil z Klubu, tuto práci zastavil. Vše však proto nepuštěna se zřetele. Snaha o opravu t. zv. bašty Otakarovy v biskupské zahradě po nových žadatelích Klubu korunována zatím alespoň tím úspěchem, že po stavební komisi, jež se účastnil také delegát spolku (Matouš), bylo slibeno provisorní zabezpečení na zimu a z jara oprava v režii města a s pomocí Památkového úřadu. — Definitivně skoncována otázka přenesení sochy sv. Jana Nep. od Deutcheova biografu jejím umístěním u sirotčince nad Mlýnskou stokou. Z drobnějších akcí Klubu bylo by uvést jmenovitě jeho žádost, aby t. zv. Hájček nebyl propůjčován zábavním podnikům, jímž městská rada vyhověla, a memorandum, jež poukázalo na opět se rozmáhající nešvar nevkusných reklamních tabulí a žádal

městskou radu podle dřívějšího jejího usnesení o přianění praksi. V důsledku tohoto kraku byla obci zřízena komise, do níž přizván zástupce Klubu (Traeger), která má provést očištno. Do záležitosti stavby lázni na Wilsonově náměstí rozhodl se Klub nezaháňovati, ač lituje nepochopení funkce tohoto prostoru. Vedlejších výsledkem snah klubových jest žádost obce, aby Památkový úřad vypracoval soupis objektů, jež mají být chráněny: na soupise bude Klub spolupracovati. — Vedle zmíněného dotazu o stanovisku k výsazení akátů kol náměstí dotázán byl Klub v otázce pojmenování jedné z ulic po dru Rašínovi, a požádan o nalezení místa pro sochu P. Marie od justičního paláce, v jejímž sousedství s velkým nevкусem postaven veřejný záchodek. Místo pro sochu dosud nalezeno není. — Svými delegáty účastnil se Klub komisí na umístění pomníku Jirsířkova (Traeger) a na věž na nábreží, již nynější majitel její nabídl obci ke koupi. Klamné obavy městského úřadu o osud této věže daly popud k rozkladu, kterým poukázáno na její dostatečné zabezpečení stavebním řádem i na jiné památky, které spíše potřebovaly by ochranné péče. V porotě soutěže na obecní obytné domy zastupoval Klub arch. Hochmann. — Oprava kláštera a kostela sv. Anny i opravy domů Vilka a Mickova, na kterých nalezeny zbytky sgrafitové výzdoby, nezavdaly příčiny k zákroku; sledovány byly předsedou i jednotlivými členy, pořízeny také fotografické snímky. Tím více však bylo by si stěžovati do způsobu, jakým jednal stavební v Krajiněské třídě, kde dům namísto adaptace byl demolován. Klub zde dosud nezasáhl, poněvadž jednání vedl Památkový úřad, je však o věci dobře zpraven a nebude k ní jistě mlčet. — Se zastupí místního Okrašlovacího spolku, jehož založení bylo a uspokojením uvítáno a se kterým již Klub v některých případech kooperoval, jednáno o zřízení meteorologického sloupu, který spolek ten hodlá postavit. S ústředím vyjednáváno o vydání českobudějovického čísla »Věstník«, které bude přes lito připravováno, a o zájezdu Klubu za Starou Prahu na český jih, který chystán je na svátky svatošední. — Ve výborových schůzích referováno pravidelně p. vrchním zahradníkem Novákem o stavu vegetace v městě i okolí, a probírány i různé drobné případy, kterých zde nelze vyčíslovati. — Fotografický archiv klubový neměl téměř žádných přírůstků, zato obrátka diapozitivů rozmnožena podstatně zakoupením 46 obrázků jak z C. Budějovic, tak i odtud. V systematickém doplňování jejím se stále pokračuje. — Členů měl Klub na počátku období 39; zemřel 1, vystoupili 2 a přišli 1, takže odbor čítá nyní 35 členů. Schůzi bylo 10, z toho jedna členská. Dopisy odeslány 51. — Přehledně-li nyní znovu celé období, vidíme, že převládaly tentokrát ztráty: Sokolový ostrov, děkanství, boudy u katedrály, dům v Krajiněské třídě, záchodek vedle sochy P. Marie — nad zásky: Smetanův dům, Otakarova věž, Hájček, sv. Jan, soupis památek, reklamní štíty. Je srovnatelné zajímavé, ale i poučné, pátrati po příčinách těchto neúspěchů: jsou již symptomatické. Leč to nesešlží již do jednotlivé zápravy. — A do nového období vstupuje Klub se dvěma důležitými snahami: o městský regulační plán a zachranu masných krámů.

VALNÁ SCHŮZE KLUBU ZA STARÉ BUDĚJOVICE konána byla ve středu dne 29. dubna 1925 za dobré návštěvy členů. Schůze, kterou řídil dosavadní předseda prof. Traeger, měla průběh věcný a klidný. Po úvodním slově a uvítání předsedou, který vzpomněl také srdečně čtenářského člena p. inž. K. Houšky, přelčen a schválen zápis o poslední valné schůzi, načež přednesena zpráva o činnosti Klubu za uplynulý období, která dotkla se všech případů, v nichž Klub zakročoval, dávaje na praktických příkladech názorný obraz obtížné situace ochrany památek a estetických hodnot po válce. Uplynulý období činnosti bylo obdobím bojů, vyplývajících z velké části poválečné zmaterializovanosti poměrů, v nichž těžce uplatňuje se zájem idealistický, jakým je právě ochrana památek. Proto také byl to rok větších neúspěchů, které však pro život spolkový byly zároveň zkušeným kamenem věrnosti k vytčenému programu, a které přispěly leckdy k vysvětlení poměrů, nutnému pro každou povinnou práci. — Byla to v první řadě záležitost úpravy Sokolského ostrova, kdy Klub — ten, který vlastně v r. 1913 ostrov zachránil a měl následkem toho po výtece morální právo do záležitosti zasahovati — byl nucen hájiti v té době tak nepopulární stanovisko, jakým byl požadavek zachránění jediného pohledu na město i jeho starou část a řádnou úpravu celého ostrova, který předečlen byl svou povahou za budoucí městský sad. Řešení věci Klub uspokojiti nemohlo a budoucnost dá mu jistě za pravdu. — Stejněho zásadního rázu byl případ, kdy jednalo se o adaptaci obchodního domu na náměstí. Nebyl zde snad hájen dům, nýbrž náměstí jako celek. Vzhled náměstí byl již příliš těžce poškozen postavením domu zcela jiných poměrů a nestejnorodými prvky (Včela atd.), než aby bylo možno lhotežně přilhlžiti k nerovnému ničení jeho krásy, spícívajcí v uslechlém poměru jeho výšek k prostoru a v jeho

pravidelným rytmu loubí, který nesnese nijakých přerývek. Ostatní stavebník prokázal nesrovnatelně větší porozumění v této věci, než některé záúčastné kruhy, které podobně jako v záležitosti Sokolského ostrova využívaly případů na výpady Klubu. — V jádře též snaha vedla Klub k rozhodnutí o doporučení návrhu povolano odborníka na odstranění lip kolem kašny na náměstí, jež hynuly, a k nedoporučení jiného návrhu na výsazení akátů kolem náměstí, neboť první žádost znamenala oprostění, kdežto druhá zastížení jeho nejpůsobivějšími kralit. — Maray boj bojoval Klub proti adaptaci budovy děkanství na obchodní místnosti. Je toho litovati tím více, že na řadu ležehodnoceno nejlepší místo pro pomník Jirsířku, na které již před třemi lety bylo z Klubu upozorňováno. Maray protestováno také proti umístění osvoboditelských stánků a trafiky v nejbližším sousedství katedrály. Nesouhlas vyvolalo i povolení nadměrně velkých oken v budově bývalé pošty i umístění záchodu vedle sochy maršálské a j. — Vedle těchto byla tu celá řada otázek drobnějších, ve kterých Klub zakročoval nebo byl brán v potaz, tu s věším, onde s menším záikem. Tak znovu jednání o opravu hradbenní věže v Otakarově v bráskapě zahradě, k níž snad nyní dojde, bíděl nám umístěním sochy sv. Jana Nep. stavěný za Deutcheovým biografem, žádal o přiznání provázení obecného usnesení o reklamních štítech, a Okružnívalcím spolem přičinil se o to, aby t. zv. Háječek nebyl přístě propůjčován zábavním podnikům, účastnil se evyní zástupci komisi na umístění pomníku Jirsířka v příčné koupě hradbenní věže na náběží a součteže na obecni domy. Sledoval budivli také opravy kostelů a domů v onom období prováděné; bylo to však pouze adaptace domu v Krajinské třídě, která si vyžádala jeho vystoupení. S ústředím jednání o vydání zvláštního československého čísla »Věstníku«, které bude na nejdivnější přivazeno a o zálež. Klubu za Starou Prahu na český jih, který má být ukutečněn o svátých svatoctvích. Uvnitř spolku pracuje se o soupisu památek a doplňuje se fotograficky i dispoziitivní archiv. Ke zprávě jednatele také připojil předseda některé poznámky, jež vyvolaly živou debatu, k níž přítomní podali některé vysvětlivky. — Po potěšující správě pokladní vykonaly volby výboru. Starostou zvolen opět prof. Trager. Členy výboru R. Rožánek, dr. J. Bartoš, A. Hesch, J. Novák, F. M. Čapek a F. Matouš, náhradníci V. Bürger, E. Pitter a F. Rada; revisory účtů J. Mráček a J. R. Schuster. — Po některých volných návrzích, jež přikázány výboru, předsedající poděkoval přítomným a oděšil toto oděšil na nejdivnější schůzi.

JEDNATELSKÁ ZPRÁVA K VALNÉ HROMADĚ OBODRU KLUBU ZA STAROU PRAHU PRO DOMAZLICE A OKOLÍ konané 9. března 1925. — Na podnět ústředí zalezen byl v Domazlicích odbor Klubu za Starou Prahu pro Domazlice a okolí se sídlem v Domazlicích. — Ustavující schůze konána dne 20. února 1924 v úřadovně starosty města za přítomnosti 16 pánů. Po objasnění úkolu, který Klub sleduje, určeno za nutná a účelná, aby v místě vytvořen byl odbor a všichni přítomní přihlásili se členy odboru. Stanovy schváleny zaslány komisi politickou správou dne 31. března 1924. Při volbách zvoleni: Předsedou městský rada inž. Frant. Laudát, místopředsedou prof. Jan Trefný, nátelem stavitel Al. Procházka, pokladníkem odborový úřední Jan Paroubek. Během uvolňujícího roku konána 6 schůzí, z nichž jedna ustavující. Jednatelelská agenda vykazuje 62 čísel přijatých a odeslaných. — Jako nejzávažnější přitoky, které ochrany nebo pozornosti odboru zasluhuji a vyžadují, jsou: Oprava soch na klášterní zdi, oprava branky, zachrana fresek v klášterní chodě, oprava věže chodského hradu a regulační plán města. — Těbže působnosti odboru byla krátkou, přece možno mluvit o přínosných výsledcích; škoda jen, že naše snaha není chápána právě tam, kde by byla na místě. Přínosné výsledky docíleno bylo ve věci knihovny a archivu v zámku hrabenském, v případě hraničních kamenů řířských, ošetření Lomikarovy aleje v Trhanově, oprava hradské věže v Domazlicích, ochrana květin na Hradku u Úřadu, oprava kostelka sv. Václava na Brůdku, kácení lip v Oveřčině a Oboři a ochrana tluů na Netěbu. — Na náš podnět je stadiu vyjednávání nechází se oprava soch a zachrana soch Ringelshahnových na klášterní zdi, zachrana aleje na Baldov, Horním, jakož i osmání vrb na pozemcích »Agricola« v Domazlicích. — Klub zakročil u obce domazlické, aby nepovolovala vystavování plakátů na dolejší bráně, jakož i zapověděla jízdu těžkých aut touto branou a náměstím. Vřízení dosud fresek v kostele milavěckém, jakož i zákor v příčné kácení lesu na kouřském panství na »Bílku« a »Pekle« a oprava střechy v kostele sv. Václava. Přes náš zákor a naše stánístí postavena byla tabáční budka na domazlickém náměstí, která úplně zničila a zbydčila vzhled tohoto známého pohledu. Připad tento jež příjmu typickým důkazem, že řízení odboru v našem městě bylo nutno. Právě tak postavena byla druhá tabáční prodejna ve zdi klášterní. Tato

budka jest podle dělení představenstva řádového povolena jen na dobu dvou let, po níž majitel zavázal se budku odstraniti. Na splnění tohoto odbor nebudu pravděpodobně trvati, poněvadž budka ta nikterak neruší klidný ráz hradbenní zdi. — Budka druhá, na náměstí stojící, je také povolena jen na čas, tedy provizorně, a město podle svého slibu bude se samo starati, aby tabáková prodejna zavčas z náměstí byla odstraněna. — Také naše stížnost proti povolení výkladních skříní p. Janu Ludvíkovi, obchodník v Domazlicích, neměla výsledku, třebaže o povolení tom jednání bylo u Zemského správního výboru v Praze. Povolením těchto výkladních skříní seřben byl úplně krápný vzhled našeho náměstí, vroubeného loubím, a Státní památkový úřad, jakož i ostatní spolky ochráněcké učinily o tomto případě dotaz u příslušných úřadů, tedy i u ministerstva, neboť tímto jednáním jsou veskeré snahy a práce spolků ochráněckých úplně marny. — Zástupci odboru zúčastnili se prady, konané dne 11. května 1924, spolu s delegátem ústavu pro stavbu měst při M. A. P. architektem Vladimírem Zákřezem upravovacím plánu města Domazlic. Přítomnost uvedeného odborníka dává odboru záruku, že bude šetřeno na všech prozidel osmátních a polomátních, neboť město naše patří k nejvýznamnějším osídlením po stránce historické, zakládané podle výtky podléne osy, skoro přesně od západu k východu jdoucí. Delegát uznal, že v nejvíce na čase, aby veskeré zbytky starého opevnění byly zjiřeny a zabezpečeny. — Na popud tohoto delegáta proveden byl ve městě soupis všech památek, a to jak volně stojících, tak jednotlivých domů nebo celých komplexů, aby navrhovatel plánu upravovacího zjednal byl bezpečný podklad. Přijzeny proto snímky všech objektů v soupise uvedených, pohledy ulic i celkové pohledy na město, a z těchto budou pořízeny dispozitivy ku propagaci myšlenky ochrany památek. Soupis tento bude v nejbližších dnech v opisu předán našemu odboru, aby mohl navrhovatel případně doplnit. — S tímto řešením jest náš odbor plně spokojen, děkuje městské radě a zástupci ústavu za jeho pochopení v příčině porušení plánu upravovacího a žádá, aby i v případech jiných chápání snahy našeho spolku. — Z této zprávy jednatelelské vidno, že za poměrně krátkou dobu vykonáno dost a jest si jen přáti, aby veskeré členové do schůzí, které se nyní častěji konají budou, docházeli, upozorňovali na jednotlivé objekty zachrany potřebující radou a skutkem nápomocni byli k provádění prací ochráněckých. — Jest naší povinností poděkovati městské radě za propůjčování místností k našim schůzím a úředí za poskytování rady. — Odbor čítá dnešního dne 23 členů. — Zprávy o naší působnosti zaslány byly našemu úředí a jsme ve vyjednávání o tom, aby ve »Věstníku«, který vychází bude nyní pravidelně měsíčně, věnováno bylo jedno číslo o 4 stranách jen našemu městu. — Letošním rokem vstupuje naše ústředí do roku jubilejního, avšak 25 výročí svého založení. — Další činnosti ochráněcké v našem kraji přeje odstupující výbor mnoho zdaru.

V Domazlicích dne 9. března 1925. Inž. F. Laudát, starosta. Al. Procházka, jednatele.

ZPRÁVA O ČINNOSTI ODBORU KLUBU ZA STAROU PRAHU V KUTNÉ HORE ZA ROK 1924. Městská rada oznámila odboru Klubu připise se dne 4. ledna 1924, č. 10.385/23, že přijala náš návrh ze dne 15. prosince 1923, č. 172/23, a podle něho vydala výtlasky veřejně publikované ohledně zachování dochovaného rázu starého města a akceptovala všechny záady naší stanovené. Státnímu památkovému úřadu pro Čechy zleeno, že muzeum I. praperu telegrafního pluku stále domuz zavěšuje telefonní dráty na barokových plastikách, poporance terasy před kasárnami Roháče u Dubé (Koleš). Podle zcela přesné zjiřtější skutečnosti v Praze po mnohonásobných stáních i písemných upozorněních přímo u vojenského velitelství a ministerstva národní obrany v Praze, takže kvečně nesváru tomuto učiněna přířř. — Na žádost odborového přednosty p. dra Zdeňka Wirtha vypracoval jednatele odbor spolu s městským zahradníkem A. Černovským soupis přírodních památek, t. j. míst a zahrad nezastavěných, který byl pomníkovo sortě řicen na regulační a zachráně plán města Kutné Hory. Odbor Klubu vzele vítá, že zástupci přírody, konané dne 19. října 1924, bylo konečně rozhodnuto o výsledku součteže a z p. p. M. Šimáček a M. Urbán z Prahy byl vzvznán, aby vypracovali definitivní regulační a zástavní plán města Kutné Hory. — Na žádost Státního památkového úřadu pro Čechy fotoregrafována polychromovaná klenba v domě č. 377 (v domě Šankturiňovském, dříve mylně křesčanském nebo Ministrbérském zvaném) pro 4. sešit Šten, cory edice Dějiny výtvárného umění v Čechách. — Státní památkový úřad byl upozorněn, že majitel hostinec Al. Verner na Bykání sněsti chce cennou stavební památku z doby baroku, stit domy, aby domněle uštelil na jeho udržování; Památkový úřad upozornil majitele, že trvá na zachování a odborné opravě štítu a je ochoten hraditi část nákladu na jeho opravu, předložil-li majitel žádost o vylíčením finančních poměrů a s roz-

počtem na řádnou opravu, pokud jí třeba. — Na naše upozornění vyzval opět Památkový úřad Čsl. zemské stavební vojenské ředitelství, aby podle loňského opatření velitelství I. praporu telegrafního pluku v Kutné Hoře vyzvalo vhodné stromovní na jižní terase kasárenské zahrady proti chrámu Svatošbarborskému. Po opětované žádosti odpověděla technická správa vojenského stavebního ředitelství, že na označeném místě vyznačeny třesně, popínavé růže, réva, vrstka, rybíz a zaset Lathyrus. — Státní památkový úřad požádal o dobrozdání v příčině nástavby II. patra domu čp. 155 na Palackého náměstí, jenž za tím účelem fotografoval. Státní památkový úřad připustil nižší nástavbu na tomto nepůvodním stavu domu, při čemž hlavní římsa nástavby vzhledem ke zvýšenému sousedství dvoutřetového domu měla dosahovati do podkrovní římsičky tohoto domu. Nástavba měla být řešena jako mansardové patro; ke stavbě však nedošlo. — Klubu za Starou Prahu v Praze zaslány dva rukopisy (Lemingrův a Sulův) pro kutnohorské číslo klubovního "Věstníku", dále podrobná zpráva o činnosti odboru v roce 1923 a obázaný obrázkový materiál (fotografie). — Městskému muzeu archeologického sboru Vocel v Kutné Hoře na žádost p. rady E. Lemingra darováno 16 kusů fotografií zachovalých barokových domů kutnohorských, jež ve svém článku pro klubovní "Věstník" popisuje. — U starosty města osobně intervenováno, aby svolána byla schůze členů poroty pro regulaci a zástavbu plán Kutné Hory, když s věcí bylo otáleno. (I. schůze 14 října 1924.) Státní památkový úřad požádal na žádost knihovny rady kutnohorské v příčině partiální úpravy Hrádku, t. j. místnosti pro knihovnu a čítárnu. Dobrozdání dostalo se přímo knihovně radě, která jednatele odboru toto nesděluje, takže není mu obzám. K úpravě Památkovým úřadem navrženého druhu nedošlo z příčin jednatele neznámých (patrně pro nedostatek finančních prostředků knihovny rady). — K politováníhodné události došlo povolením, uděleným městskou radou, k vybourání gotických kamenných věží domu čp. 511 v Královské ul. O neprozřetelném povolení dověděl se odbor teprve po vybourání. Městská rada není ovšem bez viny, neboť, až jmenovala člena Archeologického sboru Vocel do stavební komise, toho důsledkem do schůzi nezve. — Na stíženost zdejšího štukatéra J. Zamrazil, že věž kostela sv. Bartoloměje není opravená v p. stav. J. Králem podle zásad a podmínek Státním památkovým úřadem stanovených, intimována stíženost tomuto úřadu, aniž, vzhledem na možnost konkurenční zásti se strany nápis Zamrazilovy, jednatele o meritu záležitosti rozhodnou. Státní památkový úřad vyzval, aby o domnělých nepřítomnostech svým úředníkem na místě se přesvědčil. — Státnímu památkovému úřadu zaslána fotografie dřevěné plastiky (sv. Vojtěcha) z kostela zábořského, kterou podle sdělení tamní duchovní správy šlibil Památkový úřad konsekratoval. — K žádosti obchod. cestujícího J. Mertlíka z Nového Kolína fotografovala Ulice svatošbarborská a dům čp. 24, a Státní památkový úřad požádal o dobrozdání, jak jmenovaný dům a jeho sousedství, na němž mělo být stavěno, upravit. Jednateli nedostalo se v této věci odpovědi a od stavby upuštěno. — Na jubilejní schůzi 25letého trvání Klubu za Starou Prahu vyslal starosta odboru inž. V. Vraný, který svou absenci dodatečně omluvil nemocí, čehož odbor srdečně lituje. — Starosta města šlibil na osobní upozornění dáti opraviti barokový portál do zahrady Hrádku vedoucí, který je dnes ve stavu velmi chatrném. — K popudů jednatele přijat v městské radě návrh na odstranění veřejného nekrytého záchodku u chrámu svatošbarborského, což státi se má v nejbližší době. — Majitelům domů architektonicky nebo historicky významných, kteří je pietně a s porozuměním udržují, uděleny premie ve způsobu umělecky zhotovené fotografie (uklot'sk) slečnou Věrou Prášilovou. — Domácký odbor Klubu za Starou Prahu přijat noví členky slečny Marie Šnizková a Jana Fouseková, učitelky v Kutné Hoře. — Všichni členové odboru Klubu poděleli albem o Prahy, sešobrem 64 reprodukcí fotografií s textem V. Voitiška, jež jsou darem pražského Klubu. Přebýratelské čísel "Věstníku" (číslo čísel 1924) použito k propagaci ideí Klubem blázných. — Věbořových schůzi konáno 8; přijato 31 dopisů, vypravováno 69. —

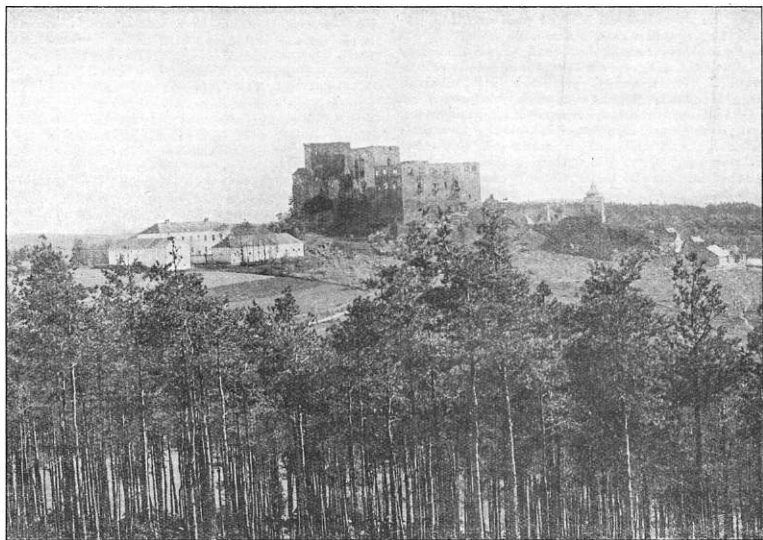
ČINNOSTI ODBORU KLUBU ZA STAROU PRAHU V MLADÉ BOLESLAVI V ROCE 1923. Odbor čítal koncem roku 1923 15 členů. Od rozhojnění počtu členů byl ovrátnit z důvodů enašli spolupráce upuštěno. Činnost v roce 1923 byla zejména tato: Schůzi bylo konáno 8. V debatách o novém regulačním plánu města bylo pokračováno a zaslány byly v té věci příjpy jak projektanta plánu, tak i zdejší městské radě, jimiž jsme žádali o zachování památkových domů, krásných starých i nových pohledů, rázovitých prostranství. K dopisům tím byl přiložen soupis významných objektů, opatřený plánem, v němž jsou označeny. Oprava dvou starých měšťanských domů na Starém městě, čp. 32 a 33, byla vedena klubem v patrnosti, při čemž pro majitele domu čp. 32 byla zakročeno Klubu dosažená subvence od Státního památkového úřadu. Tento úřad

byl námi upozorněn na místnost, objevenou při domnělé restauraci hlásek v souedství zdejšího hradu, a tak trvání této památky a zároveň přístup k ní byly zajištěny. Majitel objektu byl by místnost bez našeho upozornění zasypal. K vyzvě Památkového úřadu bylo odborem zakročeno, aby zachování bývalé pohledy na Loretu v Kosmonosích a prostranství před ní, jež by byly projektovanou novou pohřební síní nadobro porušeny. Byl poslán v té věci Státnímu památkovému úřadu popis situace, doložený skizkou a fotografií doasvadelného stavu. Záležitosti bude věnována i nadále pozornost. Uslovali jsme o odstranění nevzhledného portálu při obchodu ve staré radnici, postarali jsme se o státní subvenci pro novou úpravu a dodali návrh k ní. Ježto zamýšlená změna nebyla již v roce 1923 možná, postarali jsme se, aby subvenční příspěvek byl prelinimován na rok 1924. Učinili jsme též kroky za přičinou zachování a lepší opatření starobylých obrazů a oltáře v kostele chorušickém a doporučili jsme je pozorovat Státnímu památkovému úřadu. V místních časopisech uveřejněna byla výzva k majitelům významných domů, aby podle možnosti při opravách takových domů hleděli uchovávat nezmeněnými jejich stře, aby uvědomovali klub v případě nutných oprav nebo změn a zároveň jsme apelovali na veškeré zdejší občanstvo, aby mělo samo takové památky v patrnosti a případně zdejší obchodu o zamýšlených změnách předem uvědomovalo. Vyzádeli jsme si spolupráci a místním okrasovacím spolkem v zájmu ochrany přírodních památek a krás. Pořízeny byly diapozitivy některých památností města. V některých případech není ještě intervenční jednání skončeno a bude možno o něm referovati teprve ve zprávě příští.

ZPRÁVA O VALNĚ HROMADĚ ODBORU KLUBU ZA STAROU PRAHU V PELHŘIMOVĚ, která byla konána dne 28. prosince 1924 v zasedací síni městské rady. Přítomni: Univ. prof. dr. Josef Dobias, děkan Frant. Vaněk, advokát dr. Linhart, odborný učitel Hrubant, prof. dr. Jan a prof. dr. Fried. — Předávací Klubu univ. prof. dr. Jos. Dobias zahájil schůzi a vyzval jednatele J. Frieda, aby přečetl zprávu o minulém valném hromadě, který po přečtení schválen. Noto podal jednatele tuto zprávu za minulý období: Z činnosti odboru Klubu: Činnost našeho odboru ve smyslu ochrany památek a vzhledu města v uplynulém období nabyla značného rozsahu než tomu bylo v prvních letech poprvé vyzval. Bohužel, nebylo možno vždy obhájit stanovisko Klubu tak, jak bychom si přáli nejen pro objekty samé, ale i pro myšlenku ochrany památek vůbec. Příčinou těchto nezdárů bylo nejen nepochopení významu památek od dotýkajících stavebníků a jimi volených projektantů, ale někdy i názor městské rady jako stavebního úřadu. Ale přes to přece s uspokojením můžeme pohlednouti na činnost Klubu a ochranu památek v Pelhřimově. Velkým činem pro naše město byla oprava zevní fasády kostela sv. Bartoloměje, a podivuhodnou rychlostí uskutečněná zásluhou děkana Vaněka, a možno říci, že oprava byla podniknuta ze začátku bez kreicerv v kapsce. K zamýšlené opravě rustiky byli povoleni znalci, a to pp. dr. Václav Wagner a arch. Pešánek za Státní památkový úřad v Praze, akadem. sochař Pavlík jako vyvolení podnikatel opravy. Dnes může Pelhřimovu záviděti celá republika rustikou pokrytý kostel, neboť posud nebyla nikde rustika na kostele objevena. I pro historii stavebního vývoje ukává oprava, že se dnes na stavební historii tohoto kostela díváme jinak, než dříve bylo možno. Stavební vývoj kostela mohl být při opravě přesně sledován, a předseda Klubu prof. Dobias uveřejnil výsledky svého badání v obávirných pojednáních v místním časopise "Tydeník". Druhou významnou událostí pro Pelhřimov byla oprava Dolní brány, jež zamýšlená oprava se tohla již více než desetiletí a k níž dal popud Musejní spolek v době, kdy ještě odbor Klubu neexistoval. Při opravě byl nemělo Klub účasten a na výzvu městské rady na opravu dohlížel, ba dokonce byl aucen k zakročení proti podnikateli stavby, když začal oklepávat stáletou dobrou omítku, takže bylo nutno opravu na několik dnů zastaviti. Dnes možno říci, že kdyby bylo ve všem dbáno pokynů Klubu, že tuto opravu Dolní brány mohli bychom nazvatí akvélou. Při opravě doporučil Klub městské radě, aby na věžičce pro hodinové cimbály byl dán místo železného plechu plech měděný, což se také stalo. Do bahné věžičky byla dána památná litina, sepsaná bývalým předsedou Klubu, fideitem dědem Polemským ze Znojma. Opravu provedl tosařský mistr Friedrich, stavební práce zednický mistr J. Kotrnoch a klempířské práce Karel Suda. Letošního roku mělo být přikročeno k opravě krovu mansardové střechy a na bývalém zámku pánů z Říčan, ale pro neohody městské rady a podnikatele stavby Kotrnochem a mimo to, že se ukázaly značné vicepráce, bude přikročeno na radu sekretního šéfa dra Z. Wirtha a dra Wagnera, kteří komisionálně chatrný stav střechy i věžičky hodinové shlédli, ke snesení celé věžičky. K opravě krovu a znovupostavení věžičky bude přikročeno na jaře 1925. Při sejmutí hodinového zvonu a čtvrtového cimbálu

se ukázalo, že cimbál z r. 1768 má zajímavý německý nápis, o čemž se v Soukupově soupise nečiní zmínky. Klub se připojil k podání, když nynější radnice byla zevně opravována (přeměna starých oken za ventilační), dra Vojt. Fáry, aby radnice byla doplněna štítem, který na radnici dříve býval. Městská rada žádala Klub, aby ji poskytl bezplatný návrh na tento štít, což nelze dobře provést. Při opravě nalezena gotická ostění a vytesaný znak v podobě kozla (Košetický z Horek). Klub dosáhl toho, že kamenná ostění a portál vchodový byly očištěny. Podobně tomu bylo při domě obecním č. 10. Žel, že tam malby domovní (nikoliv figurální), které se ukazovaly pod pozdějšími nátery, nebylo možno zachránit. Z agendy našeho Klubu velmi cenným úspěchem byla velmi vzorná oprava

tektu Pecánkovi, jehož návrhy byly přesně provedeny. Opravu tohoto městského domu na dům obchodní možno nazvat vzornou a skvělou. Klub se nyní snaží pohnouti p. Jílka, obchodníka, majitele domu č. 66 v Panské ulici, aby při opravě domu nepřipustil změny radikální a nezničil tento nejpěknější renesanční dům, který se téměř připíná svými štíty na frontu domů štítových na náměstí. Vyjednávání není dosud skončeno. Při opravě budovy tak zv. Starého pivovaru p. K. B. Tomáškem docíleno pozitivního výsledku tím, že část hradeb, kde patrný jsou štíly a cimbuří, nezakryl novostavbou a hrady neomital, nýbrž jen vyspáruval. Část této hrady jest jedinou úplnou ukázkou městského opevnění, kde si hrady zachovaly původní výšku. Za velkou zásluhu si přičítáme, že jsme vás

Hrad Lipnice.

domu č. 20, patřícího vdově po pekaři Maršikovi, cenné to štítové budovy s krásně řešenou zvlněnou barokní fasádou a bohatou štukovou dekorací. Oprava ta byla provedena přesně podle pokynů konservátora Capka z Prahy a Státního památkového úřadu, v dekoracích částech akad. sochařem Bílkem ml. Sgrafito, které bylo objeveno na středním meziokenním pilastru pod mladšími omítkami, bylo ponecháno odkryté. Oprava provedena za podpory státní. Rovněž dům č. 17 na náměstí, patřící Frant. Rohovi, dům to, který patřil kdysi purkrabím pelhřimovskému Janovi Broumovi z Chomutovic a jeho ženě Lukrecii z Doupova. Renesanční tento dům, který má ve štítech dekoracní motivy pevnosti, pochází z let 1561—65. I tento dům byl zdoben sgrafitem (rustikou), pod okapní římsou výšlem lilí. Sgrafito bylo značně porušeno a byla z něho ponechána jen souvislá ukázka dvou kruhů v podřímsí přístavku směrem k Horní bráně. Jinak fasáda očištěna a až na původní empírovou omítku byla ponechána nedotčena v charakteru, jak ji poskytl poslední úprava z oné doby. Jen několik otvorů nad atikovou římsou bylo znovu otevřeno. Pozdní gotické detaily kamenné byly očištěny. Dům č. 33 na náměstí (nynější majitel Hynek Straka) byl opravován v poslední době dvakrát. Při první opravě na štítě znovu osazeny staré vázy z pálené hlíny, před lety snáté. Po změně majitele domu přikročil H. Straka na radu Klubu na návrh Památkového úřadu, že dům nezakryl těžkou výkladní železnou skříní, nýbrž ponechal tu volné pole archi-

upozornili na nebezpečí, že by mohl velký honosný zvon sv. Bartoloměje na hlavní věži puknouti, když se ukázala část odprásknuté zvonoviny uvnitř zvonového věnce, a na špatné zasahování srdce zvonu do věnce. Zvon tento patří mezi nejkrásnější díla zvonářského umění v Čechách. Zvon byl loni otočen o 90 stupňů a opatřen novým srdcem; hlas zvonu je nyní mnohem mohutnější. Městská rada byla upozorněna na chatrný stav krytiny nad empírovým pomníkem dra Moravce, městského fysika (zemřel 1840), tvořeným sochou plačící ženy, jež stojí vedle urny s hadem, dále aby znovu obnovila zákaz lepení plakátů na historické budovy, jako jsou brány, a to dokonce v průjezdech, kde je to nepřipustné a pro čtenáře takového plakátu i životu nebezpečné. Mimo to žádána městská rada, aby v ýkladní skříně sousedního obchodníka nebyla dávana opět na Dolní bránu. Náměstek starosty Brabeček žádan, aby zjistil dotazem v městské radě, kam se ztratil řezaný kříž z Dolní brány a aby byl zase umístěn na původním místě. Konečně žádána městská rada, aby půdy na Dolní bráně nebyly pronajímány vzhledem k bezpečnosti požární a aby spodní půdu propůjčila museu za depôt musejních předmětů, na př. starých hodinových strojů a pod. — Druhý odbor našeho spolku se vztahoval na chystané novostavby v městě. Stavební ruch po válce zase ozvuřil; postavil odbor před nové úkoly i v příštím zastavování nových částí města. Při novostavbě Živnostenského domu

na Svatovítském náměstí docíleno, když už zastavení tohoto náměstí nebylo možno zabránit, že projekt místního zednického mistra Schreyera nebyl schválen a návrh na vypracování nové fasády svěřen arch. A. Mezerovi v Praze, jak doporučil Státní památkový úřad. Poněvadž stavba byla prováděna v místech, kde se rozkládá hradební příkop, žádán byl podnikatel stavby, aby při kopání základů zjistil původní stav městského hradebního. Této žádosti z nepochopení výše vyhověno nebylo. Dále spolupůsobil Klub zejména při projektované stavbě nových městských škol v z. v. Panském dvoře. Klubu šlo hlavně o to, aby se chýštaná novostavba přiměřela k sousedním budovám poštovní a aby byla zakryta nepěkná slepá zeď a případně byl zachráněn malý nádek vedle budovy poštovní. Tehdejší starosta dr. Linhart na popud Klubu prosadil v městské radě, aby byla vypsaná ideová soutěž na náčrtky. Soutěž byla čteně obelázná, jak dosvědčila výstavka oněch plánů. Jednatel Klubu fotografoval situaci místa a pořízeny situační plány, takže projektant mohl i bez osobního shlednutí místa zakreslit projekt podle dané situace. Ze soutěže vyšel vítězný plán arch. Wejrycha a Kabesy z Prahy. Jedná se též o změnu fasády a na spojitelně. Je to stará naše bolest snad již od dob, kdy tato čínácká budova opětovněly vpadla tak neomaleně do pelhřimovské náměstí. O vše se nemálo přičinovat dr. Linhart a Památkový úřad uvítal tento popud s opravdovým povděkem. Jde tu o zásadní názor na nutnost opravy průčelí tohoto domu, která by se znovu věnila ve významný architektonický charakter náměstí, a Památkový úřad sdělil, že je ochoten kdykoliv zahájit jednání o změně průčelí a dání opatření i návrhy na tuto změnu, kterou současná architektura bude považovati za významný a čestný úkol, a prohlašuje, že stát je zásadně ochoten přispíjet ke státního úveru na ochranu památek k úhradě nákladů se změnou průčelí spojených, aby dal najevo, jak velice oceňuje dochování obraz vzácného uměleckého celku, jímž jest pelhřimovské náměstí. V obecním zastupitelstvu byl podán návrh tehdejšího radního, adv. dra Wertheimera, aby na Rybnéckou bránu byla zasažena pamětní deska, připomínající Pelhřimovům 28. října. Klub se postavil zásadně proti umístění této desky na bránu a doporučil, aby deska byla zasažena na radnici, kde bylo 29. října 1918 z okna označeno lidu prohlášení naší samostatnosti. Památkový úřad nám stanovisko neudělil, snad z neznalosti situace. Dnešní stav věci je takový, že deska má být zasažena na radnici a že musí být umělecky provedena. Deska by byla z kovu a navrhly by ji asi akad. sochař Šejnost. Žádali jsme, aby obec donucovala stavebníky nebo majitele domů, podnikající-li změny fasády, aby byli nuceni předložit fotografii dřívějšího stavu domu. Jde nám o to, aby architektura do změny fasády byla aspoň pro budoucnost zachována v archivu fotografií, který je umístěn v muzejním archivu. Ale přes to nebyly dodány fotografie domů, na př. pana Matějky na Svatovítském náměstí, domu to, který byl z pol. dřevěný, nebo nám byla opět dodána fotografie amatérského začátečníka, která se pro reprodukcí naprosto nehodí (dům pekaře Mášilka, který odstranil kamenný portál oblokovitý a nahradil jej obyčejným rovným ostením, ac při dobré vůli mohl být, kdyby byl vyzdvihnut, na domě ponechán). — Klub pečoval o ochranu přírodních památek. Podal městské radě soupis stromů, které nutno bezpodmínečně chránit. Roku 1922 jsme se domnívali, že jsme již zachránili prastarou lípu u stodoly Paulých u Splavu. Sepsán o té věci protokol na lesním úřadě. Dutou lípu konservativní vyzdéním uvolil se provést Okrašlovací spolek, ale lípa pro obavy majitelovy, že by mohla být větrem zlátná a poškozit tak sousední stodolu, byla přece porážena. Zachránili jsme, domníváme se, břečozou alej na silnici u Hamru, kterou chtěl vyčistit majitel pole mlynář Tichý. Mezi brázy byly však nasázeny ovocné stromy, takže v budoucnu může majitel žádati, aby byly brázy vyčaceny, poněvadž ovoce mu snad nebude dozrávat. Snažíme se zachránit lípy, které tvoří část zeleného pásu, táhnoucího se téměř kolem celého města, a to část mezi číteníky kasárnami a starým pivovarem, kde při městských hradebách, v bývalém zaezaném příkopu, hodlá fotograf Šechtl postavit moderní fotografický atelier. — Zakročovali jsme u ředitelství státních drah Praha-Jih, aby stromy a keře na svahu nádražním v Pelhřimově nebyly káceny a vysádkovány, jak se na tom usnesla městská rada v Pelhřimově; zakročeno, aby dřevěný sloup elektrického vedení nebyl zasažen do země právě do oasy před vchodem na nový hřbitov v Pelhřimově, poněvadž v ta místa bylo projektováno arch. O. Novotným kamenné schodiště; žádosti naší bylo vyhověno. V místech, kde stával u Pelhřimova husitský kostelík Božího těla, byly nasázeny několik lip. Lípy sázeny byly školní mládeží chlapeckých měšťanských škol, a to proto, poněvadž dvě stáleté lípy byly asi před 4 roky podpaleny a tak jedna úplně zničena. Při slavnosti promluvil o historickém tomto místě pokladník Klubu p. odb. učitel Josef Hrubant.

Slavnosti této se zúčastnila též školní mládež z blízké obce Skrejeova. Klub byl brán na potaz i na venkově. Na Klub se obrátili farář a stavitel z Horní Cerekve při zádávání starých náhrobků do zdi v tamním farním kostele, které byly vyzdvihnuty z podlahy chrámové a byly vydány pozvolně k záke výslápním. Na tyto náhrobky upozornil asi před rokem Klub Státní památkový úřad, který zakročil u patrona hohenzollerns-garmarského panství. Žádosti bylo vyhověno a prací byl pověřen zednický mistr Cesný z Horní Cerekve, jemuž se jak písemně, tak ústně jednatelem na místě samém dostalo pokynů a rad podle našich zkušeností, kterých jsme nabýli před lety při vyzdvihování a zádávání náhrobků v kostele sv. Víta v Pelhřimově. Práce tato, jak zjistil předseda Klubu dr. Dobáš, byla provedena velmi uspokojivě. Pro náhrobky byla vybrána ve zdi místa osvětlená. I při zamýšleném osvětlování elektrickém kostela v Horní Cerekvi spolupůsobil Klub, ale poněvadž v těchto věcech neměl patřičných zkušeností, postoupena tato věc Chrámovému družstvu v Pelhřimově a Památkovému úřadu v Praze. Byli jsme upozorněni, že v Bezdčíně u Černovic, nedaleko Tábora, mlynář Krajc rozebírá zdivo starého hrádka. Vě oznáměna Památkovému úřadu, městskému muzeu v Táboře (tajemníku muzeu dra Kroupovi) a konservátorovi Švehlovi v Ústí Sezimově, do jehož kompetence ochranné Bezdčíně spadá. Konservátor Švehla odpověděl dopisem, že prý se tam sice rozbírá zdivo zbytků zříceniny, ale kromě kamenů a několika ojedinelých stěpů není tam náležu. Zřícenina je prý tak ubohá, že prý zbořením ani historie ani archeologie akody nevezmou, zvláště když v Sedláčkových Hradech je obrázek zříceniny zachován z Tábora odpověděl, že o ničení této památky jim není nic známo. V Chvojnově, v blízké obci u Pelhřimova, chtěli jsme dále vyzvednout náhrobní kameny utraktického faráře, který ležl před hlavním oltářem u stupňů. Náhrobní kamen je obrácen nápisem do země, což stalo se před drahými lety, když tamější farář Kotínek, nemoha prý az divati na náhrobní kamen husitského kněze, dal náhrobní kamen obrátit. (Viz Paměť děkana Vojtěcha Holého, jichž originál je chován v městském muzeu.) Nynější farář ve Chvojnově Manásl proti vyzdvihnutí a zádání tohoto náhrobního kamene v kostele nicého nemamita, ale věc nebyla provedena proto, že se pod náhrobním kamenem mže nalézati krypta a bude nutno dříve věc zjistiti, aby mohl být vác pořízen náhrobní kamen. Z Proseče-Oborité získáno prostřednictvím Klubu (věc vyjednal osobně na místě předseda Klubu) pro muzejní lapidarium závěr gotického ostění z kaple a část žulového ostění z dveří a datem 1574. Věci ty, které se považovaly na dvorku bývalého pivovárku, byly uloženy prozatím pod ambity kaple Panny Marie v Pelhřimově. Zakročeno u obce městyse Božejova, aby zajímavá klenba lunetová v tamější zámecké budově byla chráněna. Deska leskověcká z roku 1567 z průjezdu byla přemístěna na místo bezpečnější a částí litinových kamen, které jsou zádány v průjezdu zámku, byly věnovány pelhřimovskému muzeu. Litinové kachle se zajímavými reliéfy pocházejí z počátku XVII. století. Tamější obec, poněvadž zámeček, v záboru stojící, jest nekoupila, nemohla věc provést. Tamější starosta obce musel však být donucován k odpovědi, na náš pípis okresní politickou správou v Pelhřimově. Předměty (kachle, kameny) jsou vyobrazeny v Soukupově Soupise okresu pelhřimovského. Na tuto záležitost upozornil nás prostřednictvím Památkového úřadu designovaný konservátor prof. Guntner z Jindřichova Hradce. — Mezi pasivy zařadujeme, že přes naše protesty přestavěl pekař Mášilko v Pelhřimově kamenný portál svého domu; ačkoli bylo stavebníkové radě, že nový portál zdvihnutí, přece jej odstranil. Uloženo je pro nedostatek místnosti pro muzejní lapidarium v městské dřevěrně. Při opravě domu č. 3. na náměstí, patřícího Rudolfa Kummermanovi, objeven byl nápis, psaný na maltě, který však pro neúplnost nebylo možno rozluštit. Byl opáen. — Z propagandní činnosti nutno se zmínit o výházce, kterou uspořádal Klub do kostela sv. Víta (v létě 1922). O historii tohoto kostela a o náhrobkách podal výklad předseda Klubu prof. dr. Dobáš, 27. července 1922 uspořádaný výlet do Telče. Výlet vedl jednatel Klubu dr. Friad a prohlédnuty všechny významné památky města. Klub vydal r. 1922 čtyři druhy pohlednic. Před časem bylo zjištěno, že z dvou tableaux, která dal Klub pořídit pro nynější Wilsonovo nádraží ještě před válkou, za války bylo jedno tableau, resp. kovový rám, ukraden. Bylo zahájena pátrání. Výsledek jeho byl, že fotografie byly nalezeny, ne však umělecký rám. — Na konci zprávy nelze pominouti mlčením, že letošního roku navštívil naše město pan sekční šéf dr. Zdeněk Wirtz, aby si prohlédl některé opravené historické budovy v Pelhřimově. — Práce Klubu je mnohdy svízelná a nevděčná, ale doufáme, že budoucnost jednou uzná, že jsme pracovali jen z lásky k našemu městu a jeho historickým památkám, přes to že nám byly činěny někdy překážky nemalé.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Počínáme přinášeti letmé poznámky z úřední praxe ochránců, jejichž řazení není ovládáno jednotným systémem, nýbrž chce býti pouze aktuální informací tam, kde množství denních úkolů nedovoluje zatím zpracování obšírnějšího.

MAGISTRAT HLAV. MĚSTA PRAHY vydal tyto pro veřejnost důležité vyhlášky, které v plném znění otiskujeme:

OBNOVA FASÁD. Vyhláška č. j. 46.923. Podle předpisu § 34 stav. řádu nesmí průčelí domů přičítati se podmínkám dobrého vkusu a jest proto také každý křiklavý nátěr jejich zakázán. Předpisem tímto má se toho dosáhnouti, aby budovy pěknou architektonickou úpravou příjemný pohled poskytovaly; dosažení takového účinku ale předpokládá, aby zevnějšku domů také náležela péče věnovaná byla. Postrádající při velké části hlavně starých domů v Praze vytknutou péči, vidíme proto potřebu, pány majitele a správce domů takových vyzvat, aby průčelí domů, která pro zvětralost, záslout aneb pro jakoukoliv jinou vlastnost svou předpisu § 34 stav. ř. nevyhovují, dali ve slohu a rázu těchto budov obnoviti a opraviti a aby při tom zvláštních architektonických ozdob, šitů atd. šetřili; nemají-li domy žádného určitého rázu, aby je aspoň čistě upravili. Péče vytknutá podmiňuje také, aby čišťení domů na straně dvorní, jakož i ve schodech a chodbách domovních bylo provedeno a při tom takových barev bylo užito, které, nejsouce křiklavé, péce větší jasnosti dodají. Vedouce ze zkušenosti, že pro neznalost slohového obnovení i pěkná průčelí se hýzdí a architektonické okrasy škadí, podotýkáme výslovně, že obnovením není míněno pouhé rozírání barvy šitků, kterým pěkné detaily se zamaží a po kterém průčelí v krátkém čase ještě horším se stane, nýbrž že obnovením tímto míněna jest oprava zaneleká, tedy řemeslné přičištění kamenných ozdob, soch, portálů a podobných, pak opravení a bedlivě vytažení všeho římsování, pokud je poškozeno; obnovením tímto dále míněno jest, aby starý nátěr byl podle povahy své buď seskráben, setřen anebo smyt, a aby pak průčelí štukem a přiměřeným tónem barvy bylo zpracováno. Taková oprava jest trvanlivá, pěkná a není potřeba ji často opakovati. Také není míněno, aby budovy, které v novější době staré podobě příjemný pohled poskytl, nebo které jsou pro svou starobylou pamětelné, snad na újmu svou obnovenými byly. Z těchto důvodů výslovně pány majitele a správce domů, aby práce tyto jen zkušeným zručným majiteli. Žádáme opravy na průčelích domů ve smyslu § 34 stav. řádu jsou podle § 24 a 25 stav. řádu takovými stavebními změnami, ke kterým úředního dovolení potřebí jest, pročej musí zamýšlet způsob opravy magistrát ohlášen býti. Aby nebylo o přiměřenosti barvy nátěru pochybnosti, ukládáme za podmínku, aby tomuto ohlášení přiložen byl vzorek tónu barvy k úřednímu schválení.

REKLAMNÍ TABULE, FIRMY. Vyhláška č. j. III—1160/07. Na průčelí domů pražských rozmnožily se v poslední době měrou netušenou reklamní a firemní tabule, které svými přílišnými rozměry, nevkusnými tvary, nápadnou barvou nebo tím, že architektonicky cenné části zakrývají, průčelí domů značně poznačují, a to nikoli na prospěch pěkného vzhledu. Stejně nepřijatelný účinek vyvolán byl v mnohých případech natřením průčelí nebo domovních šitů, z ulice viditelných, barvami nepřiměřenými, ba i křiklavými. Tím způsobem mění se značně zevní vzhled ulic a náměstí a může nastati jich zohydění. Tabule firemní a reklamní nejsou často dostatečně upraveny, takže mohou se uvolniti a spadnouti. Veliká důležitost reklamních a firemních tabulí pro obchod a průmysl jest nepopíratelná; naproti tomu nelze zůstatviti jednotlivcům, aby podle libosti, bez součinnosti úřadu stavebního, měnili zevní vzhled domů, ulic a náměstí, a nelze trpěti, aby ohrožována byla veřejná bezpečnost. Podle zásadního rozhodnutí zemského výboru král. Českého ze dne 2. srpna 1906, č. 88.009-III, dlužno připsati k vyvěšení tabulí reklamních, šitů a pod., má-li vliv na fasádu domu a lze-li v něm spatřovati změnu fasády domovní, posuzovati podle řádu stavebního. Kdo tedy hodlá na průčelí domu umístiti v patrech tabule větších (zejména v poměru k fasádě) rozměrů nebo sice menších rozměrů, avšak buď ve větším počtu nebo tak, že by spolu s tabulemi již dříve vyvěšenými značnou část fasády zabíraly, tabule barev nápadných, kdo by chtěl tabulemi zakryti architektonicky cenné části fasády (na př. hlavní portálů) nebo jiným způsobem podobným vzhled průčelí změniti, jest povinen ve smyslu § 25 a 24 stav. řádu, aby vyžádal si své k tomu povolení úřadu stavebního a za tím účelem předložil náčrt tabulí v barvách a označil jich rozměry a způsob upravení. Úřad stavební jest oprávněn, uzná-li to v případech důležitých za

nutné, vyžádá si fotografii nebo náčrt celé fasády, a to podle potřeby i náčrtu podrobný (v měřítku 1:50 — §§ 29 a 30 stav. řádu). Kdo tabule podobné na přelích již vyvěšeny má bez úředního povolení, jest povinen, aby požádal za dodatečné schválení v těchto případech, v kterých úřad stavební to uzná za nutné. Mají-li průčelí domu nebo domovní šitů z ulice viditelné býti zcela nebo zčásti natřeny anebo nápisy opatřeny, dlužno o tom učiniti dříve oznámení úřadu stavebnímu podle § 26 stav. úřadu. Proti tomu, kdož by těchto nařízení nešetřil, bude zadrženo podle § 120 a 123 stav. řádu.

NEPORÁDEK NA ULICÍCH. Klub za Starou Prahu obrátil se ve věci té k radě hl. m. Prahy tímto příspěvem: P. T. radě městské hl. m. Prahy. Velmi četné případy rozkopaných chodníků v Praze i vydlážděných ulic vyvolávají nepěkný zjev, že skoro všude tam, kde se takto pracovalo, povávají se dosud hromadky kamenů dlažebních nebo kostek, nebo tam zbyla neupravená hlina a písek. Jedne-li oněmi částmi města, kde se provádějí a provádějí dosud výměny vedení elektrického a plynového nebo jiné opravy, všude nalezneme takové odpadky, které využívají potom chodci k odhazování papírů anebo ještě hůře. Klub za Starou Prahu vlní z této nebalosti podnikatele příslušných dlaždičských prací a soudí, že by jesti každý z nich dbal okamžitě odstranění všeho přebytečného materiálu, kdyby to bylo od něho úředně žádáno hned předem před započetím práce a kdyby bylo splnění této samozřejmé podmínky v každém případě rovněž kontrolováno při vyplacením účtu. Příspělo by to zejména nyní, kdy se Praha tolik překopává a tolik pracuje se tím vzbuzuje ke zvýšení potřebného pořádku a čistoty a snad by to mohlo býti ke zvýšení potřebného pořádku a čistoty a snad by to mohlo býti rovněž zárodkem k přínějším zakázám i proti staveleckým firmám a podnikům, které se v Praze domnívají, že veřejná ulice jest k dispozici pouze jin a v určitých případech dokonce zneužívají stavebního podniku k tomu, aby si vybudovaly na Václavském náměstí pravidelnou svou kancelář, prostou ovšem věcně nájemného. Případy, jak se stává v Praze, jsou jinde nemožny a patří nesporně k pražským výstřednostem a slovyčům. Stačí pozorovati větší i menší stavební práce, na př. v Paříži, a pozorovatel musí býti překvapen, jaká je tu možná ekonomie a čistota a jak málo zabere místa mimo vlastní stavbu, na chodnících a v ulicích. V Praze jsou pro okolí stavby postrachem, poněvadž znemožňují komunikaci a skoro všude při každé akci, a obkládají postážené místo valy dříví, písku, železa atd., až jinde se tyto materiály dovážejí podle potřeby ze zásobiti mimo staveniště. Na tuto smutnou skutečnost bylo již před časem upozorněno i v denním tisku z hneď v zápisě se objevila hrubá odpověď z odborných kruhů, která zněla velmi vyhrůžně. Zkušenosti ukazují, že tu může pomoci pouze úřední zákrok a Klub za Starou Prahu dovoluje si proto o něj požádati v obou případech.

V PRAZE SE PROJÍŽDĚJÍ ŽELEZNIČNÍ VAGONY PO ULICÍCH. Klub za Starou Prahu sděluje: Patří tovně k nemožným poměrům v Praze, že nelze dodati dohody o úpravě poměrů v okolí a na místě nynějšího Masarykova nádraží a dle státních drah. Ačkoli toto území tvoří v nynějším stavu nesešitelnou hrzdou komunikací a brání správnému využití cenných prostor od náměstí Republiky až pod Žitkov, ministerstvo železnic odmítá veškeré vhodné regulační návrhy a připravuje se dokonce, aby stavbou nových pěti mostů pod Žitkovem, které by pohledově ubily nové legiostské muzeum, tento stav ušlechtilo i nadále. Je dosud marno všechno snažení Státní regulační komise, rady městské i ostatních povolaných činitelů, kteří jsou si vědomi neudržitelného stavu Prahy v těchto místech, kde má podle projektu vyristi jedna z nových hlavních ulic. Snad tedy občasné zvětšování vagonů na ulici, opakující se z různých míst jenom tohoto nádraží aspoň dvakrát ročně do jedné z nejvíce živých ulic vnitřní Prahy, přesvědčí národní ministerstvo železnic, že jeho stanovisko je neudržitelné a Praha že nemůže strpěti, aby pro určité justamenty bylo obecnost v těchto místech ohrožována na životech a veliký obvod městský aby byl nezdůvodně a nehošpoddárně udržován ve stavu, jenž by byl dnes nemožným i v zemích, kde kultura teprve začíná.

SDRUŽENÍ PŘÁTEL STARÉHO HRADCE ustavilo se počátkem roku 1925 v Hradci Jiřidříchov. Na výzvu prof. M. Gantnera sešli se zájemníci o staré památky a utvořili korporaci, jejíž úkoly se staly během doby velmi dalekosáhlými. V první řadě má toto sdružení chrániti všechny památky veřejné i soukromé před poškozením (na př. před obnovou), uvědomovati jich majitele a upozorňovati veřejnost na nebezpečí zničení památek, které jsou majetkem národním. Aby došlo sdružení těmto podmínkám, bude pořádati výstavky, kurzy

a přednášky ve smyslu ochrany památek. V občasných schůzích, jak se již děje, donášejí členové předněty sbírek a vyměňují mezi sebou poznatky a zkušenosti z jednotlivých oborů. Mimo to hodlají pořádat exkurse svých členů k veřejným památkám i do soukromých sbírek a zhotoviti fotografické album všech památek, v soukromém i veřejném majetku se nalézajících. Zvláště tímto kroužkem může býti dán základ k dílu ceny nutnému, neboť i pracovníkům mimopolským učiní se tím přístupným materiál jinak neznamý nebo zapomenutý.

CHIEB. Kostel sv. Kláry, významná barokní architektura z r. 1712, svým půdorysem obrazem a klenebním systémem blízká oné skupině staveb (Břevnov, Obřístě, N. Paka), které v poslední době popisoval K. B. Mádl v Památkách, se právě důkladně opravuje. Kostel, zbavenému od josefinské doby svého původního účelu, hrozilo před dvěma lety nebezpečí adaptace, ne-li zboření, pro účely poštovní správy. Zakročení památkového úřadu odstranilo toto nebezpečí a restaurovaný kostel bude nyní věnován památkě padlých vojáků, k jejichž uctění se znovu-zřizuje. Není pochyby, že jde o myšlenku za daných okolností velmi šťastnou.

JAROMĚŘ. Mariánský sloup v Jaroměři, vynikající dílo M. Braunova z r. 1724 (letopočet dokončení architektonické části nalezen při opravě), byl r. 1924 důkladně opraven a konservován akad. sochařem Jar. Krepčíkem za pomoci místních sochařů Barty a Wagnera. Také náhrobek A. Misieliové, tčnyé Braunovy, přenesený r. 1868 ze starého hřbitova u sv. Jakuba na hřbitov nově založený, rovněž dílo Braunovo, byl dobře opraven akad. sochařem Krepčíkem. Dr. Vojtěch Paul, předseda muzejního spolku a zasloužilý místní historik města Jaroměře, použil příležitosti a zájmu opravu plastik tak nevědných i zbuzeného, aby sebral místní archívni materiál a sepal monografii o sousoší i Braunově a Placii ženě, náhrobku A. Misieliové, Monografie, provázená reprodukcemi dobrých fotografií, pořizovaných za opravy, vyjde nákladem A. Šmahelových v Jaroměři v době nejbližší. Velmi pozoruhodnou kapitolu bude v této monografii tvořiti přetisk účtů z doby stavby Mariánského sousoší (uveřejněný již před lety v Hradeckém kraji, ale málo povimnutý), který pravděpodobně pínutí uvěsti na pravou míru dosud obecně převáženého, že kamenné sochy barokní nebyly natřeny, resp. batveny, neboť položky za ná- těr sousoší jsou v originále účtu stejně řetě jako určité.

KRUMLOV. Oprava známé renesanční radnice, započatá r. 1924, pokračuje za vedení památkového úřadu způsobem velmi šťastným. Otevření a částečná rekonstrukce loubí do náměstí je dokončena a v práci se pokračuje. Letošního roku dojde k opravě průčelí a jeho omítek.

LIBECHOV. Navrátilovy malby v zámku, a to jak nyní drem Kramářem částečně v Uměl. pokladech publikované, tak i málo známé malby jidelný a ložnice I. patra, budou letošního roku důkladně opraveny. Poměrně nedávna jejich oprava z r. 1910 (K. Reisem z Liberce provedená) znamenala z velké části ne- netnou přemalu. Tato temporová přemalba rovněž tempo- vě originálů činí ovšem chytanou opravu velmi obtížnou. Zámek přelšel r. 1919 z vlastnictví vládkyně rodiny Lippe- Biesterfeldské do majetku velkostatkáře F. Homolky, který činem dokazuje plně porozumění a včasnou pietu k umělecké náplni zámku. Po opravě maleb na zámku v jirnářch r. 1923 Fr. Zeniskem ml., kde zbývá provést již jen opravu malby dvou místností (provedeno nákladem spolujaditele továrníka A. Pasera), je to již druhá velká práce Navrátilova, které se věnuje zasloužilá pozornost.

LIPNICE. Dodatkem k dvěma článkům v posledním čísle ročníku X. tohoto Věstníku je možno k historii úsilí o konser- vaci hradu Lipnice připojiti na ten čas trapný doslov: Je již dávno známo, že přes velké finanční obtíže několika málo jed- notlivců nelze v městě Ném. Brodě a v kraji opatřiti na restau- rační náklad dostatečně místní úřady, která by společně se státní subvencí postupující zkáže hradu vydatně bránila. Trapno však je, že ani jeden z největších místních peněžních útvarů se

neodhodlal poskytnouti zcela krátkodobým úvěrem onu částku, za kterou bylo by lze provést menší část nezbytných nutných prací a kterou by subvence státní, ovšem splatná až po kolaudaci provedené práce. Takováto záloha na státní subvenci, která by byla poskytnuta na několik měsíců od zahájení prací až do jejich kolaudace a kterou poskytnují jinde nejen malé společnosti, ale i jednotlivci, je v tomto případě kamenem úrazu. Poněvadž k takto absurdním koncům dospěla akce, která a priori očekává všechno od státu, je nejvyšší čas, aby hrad byl převzat korporací, která by práci obětavých místních jed- notlivců účinně podepřela.

NOVÁ PAKA. Klášterní (poutní) kostel novopacký, pozoruhad- ně architektonické dílo, kladené J. B. Mádlm do oblasti tvorby Kryštofa Dienzenhofera, bude letošního roku důkladně opraveno na vnějšku (krytiny, omítky). Při té příležitosti budou opraveny i obě sochy před průčelím a jeden z oltářů, ohrožený ve stabilitě.

HRAD PECKA. Opravu tohoto hradu vyznačuje od počátku velká obtížnost a přichylnost místních činitelů, postavená od r. 1924 pod patronanci obce, která správně chápe, čím je a čím se ještě v budoucnosti může státi městečku tato úchvatná zříc- nina. V postupné konservaci se nepřetržitě pokračuje způsobem, který post tot discrimina verum se každým rokem zlepšuje zís- kanými zkušenostmi. Budoucí překonání finanční obtíže, dojde k zakrytí renesančního paláce Harantova stěchou.

STRakonice. Právě bylo znovu navázáno jednání o opravě hr- adu u, jehož stavební konservace byla r. 1920 a 1921 z in- itiativy arch. J. K. Rthy velmi slibně započata, ale vinou tehdejší zcela zvláštních okolností právě před nejdůležitější etapou přerušena. Otázka finanční ovšem dnes činí rychlý postup opravy nemožným a bude nutno uskutečňovati nejnaléhavější opravy po částech.

ZÁMRSK. Nákladná oprava zámku vyhořelého v květnu 1924 vyzýdala si plně práci celého druhého pololetí loňského roku a je zatím na vnějšku zhruba dokončena. Oprava vnitřku a za- řizování interieuru trvá dosud. Značné poškození stavby ohněm a následující důkladná oprava přispěly k podrobnému prozkou- mání zdíva a doplnění stavebních dějin zámku velmi zajímavými podrobnostmi. Tak na př. objev sgrafitu z ledna 1923 na chodbě severního křídla, desínek a technikou analogický sgrafitu na zámku v Doudlebsku, umožnil zcela přesnou představu o po- době zámku - tehdejší tvrze - kolem r. 1590. Opravné práce obzřetně vedené a Fr. Tousem z Jaroměře důkladně prováděné podnikají spolujaditelé zámku s velkou pietou. (Stavební vývoj zámku je na podkladě posledních zjištění popsán ve Stavebním věstníku, roč. XVI., č. 1, 4 7.)

CHRÁMOVÉ DRUŽSTVO pro Československou republiku, založené před třemi lety v Pelhřimově, snaží se poctivě o to, aby v kruzích duchovenstva převládaly názory běžné moderní ochrany památek. Staralo se již na samém počátku své činnosti o náležitou uměleckou výpravu nových zvonů, svým znalcem kanovníkem V. Müllerem výborně obstarává hudební stránku nových zvonů a zajímá se velmi účinně o otázky ochrany pa- mátek, významné pro katolické duchovenstvo jako správce namnoze velmi důležitých uměleckých památek. Soustavně instruování členstva po této stránce je ovšem hlavní zásluhou předsedy Družstva Fr. Vaňka (zakládajícího člena odboru Klubu za Starou Prahu) a má vzhledem k pozoruhodné solida- ritě nižšího duchovenstva po celém státě veliký vliv i na oevd bohatých památek v církevním majetku, což je významno zvláště na Slovensku. Družstvo vydává vlastní časopis Infor- mační věstník, který přináší občas i delší články z oboru ochrany památek (univ. prof. dr. Jos. Dobiáš o ochraně ná- hrobních kamenů v kostelích, V. Wagner o malbě na skle) a soustavnou péči věnuje starým zvonům a jejich osudu. Zvlášť pozoruhodná je značná péťavka po moderních umělecko- řemeslných pracích pro kostelní potřeby nejrůznějšího druhu, a projevy politování, že se jich vyskytuje málo. Mnohotváře příčiny tohoto zjevu potřebovaly by zvláštního článku. V. W.

OBSAH Č. 1.—6.: Dvacetpět let Klubu za Starou Prahu. Ideový podklad činnosti Klubu. Metoda boje Klubu za památky. Činnost Klubu v r. 1924-25. Oprava kostela sv. Mikuláše v Praze III. Záchrana novoměstské hradební zdi pod Vyšehradem. Regulace Perníkářky. Nový most na Smíchov. Praha velkoměstem. Osvětlovací stojany. Reklamní tabule. Regulační plán Národní třídy. Pa- mátky ohrožené. Literatura. Valné hromady úředí a odborů. Drobné zprávy.

Odpovědný redaktor dr. K. Herain. Vinohrady 1550. — Redakční rada: V. Birnbaum, A. Carek, R. Hlubinka, dr. V. Vojtěšek, V. Wallenfels, dr. Zd. Wirth. — Otiskování článků pouze s udáním pramene dovoleno. — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha III., Josefák I. — Tiskem Grafie dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslíkova ul.